

YARGIDA ÇALIŞMA
KOŞULLARI
ANKET RAPORU

SUNUŞ

Yargıda Çalışma Koşulları Anket Raporu...

Türk Yargıç Ve Cumhuriyet Savcısının “Hal-i Pür Melâli”

Küçük Ama Gerçek Bir Pencereden...

İçinde Çalışma, Saf Emek Ve Duyarlılık Var.

Çalışmayanlara, Emek Vermeyenlere, Duyarsız Kalanlara,

Yargıyı Sadece Kendine Bağımlı Kılmaya Çalışanlara İnat Tarihe Bir Not Düşmek İçin Yarsav Yayınladı...

YARSAV YÖNETİM KURULU ADINA
BAŞKAN EMİNE ÜLKER TARHAN

YARSAV
YARGIÇLAR VE SAVCILAR BİRLİĞİ

YARGIDA ÇALIŞMA KOŞULLARI ANKET RAPORU

AĞUSTOS 2010 - EKİM 2010

İÇİNDEKİLER

I- GİRİŞ	5
II- ÇALIŞMA KOŞULLARINI ETKİLEYEN UNSURLAR.....	6
A- İŞYERİ ÇALIŞMA KOŞULLARI (FİZİKSEL UNSURLAR)	6
B- İŞ YÜKÜ SORUNLARI	16
C- SAĞLIK SORUNLARI (MADDİ VE MANEVİ).....	17
D- ÇALIŞMA KOŞULLARININ YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE YARGIÇ VE SAVCI GÜVENCESİNE ETKİLERİ	18
III- YARGIDA ÇALIŞMA KOŞULLARI	
ANKARA-İZMİR ANKET SONUÇLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRME.....	19
A-ÇALIŞMA SÜRESİ:.....	19
B-İŞYÜKÜ:.....	20
C-ÇALIŞMA ORTAMI:	21
D-ÇALIŞMA ORTAMININ RİSK DURUMU VE SAĞLIK SORUNLARI:	22
IV- SONUÇ	23
EK-1 YARGIDA ÇALIŞMA KOŞULLARI	
DANIŞTAY ANKET SONUÇLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRME	25
GİRİŞ	26
SONUÇ.....	56

I-GİRİŞ

YARSAV tarafından Türk Tabipler Birliği (TTB) ile ortak olarak başlatılan “yargıda çalışma koşulları” konulu araştırmanın birinci sürecinde, çeşitli yargı birimlerinden örnekleme yoluyla toplanan bilgi ve öneriler derlenmiş, ikinci süreçte ise Ankara ve İzmir merkezlerindeki yargı organlarında anket çalışması yapılmıştır. Ankara’da Yargıtay, Danıştay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Adliyesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ve İdare Mahkemelerinde; İzmir’de ise İzmir Adliyesi, İzmir Bölge İdare Mahkemesi ve İdare Mahkemelerinde yapılan anketin sonuçları Prof. Dr. Ata Soyer tarafından değerlendirilmiştir. İşbu rapor tamamlanan ilk iki sürecin sonucunda yayımlanmakta olup üçüncü ve son süreç ise yargı yerlerinde “alan çalışması” şeklinde yapılacak, bu süreçte, iş ortamı ve fiziksel özellikler yerinde incelenecektir.

YARSAV’ın, çalışma koşullarının yargıçların, savcılarının ve diğer tüm yargı çalışanlarının beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda başlattığı çalışma, üyelerimizin yoğun ilgisi ve katkısıyla genişlemiş ve zenginleşmiştir. Böylece, Türk Tabipler Birliği ile birlikte fiilen alana inilmeden önce, önemli derecede bilgi birikimi ve kaynak elde edilmiştir. Çalışma koşullarındaki olumsuzlukların yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi üzerindeki etkilerinin de analiziyle birlikte içinden farklı çalışmaların çıkabileceği bir boyut yakalanmıştır. Bu yönüyle hem çalışmaya görüş ve önerileriyle katılan üyelerimize, üye olmayan yargıç ve savcılara teşekkür ediyor, hem de bir örgüt içerisinde birlikte çalışmanın onurunu paylaşıyoruz.

Birinci süreçte, bilgilerin toplanmasında, (1) YARSAV yönetim kurulu üyeleri tarafından ikili görüşmeler yoluyla bilgi toplanması, (2) yargıç ve savcılardan doğrudan gelen bilgiler olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Ön raporda yer alan bilgiler üyelerimize gönderilmiş ve yapılan değerlendirme ve eklemelerle bir genel rapor hazırlanmıştır. Anket çalışmasının taslağı da bu süreçte ortaya çıkmıştır.

Hemen her süreçte, ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik girişim ve işlemlerin somutlaştırılması için gerekli başvuruların yapılması yolu benimsenmiş ve böylece sürekli yaşayan bir raporlama ve çalışma yöntemi benimsenmiştir.

Basit bir işyeri incelemesini aşacağı anlaşılan çalışma, ailesel ilişkileri de etkileyen sağlık sorunlarından, sosyolojik ve psikolojik alana, hatta yargı bağımsızlığı, yargıç ve savcı güvencesine kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır. Yargı alanının özelliği, alan genişliğini kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır. Öte yandan çalışma, ilerleyen aşamalarında yargıç ve savcılarla sınırlı tutulmayacak, tüm adliye çalışanlarını içerecek şekilde genişletilecektir. Bu nedenle zaman içerisinde disiplinler arası işbirliğine de gereksinim duyulacağı açıktır.

Adliyelerin fiziksel koşulları, yargılama faaliyetinin uyumsuzluk ağırlıklı özelliği, sürekli tartışma ve sorun çözmeye yönelik üretim, ağır iş yükü ve sağlık sorunları gibi birçok konu yargı çalışanlarının maddi ve manevi yaşamını etkilemekte, bu olumsuzluklar da “yargıç ve savcı güvencesi”ni ve “yargı bağımsızlığı”nı etkilemektedir. Bireysel alanda maddi ve manevi yaşamla açılan her yol yargı bağımsızlığına kadar uzanmaktadır. Çalışma koşulları ve iş yükü bir arada değerlendirildiğinde “yemeyen, içmeyen, uyumayan”, fizik kurallarını alt üst eden, bir çeşit biyotek insan tipi tarafından yerine getirilen bir meslekle karşılaşılacaktır. “Yargıçlık bir özveri mesleğidir” şeklindeki kanıksanmış söylemin artık tartışılması, özveri sınırlarının nesnel, belirlenebilir ve insanın maddi ve manevi yaşamına uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

“Yargı kararlarıyla konuşur” söylemiyle suskunluğa itilen yargıç ve savcı, çalışma ortamı ve koşulları ile aşırı iş yükü karşısında da aynı suskunluğa mahkum edilmiştir. Öte yandan siyasal iktidar sahipleri tarafından yargının topyekun olarak ülkemizdeki bütün kötülüklerin anası olarak suçlanması, karalanmaya ve halkın gözündeki güvenilirliğinin aşındırılmaya çalışılmasının da yargıç ve savcılarının psikolojik yıkıma uğramasına, motivasyonlarının azalmasına neden olduğu kuşkusuzdur. Tüm olumsuzluklara karşın, yıllık olarak çıkarılan ve bütün kuralları altüst eden karar sayıları, bir sorun olarak değil, insan doğasında var olan ve giderildiğinde iş verimine de yol açan yenilenme gereksinimi adeta yok farz edilerek ve övünülerek anlatılabilmektedir.

Yargıç ve savcı güvencesinden ve yargı bağımsızlığından söz edilebilmesi için çalışma koşulları ve iş yüküyle ilgili sorunların açıklıkla ve gerçek boyutları ile tartışılması, her tartışmanın da olumlu sonuçlar yaratacak eyleme dönüştürülmesi gerekmektedir. YARSAV bu konudaki kararlılığını sonuç alana kadar ısrarla sürdürecektir.

Sorunlar yumağı o kadar büyük ve karmaşık hale gelmiştir ki, yerel-merkez ilişkisini kuracak, sorunları saptayıp çözüm önerilerini geliştirecek, çözüm için adım atacak, uzmanlardan oluşan bir çalışma birimi ya da grubunun kurulması zorunlu hale gelmiştir. Bunun mevcut durumda Adalet Bakanlığı ya da HSYK bünyesinde oluşturulması önerilmekle birlikte, YARSAV önerdiği modeli (acil servis ve iyileştirici servis olarak) kendi bünyesinde kurma yönünde de çalışmaları başlatmış bulunmaktadır. Ancak, İdare ya da YARSAV tarafından, alınacak önlemler dışında çözümü gerçekleştirilebilecek olan alanın, yani bireysel beden ve ruh sağlığı tedavi alanının uzmanlar (doktor ve diğer sağlık personeli) tarafından, yeterli donanımlı müesseselerde (hastaneler) çözümlemesi gerekecektir ki, yoğun iş yükü altındaki yargıç ve savcılarının ve yargı çalışanlarının bu gereksinimlerinin karşılanması konusunda da özel ve etkili önlemlerin alınması gerektiği açıktır.

“Tam yargı bağımsızlığı” hedefiyle yola çıkan YARSAV, yargı çalışanlarının çalışma koşulları ve sorunlarıyla uğraşırken, yargı üzerinde oynanan “ele geçirme” ve “güdümlü yargı” politikalarını da başat sorun olarak görmekte, yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi üzerindeki her sorunu, küçüğünden büyüğüne bütünsel olarak ele alıp çözmenin “emekçisi” olmakla gurur duymaktadır.

II- ÇALIŞMA KOŞULLARINI ETKİLEYEN UNSURLAR

A- İŞYERİ ÇALIŞMA KOŞULLARI (FİZİKSEL UNSURLAR)

Genelde tüm işyerlerinde olduğu gibi, mahkemelerin ve adliyelerin çalışma koşulları da yargılamanın insan boyutunu etkileyen önemli unsurlardan biridir. Bu unsurun kendine özgü yapısı, diğer işyerlerinden ve çalışma ortamlarından farkını ve önemini de ortaya çıkarmaktadır. Bir kere, adliye ya da mahkeme olarak adlandırılan fiziksel mekanlar, farklı insan gruplarını bir araya getiren, onları uyumsuzluk kaynaklı ve kimi zaman en azından bir taraf bakımından öfke, şiddet ve umutsuzluğun egemen olduğu olaylarda buluşturan istisnai bir çalışma alanı olarak kendine özgü bir özelliğe sahiptir. Yargılama işi, hedefi bakımından “adalet” dağıtsa bile, bizatihi “ihtilaf” kavramı üzerine kurulu ve bünyesinde olumsuzluk da barındırması nedeniyle bunun tüm yargı çalışanlarına yansması da kaçınılmazdır.

Yargıçlar, savcılar, avukatlar, yazı işleri müdürleri, yazmanlar, mübaşirler ve diğer adliye çalışanları, bilirkişiler, davacı ve davalılar, sanıklar, tanıklar, tutuklu ve hükümlüler, tarafların yakınları ve dinleyiciler, medya mensupları, güvenlik görevlileri gibi birçok kesim, değişik zaman dilimlerinde bir arada bulunmak zorunda kalmaktadır. Fiziksel mekanın da bu buluşmaya ve birlikte iş ve eylemde bulunmaya uygun olması gerekmektedir. Aynı fiziksel mekan, buluşmanın yanında, söz konusu kişilerin sosyal ve fiziksel gereksinimlerinin karşılandığı, dosya ve evrakların getirilip götürüldüğü ve arşivlendiği, güvenli alanlar olmak zorundadır. Bunlarla birlikte, yargıç ve savcılar, dosyaları bu mekanlarda okumak, inceleme ve araştırmaları bu mekanlarda yapmak, duruşmaları ve yargılamaları bu mekanlarda sonuçlandırarak adaleti gerçekleştirmek durumundadırlar. Bu yönleriyle bu fiziki yapılar hem bireysel, hem de toplu olarak çalışılan mekanlar olma özelliğine de sahiptirler. Projelendirme, mimari özelliklerle birlikte binaların yönetimi de ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İyi yönetilemeyen bir mekanın, “saray” gibi mükemmel mimari özelliklere sahip olması bile, insan ve yaşam yönünden ortaya çıkacak olumsuzlukları ortadan kaldırmaz.

İşyeri çalışma koşullarındaki her türlü olumsuzluk ve eksiklik, önce o mekandaki insanların maddi ve manevi yaşamını, sonra da yargılamayı ve adaletin dağıtılmasını etkilemektedir. Fiziksel mekanın oluşumu, organizasyonu, yönetimi, denetimi ve bunun kültürünün nasıl olması gerektiği ve nasıl dinamik tutulması gerektiği önemli bir sorundur.

Ülkemizde adliye binalarının taşınması gereken koşullar yönünden bir standart bulunmamaktadır. Her adliyenin bulunduğu yerde farklı çözümler üretilmekte, adliye binalarının yapısı ve donanımları arasında inşa edildikleri tarihten, proje tercihlerine kadar birtakım faktörler nedeniyle birçok farklılıklar bulunmaktadır. Üstelik birçok yerde bağımsız adliye binası bulunmaması, kaymakamlık ya da valilik binaları içinde adeta merkezi yönetimin bir taşra birimi izleniminin yaratılması sorunları daha değişik alanlara da taşımakta, adeta “bağımlılığa” vurgu yapmaktadır.

YARSAV’da toplanan bilgilere göre yargı çalışanlarının çalışma koşullarını etkileyen önemli unsurlar şu genel başlıklar altında toplanmaktadır:

- 1- Bağımsız ve/veya yeterli çalışma odası bulunmayan adliye/yüksek yargı organı binaları,
- 2- İki ya da daha fazla yargıç ya da savcının, çalışmaya elverişli olmayan odalarda bir arada oturması,
- 3- Odası olmayan yargıç ya da savcılar,
- 4- Dosya ve diğer belge ve kaynakların gerektiği gibi korunamaması, standart dosya malzeme ve donanımlarının kalitesiz olması ve fiziksel mekanların yetersizliği nedeniyle sıkışık ortamlarda saklanmalarından ötürü dosyalarına ve yargılama için yaşamsal önemdeki eklerinin (kanıtların) kısa sürede fersude olmaları, gerek işlevsel gerekse estetik açıdan olumsuzluk taşınması,
- 5- Arşivdeki dosyaların incelenme sürecinden önce temizlenerek çalışma odasına getirilmemesi,
- 6- Dosya, belge, kitap ve temizleme sorunları nedeniyle tozlu çalışma ortamı,
- 7- Cumartesi, pazar, resmi tatiller ve günlük çalışma saatleri dışında çalışılırken, odaların temiz olmaması, kış koşullarında ısıtma sorunu yaşanması, yaz aylarında ise hiçbir soğutma sisteminin bulunmaması,
- 8- Hijyenik olmayan tuvaletler, tuvalet sayılarında yetersizlik,

9- İş yükünün ağırlığı, yargılama dışında yapılması gereken diğer işler, çalışma süresinin dosya sayısına oranla yetersiz olması gibi nedenlerle dava dosyalarının, belge, bilgi ve mevzuatın incelenmek ya da kararların yazılması amacıyla akşamları ve hafta sonları eve götürülmesi (salonda, odalarda, mutfakta dosyalar),

10- Dosya taşıma, ağır çanta taşıma,

11- Özel aracı olanlar için otopark sorunu, olmayanlar için ulaşım maliyeti,

12- Çalışma ortamında, toz, koku ve dosyalardaki kimyasal (farmakolojik) maddeler, sigara dumanı, havalandırma, ısıtma-soğutma yetersizliği,

13- Yemekhane bulunmayan adliyeler veya sağlıklı olmayan ortamlarda yemek düzeni, yemeklerde kalite sorunu,

14- Personelin ekonomik sorunları ve yılgınlığı nedeniyle yeterli verimi alamama,

15- Lojman yetersizliği ve kiraların yüksekliği, merkeze uzak lojmanlar nedeniyle servislerde uzun süre harcanması, servis şoförlerinden kaynaklanan trafik sorunları,

16- Ellerin sık sık yıkanması zorunluluğu,

17- Duruşma salonlarının, aynı zamanda arşiv olarak kullanılması,

18- Nöbetçi mahkemelerde görev yapan yargıç ve savcıların zaman, mekan, personel sorunları,

19- Otopsiye katılan yargıç ve savcıların hijyen sorunları,

20- Yazı işleri müdürleri, memurlar ve mübaşirlerin dar, havasız, sıkışık, hijyenik olmayan bir ortamda, dosyalarla iç içe çalışmaları, ekonomik sıkıntıdan kaynaklanan sorunlar,

21-Dış mekanın özelliğinden kaynaklanan gürültü kaynaklarının (okul, kreş, trafik, inşaat gürültüsü vs.) varlığı ve yeterli yalıtım bulunmaması nedeniyle çalışmayı verimsizleştirmesi,

22-İnsan güvenliği ile birlikte dosya, bilgi, belge ve arşiv güvenliğinin tartışmasız sağlanması, bu kapsamda UYAP'ın da değerlendirilmesi.

Fiziki koşullardan doğan sorunlar incelendiğinde tespit ve öneriler şöyle sıralanabilir;

a) Yüksek mahkemelerin, adliye binalarının ve çalışma ortamının; tüm çalışanların ve tarafların görevlerini en uygun şekilde yürütecekleri ve adil yargılanma hakkının uygun şekilde kullanılacağı, sorunların en aza indirileceği, değişen koşullara bağlı olarak gerekli değişikliklerin hemen yapılabilceği standartlara ulaştırılması için başta mimarlık, mühendislik, ergonomi, psikoloji ve sosyoloji olmak üzere farklı disiplinlerin katılacağı projelerle belirlenmesi ve yönetilmesi gerekmektedir.

b) Yargı mensuplarının ihtiyaç duyduğu iyi bir çalışma ortamı, yargının saygınlığına yaraşır sadelik ve estetik, dış görünüm de dahil, adliye/yüksek yargı binalarında olması gereken nitelik ve standartlar çalışanların gereksinimleri dikkate alınarak belirlenmelidir. Bu tespitler doğrultusunda inceleme formları hazırlanarak mevcut adliyelerin belirlenen bu niteliklere sahip olup olmadığı tespit olunmalı, buna göre eksiklerin giderilmesi ve en iyiye ulaşmak konusunda çözüm önerileri ortaya konulmalıdır.

Durum tespiti için yapılacak çalışmada yalnızca Ankara, İstanbul gibi büyük merkezler değerlendirilmemeli, ülkemizin birçok yerinde farklı özellikler taşıyan adliyelerden örneklem yapılmalıdır.

Bu konuda, çalışanların ve tarafların önerileri ve uyarıları da dikkate alınmalıdır. YARSAV, tüm bilgilerin toplanıp değerlendirileceği bir çalışma başlatmış olup, eşgüdümün sağlanması konusunda önlemlerini almıştır.

c) Türk Tabipler Birliği ile yapılacak çalışmada fiziki koşulların çalışanların beden ve ruh sağlıkları üzerine olan etkileri ve olası riskler değerlendirmeye alınacak, sorunlar ve çözüm önerileri konusunda farklı disiplinlerin meslek örgütleriyle de bağlantı kurulacaktır.

ç) Fiziki koşullardan kaynaklanan sorunların sadece beden ve ruh sağlığına etkisinin belirlenmesiyle yetinilmeyecek, yargı bağımsızlığı ve yargının etkinliği üzerinde doğurduğu olumsuzluklar da tartışılarak değerlendirilecektir. Sorunun, bireyden topluma doğru nasıl bir yağ lekesi gibi genişlediği ve etkilerinin gözden uzak tutulamayacak kadar büyük olduğu açık olarak görülmektedir.

d) Adliye binalarının taşınması gereken nitelikleri ve yönetimi konusunda ortak standartların belirlenmesi için Türk Standartlar Enstitüsü ile bağlantı kurulması da gerekmektedir.

Hazırlanacak standartlarda, adliyelerin görev ve yetki alanlarıyla iş yükü ve çalışan sayıları göz önünde bulundurularak belirli gruplandırmalar yapıp, bu gruplandırmalara göre her bir grup adliye binasının taşınması gereken nitelikler ve bina yönetiminin ne şekilde yapılacağı, sorumlusunun kimler olacağı düzenlenmelidir.

Yargıç ve savcı odaları, kalem odaları, duruşma salonları, diğer bulunması gereken birimler, koridor ve bekleme salonları, sosyal alanlar, ısıtma, soğutma, aydınlatma donanımları gibi konularda standartlar belirlenmeli, binanın yönetiminden kimlerin sorumlu olacağı düzenlenmeli, keyfilik önlenerek standartlar sağlanmalıdır.

e) Bina yönetiminin akçalı gereksinimleri, ödenek istemleri, ödenek istemlerinin yerine getirilme şekli ve süresi önemli bir sorundur. Uzman ve profesyonel adliye yönetimlerinin bulunmaması Türk adliyelerinin en önemli eksikliği olarak görülmektedir.

Adliye binalarının yönetiminin mali boyutunun ve mahkeme ve yargılama işlerine ayrılan kaynağın (yargıç ve savcı aylıklarıyla çalışanların aylıkları dahil) yargı bağımsızlığı ile doğrudan bağlantılı olduğu açıktır. Bütçe sisteminde bu yönde yapılacak düzenlemeler de önem kazanmaktadır.

Bina yönetimlerinin görünürde Başsavcı tarafından yürütülmesine karşın, işler, bu konuda yeterli eğitimi ve hizmet içi eğitimi almamış idari işler müdür ve memurları tarafından neredeyse kurlsız ve denetimsiz olarak yürütülmektedir.

Adliye binasının yönetim sorumlusunun Başsavcı veya kıdemli savcı olması, bu görevi üstlenen savcıların asli görevlerini olumsuz olarak etkilerken, yargıçları da dolaylı olarak savcılık karşısında bu anlamda güçsüz kılmaktadır. Yargıçlar mahkemede ihtiyaç duydukları kırtasiye malzemesi için bile yazılı veya sözlü olarak sık sık savcılıktan isteklerde bulunmak zorunda kalmakta, hatta bir ihtiyacın karşılanması için öncelikle savcının ihtiyacın varlığına ikna edilmesi gerekmektedir. Gelen ödeneği elinde tutan ve harcamada öncelik sırasını tek başına belirleyen Başsavcı veya kıdemli savcının bunu yargıç üzerinde bir etkileme aracı olarak kullanması en azından kuramsal olarak olanaklı ve yargı bağımsızlığı adına sakıncalıdır. Bu nedenle adliye binalarının yönetimindeki standartlar geliştirilmeli ve yönetim yargıç ve savcı sınıfından olmayan profesyonel yöneticiler eli ile yapılmalı; halen bazı

adliyelerde bulunan idari işler müdürü gibi yöneticiler yargıç, savcı, avukatlar ve adliye çalışanları arasından seçilen birer temsilciden oluşan adliye idare komisyonları tarafından denetlenmeli, bina yönetiminde eşitlikçi ve paylaşımcı bir model geliştirilmelidir. Mahkemelerin ya da komisyonların bütçelerinin ayrılması yargı bağımsızlığı yönünden önem kazanmaktadır.

f) Üç erkten biri olan yargının saygınlığına ve işlevine uygun olmayan binalar yargı bağımsızlığı üzerinde doğrudan etkili olabilecek niteliktedir. Hükümet konağının giriş katında ve genelde bodrum katlarda görev yapan adliye çalışanlarının yürütmeye karşı tam bir bağımsızlık içerisinde olduğu söylenemez.

Son dönemde yeni adliye binalarının yapılması konusunda bazı gelişmeler sağlanmış ise de henüz bina sorunu çözülmeyen yüzlerce adliye bulunmaktadır. Çalışmaların hızlandırılması ve diğer kamu binalarından ayrı, yargının saygınlığına yakışır, özellikle de gösterişten uzak, sade ve işlevsel adliye binalarının en kısa sürede tamamlanması gerekmektedir.

g) Adliye binalarının şehir merkezine yakınlığı, ulaşım olanaklarının yeterliliği, çevresel etkiler ve güvenlik açısından uygun bir arazi üzerinde kurulup kurulmadığı önem kazanmaktadır. Adliye binalarının yer seçimi konusunda mevcut olanakların zorlanması, aşılması ve adliye binası yapılacak yerlerin nitelikleri konusunda standartlar geliştirilmesi gerekmektedir.

ğ) Sürekli çalışanlarla dava ve/veya iş durumuna bağlı olarak yargı yerlerinde geçici süreyle bulunanlar için birbirinden ayrı ve yeterli otopark olanağı yaratılmalıdır.

h) Birçok adliyede bina yerleşim planı bulunmadığından iş sahipleri bina içerisinde dolaşarak aradıkları birimleri bulmaya çalışmaktadırlar. Bu durum binada gerekmeyen bir kalabalık oluşmasına neden olmakta, her adliye çalışanının danışma memuru gibi iş sahiplerine yer tarif etmesi ve bu şekilde işinden alıkonulması sonucu doğurmaktadır. Adliye binasında en girilmeyecek yerlere bile iş sahiplerinin gelip danışma gibi yer sorması sık sık karşılaşılan bir durumdur. Ayrıca bu durum güvenliğin tam olarak sağlanamaması sonucunu doğurmaktadır.

Ayrıca, büyük adliyelerin bulunduğu yerlerde ayrı bir danışma birimi kurulması gereklidir.

ı) Birçok adliye binasında, cumhuriyet savcılıkları, hukuk ve ceza mahkemeleri, icra ve seçim müdürlükleri gibi birimler belli bir plana göre ve birbirinden ayrı olacak şekilde yerleştirilmemiş, zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaca göre birimler dağınık olarak yerleşmiştir. Bu karmaşa iş sahiplerinin ilgili oldukları birimi bulmalarını zorlaştırdığı gibi birbiri ile irtibatı olan birimler arasında eşgüdüm ve yardımlaşma sağlanamamaktadır.

Öte yandan cumhuriyet savcılıkları ile mahkemelerin binadaki yerleşiminin mümkün olduğunca birbirinden ayrılması ve savcılıkların mahkemelerden üst kurumlar olduğu izlenimini veren hususlardan kaçınmak gerekir.

Yeni yapılan adliye binalarında bile savcılıkların mahkemelerin üstünde, daha ihtişamlı bir yapıda olduğu, mefruşat seçiminde dahi savcı odalarının ayrıcalıklı olduğu gözlemlenmektedir. Yargı bağımsızlığı, yalnızca yürütme erki nezdinde değerlendirilmemelidir. Yargı içinde yer alan fakat idareye ilişkin görevleri de yürüten savcılıklar karşısında mahkemelerin belirtilen fiziki koşulları nedeniyle daha alt seviyede oldukları izlenimi yaratılması dahi kabul edilemez.

İcra ve seçim müdürlükleri çoğunlukla bodrum kat veya ayrı binalarda yer almaktadır. Ayrı binalarda yer alan icra ve seçim müdürlükleri üzerinde denetimin yeterince sağlanması söz konusu olamaz. Anılan birimler için adliye binalarında çalışılabilir, sağlıklı alanlar ayrılmalıdır.

i) Adliyelerdeki/yüksek yargı organlarındaki plansız yerleşmenin sonucu olarak aynı mahkemeye/daireye ait yargıç odası, duruşma salonu ve kalem odaları birbirinden uzak, binanın farklı yerlerinde bulunabilmektedir. Bu durum öncelikle kalemin denetimini zorlaştırmakta, yargıç ile kalem personeli arasındaki uyumlu çalışmayı olumsuz etkilemektedir. Bina içinde hatta binalar arasında oradan oraya taşınan dosyaların oluşturduğu karmaşa duygusu ve güvenlik sorunları da görmezden gelinemez.

Öte yandan çoğu mahkemede mübaşir yetersizdir ya da bulunmamaktadır. Dava dosyalarının kalem, yargıç odası ve duruşma salonu arasında taşınması işi zabıt katipleri tarafından yerine getirilmekte ve bu da asli işlerini yapmalarında zaman kaybı oluşturmaktadır. Bazen bu görev kalem yönetmeliği anlamında hiçbir hukuksal sorumluluğu bulunmayan odacılar eliyle gerçekleştirilmekte ve dosyaların güvenliği tehlikeye düşmektedir.

j) Adliye binalarının çoğunluğunda cumhuriyet savcıları için ifade alma odası bulunmamaktadır. Günde bazen onlarca kişinin ifadesini alan cumhuriyet savcılarının bu işe tahsis edilen odaları bulunmadığı için ifadeler bazen birden çok savcının paylaştığı savcı odalarında, kalemde, kalem görevlileri ile girip çıkan iş sahiplerinin yanında, adil yargılanma hakkının ihlal edilmesine yol açan ve bu işlevin önemine yakışmayan, gürültülü bir ortamda alınmaktadır. Bu da dikkat dağınıklığı nedeniyle, ifadenin bazı önemli detaylarının atlanmasına yol açabilmekte ve dolayısıyla kanıt kaybı riski yaratabilmektedir.

Öte yandan ifadeler kalemde alındığında soruşturmanın gizliliği ilkesi de ihlal edilmiş olmaktadır. Kalabalık ve yoğun bir hareketliliğin yaşandığı kalem odalarında ifade veren kişinin rahat olması, baskı altında kalmadan ifade vermesi de mümkün değildir. Bu durum özellikle ceza yargılaması bakımından maddi gerçekliğin ortaya çıkarılmasında önemli bir sorun olarak görünmektedir.

Cumhuriyet savcısı odasında ifade alındığı durumlarda ise odanın bu iş için düzenlenmemiş olması nedeni ile güvenlik sağlanamamakta, dosyaya ilişkin özel notların görülmesi, ifade veren ile alan arasında alan sıkışıklığından kaynaklanan gayri ciddi bazı durumların meydana gelmesi gibi sonuçlar doğmaktadır.

k) Avukatlar yargının vazgeçilmez unsurlarıdır. Yargının sorunlarının değerlendirildiği bir çalışmada avukatların sorunlarının değerlendirme dışı bırakılması kabul edilemez.

Adliye binalarında avukatlar için, çalışabilecekleri, zaman geçirip dinlenebilecekleri, bir araya gelip bilgi alışverişinde bulunabilecekleri geniş dinlenme odaları ayrılmalıdır.

Bunun yanında dilekçelerini yazıp, UYAP üzerinden işlem yapabilecekleri, yeterli donanımına sahip çalışma odası bulunmalıdır.

Adliyelerde nöbetçi olarak görev yapan avukatların, hukuki yardımı için atandıkları şüpheli, sanık veya şikayetçi ile görüşebilmeleri için görüşme odaları bulunmamaktadır. Atanan avukat, hiç görüşme yapmadan veya koridorda kolluk görevlilerinin yanında, ayaküstü yapılan görüşmelerle görev yapmaya çalışmaktadır. Bu durum Ceza Muhakemesi Kanunu'nun öngördüğü şüpheli, sanık ve şikayetçinin avukat yardımından yararlanma haklarının etkin bir şekilde gerçekleşmemesi sonucunu doğurmaktadır.

Uzlaşmacı olarak atanan avukatların da, uzlaşma görüşmelerini yürütebilecekleri, güvenliği sağlanmış bir odaya ihtiyaçları bulunmaktadır.

Bu nedenlerle her adliyede avukatlar için işyükü ve büyüklüğü göz önüne alınarak yeterli sayıda dinlenme odası, çalışma odası, görüşme ve uzlaştırmacı çalışma odası ayrılmalıdır.

Avukatların değişik mahkemelerdeki duruşma sıralarını takip edebilecekleri elektronik donanım ve ses sistemi kurulmalıdır.

l) Adliye binalarının koridorları yeterince geniş, tavanı yüksek olmalıdır. Bu alanlar aydınlatma, havalandırma, ısıtma ve soğutma donanımları sağlanmış, ferah ortamlar olarak planlanmalıdır.

Dikey ve düşey yüzeylerde kullanılacak renkler, boya veya kaplama seçiminde standartlar belirlenmelidir.

Duvarlarda adalet bilincini yerleştirmeye yönelik olarak adaletle ilgili özlü sözlerle, işleve ve estetiğe uygun düşen rölyef yahut resimlere yer verilmelidir.

m) İş sahipleri için koridorlarda yeteri kadar oturma yeri düzenlenmelidir. Buralarda, iş sahiplerinin duruşma sırasını takip edebilecekleri elektronik ve sesli çağrı sistemi kurulmalıdır.

n) Yargıç ve savcıların yaptıkları iş rutin ve bedensel değildir. Dava dosyalarını incelemek, kitap ve bilgisayarda araştırma yapmak, muhakeme etmek, düşünmek için sakin ve huzur veren bir odada, dış uyaranlardan yalıtılmış biçimde çalışmaları gerekir.

Birden fazla yargıç veya savcının aynı odayı paylaşması halinde sakin bir çalışma ortamı oluşmaz. Bunun sonucu, hem yargıç ve savcı üzerine hem de yargı bağımsızlığı üzerine ağır ve olumsuz bir etkidir. Bu nedenle her yargıç ve savcıya ayrı bir çalışma odası tahsis edilmelidir. Yargıtay ve Danıştay'da tetkik hakimlerinin müzakere öncesinde veya sonrasında karar yazma sürecinde kendilerine tahsis edilen bir oda bulunmaması hem saygınlıkları açısından ve hem de fiziksel rahatsızlık yaratması nedeniyle sakıncalar doğurmaktadır. Bu nedenle her daire başkanlığı nezdinde yeterli sayıda genel amaçlı tetkik hakimi odası bulunması gerekmektedir.

Tüm bu alanlar, çalışma süresinin tamamının geçirildiği yerler olduğuna göre buna uygun olarak, yeterli genişlikte olmalı, tavanlar basık olmamalı, eni, boyu ve yüksekliğinde asgari standartlar belirlenmelidir.

Çalışma odalarının zemin kaplamasında standart yoktur. Dosya, evrak, kitap ve dergilerle haşır neşir olunan odalarda uygun taban kaplaması bulunmaması halinde sürekli toz ve akarlar üremektedir. Çalışma odalarında uygun taban kaplaması çeşitlerinin iklim koşulları da nazara alınarak neler olabileceği araştırılıp bu konuda bir standart oluşturulmalıdır.

Hangi renklerin insan benliğinde ne tür etkiler doğurduğu konusunda bir çok çalışma yapılmıştır. Buna göre çalışanların huzurlu bir ruh hali içerisinde görev yapabilmeleri için odalarda gerek duvarlar ve gerekse döşeme yönünden tercih edilmesi gereken renkler konusunda standartlar belirlenmelidir.

En sağlıklı aydınlatmanın doğal ışık olduğu kuşkusuzdur. Yeterli ya da hiç doğal ışık almayan odalarda, günün her saatinde yapay aydınlatma altında çalışan adliye personelinin sağlıklı bir ortamda çalıştığı söylenemez.

Adliye binaları tamamen bilimsellikten uzak, derme çatma yöntemlerle tefriş edildiğinden güneş alan odaların bir çoğunda çalışanları güneş ışığının doğrudan etkisinden koruyacak perde veya daha sağlıklı bir şekilde jaluzi bulunmamakta, yetersiz yalıtım nedeniyle gürültü kirliliği engellenememektedir.

Adliye binalarında gerek yargıç, savcı odaları ve gerekse diğer çalışanlar yönünden kullanılacak büro mobilyaları konusunda standartlar bulunmamaktadır. Bazı adliyelerde bu konuda sorun bulunmamakta bazılarında ise kullanılmaz durumdaki büro mobilyaları ile hizmet görülmeye çalışılmaktadır. Yargıç, savcı odaları ve diğer çalışanlar için sağlıklı çalışılabilecek mobilya ve gereçler seçilmelidir. Masaların büyüklüğünde dosya sayısı ve cesameti de gözetilmelidir.

Birkaç yıl öncesine kadar birçok adliyede masa, koltuk ihtiyaçlarının başka kurumlardan karşılandığını hatırlamak gerekir. Yargıç ve savcılar adeta diğer kurumların büro mobilyalarını değiştirmelerini kollamakta, diğer kurumlar memurlarının eskidiği için kullanmadığı mobilyalar adliyelerin başköşesini süslemekte idi. Bu görüntü son yıllarda kısmen düzelmiş ise de halen yeterli değildir. Çalışanların kullanacağı büro mobilyalarının taşınması gereken nitelikler belirlenip standartlaşma sağlanmadan bu sorunun tam olarak aşılması mümkün değildir.

Aydınlatma uzun süreli çalışılan ofisler için önemli bir sorundur. Aydınlatma gereçlerinin seçimi ve kullanılması konusunda özen gösterilmelidir.

Isıtma ve soğutma çok aksayan hususlardandır. Buna göre çalışma odalarının asgari ve azami sıcaklıklarının ne olması gerektiği bilimsel verilerden faydalanarak belirlenmelidir. Sıcaklığın haftanın değişik günleri ve saatlerinde büyük değişiklikler gösterdiği bilinmektedir. Hafta sonu kaloriferlerin yanmaması sonucu, hem hafta sonu çalışmak zorunda kalan yargıç ve savcılar etkilenmekte, hem de pazartesi günleri öğleden sonraya kadar bina ısınmamaktadır. Sabahları kaloriferin geç yanması, öğleden sonra kapatılması sonucunda sabah ve akşam saatlerinde sıcaklığın düşmesi çalışmayı olumsuz etkileyecek oranlarda olmaktadır.

Havalandırma donanımı adliye binalarında en çok ihmal edilen konular arasındadır. Günlük olarak adliyeye girip çıkan insan sayısı düşünüldüğünde havalandırmanın ne büyük ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu kadar insanın soluması dışında, kullanılan temizlik malzemelerinin buharlaşması sonucu oluşan kimyasal gazlar, bilgisayarların soğutma sistemlerinden yayılan hava, yazıcıların mürekkepleri, tuvaletler, çay ocakları, sağlıklı ortamlarda muhafaza edilmeyen dosyalardan yayılan küf ve toz kokusu, yemekhane olan adliyelerde buradan yayılan kokularla oluşan ağır ve kirli hava, sağlığı tehdit eder niteliktedir. Gerek ısıtma ve soğutmanın yetersiz olması ve gerekse dışarıdan gelecek toz ve gürültü gibi etkenlerle pencereler açılarak havalandırma yapılamamakta, çalışanlar bu pis ve ağır havaya maruz kalmaktadır.

Bu nedenle uzmanlar aracılığı ile her bir binanın havalandırma koşulları değerlendirilerek kendi koşullarına göre uygun çözümler üretilmeli ve hızla uygulamaya konulmalıdır.

Yazı işleri müdürleri ve kalem odaları yönünden de çalışma koşullarına uygun, standart donanıma sahip odaların yapılması zorunludur.

o) Bina dışında, girişinde ve içinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınması, otoparkın güvenlik sağlanacak ölçüde binadan uzak olması, arşiv gibi yerlere sorumlular dışında girişin engellenmesi, güvenlik nedeni ile personel ile iş sahiplerinin kullanacağı tuvaletler ayrılması, tutuklu ve gözaltındakilerin duruşma salonlarına ve ifade alma odalarına emniyet içinde ulaşmaları için gerekli önlemlerin alınması, binada yangın önlemleri alınması, binanın deprem güvenlik raporu alınması gibi güvenlik önlemleri gittikçe daha fazla önem kazanan bir konudur. Çoğu adliye binasında güvenlik konusunda hiçbir önlem bulunmamaktadır. Gerek yargıç, savcı ve diğer çalışanlar ve gerekse adliyeye gelen iş sahipleri bu özel binalarda dahi kendilerini güvende sayamamakta, sık sık çalışanlara ve iş sahiplerine karşı saldırılar gerçekleşmektedir.

Görevini yaparken güvenlik endişeleri taşımak, çalışanların motivasyonunu olumsuz etkilemekte, ruhsal sıkıntı kaynağı oluşturmaktadır.

Adliye binalarının güvenliği geniş bir perspektif ile değerlendirilerek, güvenlik planları yapılmalı, asgari güvenlik önlemlerinin neler olduğu belirlenmelidir.

Adliye binalarının çoğunda deprem güvenlik raporu alınmamıştır. Bakanlık, bir adliye binası satın alırken deprem güvenlik raporu istemekte, ancak kiralanan veya başka kurumlardan devralınan binalar için deprem güvenliği gözardı edilmekte, çalışanlar güvensiz binalarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Özellikle deprem kuşağında yer alan adliyelerde çalışanlar deprem riskini her zaman duymamakta ve binaların yetersiz güvenlikte olması onları huzursuz kılmaktadır.

Hemen hiçbir adliyede yangın yönergesi bulunmamaktadır. Yangınla mücadele yine tek elden planlanması gereken bir güvenlik önlemidir. Yangının önlenmesi için gerekli önlemler uygulanmalı, yangın gerçekleştiğinde personel ve malzemenin kurtarılmasına ilişkin plan ve tatbikatlar yapılmalıdır. Geçmişte Yargıtay binasında yangından kaynaklanan dumandan ölüm olayının gerçekleştiği de bilindiğinden bu hususun son derece önem arzettiği anlaşılmaktadır.

ö) Büyük Adliye/Yüksek Yargı organı binalarında genelde bir kütüphane vardır. Ancak bu kütüphanelerde yeterli yayın bulunmamaktadır. Yeni yayınlanan eser ise neredeyse yoktur. Küçük adliyelerde ayrı bir kütüphane odası bulunmadığı gibi kitaplık ya duruşma salonunda veya savcı odasındadır.

Yargıç ve savcılarının görevlerini iyi bir şekilde yerine getirebilmeleri için gerek ülkemizdeki ve gerekse dünyadaki değişiklikleri, uygulamaları yakından takip etmeleri, bilimsel eserlerden faydalanmaları gerekir. Özellikle temel yasalara musallat olan mevzuat ve içtihat değişikliklerinden gecikmeksizin haberdar olunması; bilimsel yayınlardan, incelenen kitaplardan elde edilen bilgi yargıç ve savcının sadece işini iyi yapmasını sağlayacak, dolayısıyla da toplumun yararına sonuç doğuracaktır. Ancak bunun için yargıç ve savcılarının maaşının büyük bir kısmını bu alana ayırmak zorunda kalmaları kendilerinden beklenmemeli, bu konuda desteklenmelidirler.

Her adliyede ihtiyaca cevap verebilecek bir kütüphane bulunmalıdır. Temel yasa değişikliklerinde ise bu konudaki yayınlardan yargıç ve savcılarının ücretsiz yararlanması sağlanmalıdır.

Kütüphaneler gerek yargıç, savcı ve personelin ve gerekse avukatların ya da hukukla ilgili vatandaşların kullanımına sunulmalı, toplumda hukuk bilincinin oluşmasına katkı sağlanmalıdır. Hukuk

konusunda temel eserlere yer verildiği gibi bilimsel nitelikli süreli yayınlara abone olunmalı, kütüphane donanımlı olmalıdır.

Bilgisayar ortamından yararlanma konusu da karmaşa halindedir. Birçok yayın ya da iletişim kuruluşunun hazırladığı veriler değişik fiyatlarla pazara sunulmaktadır. Bu anlamda, YARSAV'ın yargı kararlarına ulaşma konusundaki kararlı tutumu kısmen de olsa yararlı olmuş, ancak bütünüyle amaca ulaşan bir sonuç elde edilememiştir.

Bilgiye aktarılacak kaynağın boşa gitmeyeceği unutulmamalıdır.

p) Çocuk bakımı çalışanlar açısından genel bir sorundur. Bu bağlamda, çocuk bakımı sorununu çözememiş bir yargı mensubunun işinde yeterince verimli olması olanaklı değildir.

Bu gün büyük adliyeler dışında hemen hiçbir adliyede kreş bulunmamaktadır. Küçük adliyeler için bu pek ekonomik olmasa da ortalama büyüklükte adliyelerde kreş bulunmalıdır.

r) Her mahkeme ve birim için ayrı arşiv şarttır. Adliyelerin çok gündeme gelmeyen sorunlarından birisi de arşivlerdir. Mevcut arşiv yönetmeliği, kullanılması mümkün olmayan ve arşiv konusunda standartlar içermeyen bir yapıdadır. Arşivlerde dosya ve kartonları su baskınları, nem ve tozdan korumak için yeterli önlem alınmamaktadır.

Arşivcilik konusu ciddi bir şekilde ele alınmadığından arşivde aranan dosyalar çoğu zaman bulunamamaktadır. Bu, insanın hafızasını kaybetmesi gibi önemli bir eksikliklerdir. Yüksek yargıda ise bu sorun çok daha ağır boyutlardadır. Dosyalar arşivlere sığmadığından yargıçların odasına bırakılmakta ve güvenlik riski altında kalmakta, bu da yargıçların üzerinde ek bir sorumluluk ve olumsuz bir etki yarattığı gibi toz oranını da arttırmaktadır.

Öte yandan birkaç yıl arşivde kalan dosya, gereklilik nedeniyle arşivden çıkartılıp incelenmesi sırasında, çok ağır bir küf kokusu yaymakta, sayfalarında sağlığa zararlı bakterilerin oluştuğu, üzerinde haşere ve farelerin gezdiği, foseptik taşıyıcı ile pislenmiş dosyaları incelemek zorunda kalan yargıç, savcı ve personelin sağlığı risk altında kalmaktadır.

Arşivlerin niteliklerine değinmeyen ve dosyanın saklanma koşulları konusunda hiçbir standart getirmeyip, yalnızca arşiv imha ve saklama süreleri konusunda kurallar koyan şimdiki yönetmelik yürürlükten kaldırılmalı, arşiv konusu, arşiv odalarının fiziki koşulları, raf ve dosyalama sisteminden, nem, ısı, havalandırma gibi tüm ayrıntıları ele alacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

s) Çoğu yargı mensubu öğle yemeği için evine gitme olanağına sahip değildir. Yine çoğu adliyede yemekhane bulunmadığı için öğle yemeği ucuz ve sağlıksız yiyeceklerle geçiştirilmek zorunda kalmaktadır.

Adliyelerde sağlıklı yiyeceklerin sunulduğu yemekhaneler bulunmalı ve/veya çalışanlara yemek çeki verilmesi yahut yemek üreticileriyle sözleşme yapılması cihetine gidilmelidir.

ş) Adliyeler, yalnızca yargı mensuplarının günlük mesailerini sürdürdükleri yerler değildir. Avukat, davalı, davacı, dilekçe sahibi, tanık, dinleyici gibi birçok grubun hareketinin yaşandığı alanlardır. Bu nedenle ortam temizliği sağlanmalı, yeterli lavabo ve tuvalet, buralarda yeterince kişisel temizlik malzemesi bulunmalı, olumlu hijyen koşullarının varlığı ve sürdürülebilir olması temin edilmelidir.

t) Çay ocaklarının işletilmesine, çalışanların niteliklerine, portör muayeneleri gibi hijyenin sağlanmasına ilişkin standartların bulunmaması ve denetim eksikliği yüksek yargı ve adliye binalarında bulunan çay ocakları ve kantinlerin son derece sağlıklı koşullarda çalıştırılması sonucunu doğurmaktadır.

u) Adliyelerin, kalabalık ve sorunlu ortamını, yargıç ve savcılarının çalışma saatini, bedensel ve ruhsal güçlerini oldukça aşan ağır çalışma süre ve koşullarını, acil sağlık sorunlarını çözecek önlemlerin alınması gereklidir. Ağır çalışma koşulları ve sorunlu çalışma ortamı, tüm yargı çalışanları için “koruyucu sağlık hizmetini” zorunlu hale getirmiştir. Bu nedenle gerektiğinde acil sağlık hizmeti verecek bir yapı oluşturulmalıdır.

ü) Yeteri kadar lojman yapılmaması, bu nedenle ev kiralama problemi, dava dosyalarında taraf olma olasılığı bulunan kişilerden ev kiralamanın handikapları önemli bir sorun teşkil etmektedir. Konutların mahkemelere uzaklığı ve servis organizasyonu, lojman ve servis olanağından yararlanmalara destek sağlanması da ihmal edilmemesi gereken sorunlardır.

İş yeri çalışma koşulları genel bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda, adliyelerin içerisinde bulunduğu fiziki koşullar yargının saygınlığı ve yüceliğine, yapılan işin önemine ve üretilen hizmetin büyüklüğüne yakışmamaktadır. Uzun yıllardır ihmal edilen yargı erkinin sorunlarının kısa bir sürede karşılanması zorunluluktur.

Çözümün gerçekçi ve kalıcı olması gerekmektedir. Günlük çözümlerle sonuca gidilemez. Bu anlamda adliye binalarının yönetimi konusunda bir STANDART hazırlanması gerekmektedir.

İl veya ilçelerin nüfus ve iş yüküne ve yargı yerlerinin özelliklerine göre adliyeler gruplandırılması, bu gruplandırmaya göre her bir adliye sınıfı için farklı yaklaşımlar geliştirilmelidir. Profesyonel bir adliye yönetim sistemine geçilmesi kaçınılmazdır.

Bu profesyonel birim, idari ve mali işleri yürütmeli, belirlenen standartların oluşturulması ve devamlılığından adliye yönetim komisyonlarına karşı sorumlu olmalıdır.

Binanın yer seçimi, çevre düzeni, dış görünümü, bina içi yerleşim, odaların nitelikleri, arşiv yerleşimi, kütüphane, güvenlik, temizlik, yemekhane ve çay ocağının işletimi gibi binanın fiziki düzeyine ilişkin tüm standartlar adliye gruplarına göre ayrı ayrı düzenlenmelidir. Ödenek istemlerinin ne şekilde yapılacağı, karşılanma şekli ve süresi ile ödeneklerin kullanılma şekli, ödenek üstü harcama şekli ve limitleri açıkça belirlenmelidir. Adliyenin her bir birimi için ayrı ayrı olmak üzere kullanılacak büro mobilyaları, bilgisayar sistemi, kırtasiye malzemeleri ve teknik donanım konusunda da standartlar düzenlenmelidir.

B- İŞ YÜKÜ SORUNLARI

İş yükü sorunları, adil yargılanma hakkı ile birlikte tüm yargı sistemini etkileyen unsurların başında gelmektedir. Sayısı sürekli artan, karar süreci sürekli uzayan, dosya boyutu sürekli büyüyen her dava, sorunların çözümünü geciktirmekte, hatta engellemekte, insanıyla, binasıyla, yargılama yöntemi ve karar süreciyle tüm sistemi ve sonuçta tüm toplumu etkilemektedir. Konu, ayrı ve kapsamlı bir araştırmayı gerektirecek boyuttadır. Ancak, çalışma koşulları ve sağlık sorunlarını etkilemesi yönünden bu çalışmanın da konusunu oluşturmuştur.

YARSAV’a yansıtılan iş yükü sorunları özetle şöyle sıralanabilir:

1-Mahkeme, yargıç ve savcı başına düşen dosya sayısının yüksekliği,

2- Belirli sürelerde (duruşma ya da haftalık çalışma süresi) dosya yetiştirme kaygısı,

3- Yüksek mahkemelerde tetkik hakimi ve savcı başına düşen dosya sayısının fazlalığı,

4- Emsal karar arama sorunları, bilgi işlem sistemine kurum içinde ve dışında ulaşmada yaşanan sorunlar,

5- Rutin ve özel bilgi gerektirmeyen kimi işlerin de (karar defteri yazma, tutanak yazma, çoğaltılan kararları tasnif, dosyalama, yüksek yargıda tebligat, dosya teslimi vs.) yargıçlar tarafından yapılması,

6- Günlük-haftalık duruşma sayısının yüksekliği,

7- Dosya sayısı ile dosya içeriği arasındaki uyumsuzluklar,

8- İl, ilçe, nüfus, dosya sayısı ve niteliği, mahkemelerin görev, yetki ve iş yüklerine göre mahkeme tür ve sayılarının, yargıç ve savcı sayılarının ve her türlü personel sayısının yetersizliği, en az sayı standardının belirlenmemesi,

C- SAĞLIK SORUNLARI

Bu bölümde YARSAV’a ulaşan bilgilerle saptanan sağlık sorunları sıralanmıştır. TTB ile yapılan çalışma, bu sorunların sıklığı ve yaygınlığına göre gerekli analizleri ve çözüm önerilerini ortaya çıkaracaktır. Aşağıda III. Bölümde Ankara ve İzmir anket sonuçları bu konuda önemli veriler vermektedir.

Burada üç ayrı uygulamanın yapılması gerekmektedir: (i) Sağlık sorunlarını yaratan ortam koşullarının ortadan kaldırılması, (ii) Koruyucu tedavi yöntemi, (iii) İyileştirici tedavi yöntemi.

Anket öncesi çalışmanın verileri şöyle sıralanabilir:

1- Ellerde kaşınma ve deri kabarmaları, deri dökülmeleri, kızarıklık, su toplama,

2- Gözlerde alerjik konjektivit, yorgunluk ve ağrı, sulanma ve kaşınma,

3- Boğazda yanma ve tahribat, müzmin faranjit, sürekli akıntı ve hapşırma,

4- Cumartesi, pazar, resmi tatiller ve günlük çalışma saatleri dışında çalışılması nedeniyle, sağlıklı bir yaşam sürdürülebilmesi için gerekli dinlenme, aile paylaşımı, toplumsal ve kültürel etkinliklere katılma, inceleme ve araştırmaya, bilimsel çalışmalara, kişisel hobilere zaman ayırma gibi toplumun tüm bireylerinin yararlanması gereken ve sorumluluk altında bulunan birçok alan için zaman ayırlamaması, özel yaşamın neredeyse yok olması, sosyal olmayan yaşam,

5- Sürekli gerginlik, stres, depresyon,

6- Sürekli yorgunluk, dinlenememe,

7- Sırt, bel, boyun ve bacak ağrısı, sağ kolda aşırı ağrı,

8- Hareketsizliğe bağlı hemoroid, spastik kolon, karın ağrıları, migren, mide ağrısı, gastrit,

9- Sıklıkla baş ağrısı,

10- Sürekli oturmaya ve oturma bozukluklarına bağlı bel fıtığı, boyun fıtığı, boyunda düzleşme,

11- Uyku bozukluğu, evde geç saatlere kadar çalışma nedeniyle yeterli uyku uyumaması,

12- Mutsuzluk, moral bozukluğu, sürekli gerginlik ve sinirlilik, karamsarlık, yaşamdan zevk almama, umutsuzluk,

- 13- Unutkanlık,
- 14- Kilo alma,
- 15- Aile geçimsizliği, çocuklarla ve sorunlarıyla ilgilenememe, çocuklara katı davranma ve kızma alışkanlığı, çocuklara vakit ayıramamanın verdiği suçluluk duygusu,
- 16- Kalp rahatsızlıkları, ritim bozuklukları, çarpıntı,
- 17- Tansiyon rahatsızlıkları,
- 18- Sürekli iş ve rutin iş nedeniyle sıradan bir yaşam hissi, çalışma saati ya da iş bitim saati kavramının olmaması,
- 19- İş yükünün ağırlığı nedeniyle, yargıcın “hayatındaki her şeyi ertelemesi”, içine kapanık yaşam ve ruh hali, sosyallikten uzaklaşma, yüksek yargıya özgü hiyerarşik yapı nedeniyle kendine saygının azalması ve özgüven kaybı,
- 20- Dosya taşıma, ağır çanta taşıma nedeniyle ortaya çıkan bedensel sorunlar,
- 21- Sigara bağımlılığı,
- 22- İş yükü nedeniyle doktor ve tedaviye zaman ayıramama, yıllık izin ve adli tatilin bu amaca özgülünmek zorunda kalınması,
- 23- Zamanın istenildiği gibi kullanılamaması, planlanamaması,
- 24- Maddi sıkıntıların insan bünyesine etkileri,
- 25- Yoğun ve tempolu bilgisayar kullanımından kaynaklanan boyun ve bel fıtığı rahatsızlıkları ile eklem kireçlenmeleri, elektromanyetik dalgaların göz, sinir sistemi ve vücut üzerindeki etkileri,
- 26- Yargı mensuplarına karşı görevleri nedeniyle ve bu anlarda silahlı saldırıların dahi yapılabilmesi, yargılama süjeleri, siyasiler ve medyanın haksız saldırıları ve yargı mensuplarının hedef haline getirilmeleri dolayısıyla güvenlik endişeleri,
- 27- Bina içi alerjenlerden (alerji gelişimine ve şikayetlerin tekrarlanmasına neden olan maddeler, bina tozu akarları, mantar sporları -küfler-, böcekler) kaynaklanan sorunlar.

D- ÇALIŞMA KOŞULLARININ YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE YARGIÇ VE SAVCI GÜVENCESİNE ETKİLERİ

- 1- Adil yargılamanın gereklerini yerine getirecek zamanın ve çalışma ortamının bulunmaması,
- 2- Ağır iş yükü nedeniyle gerekli inceleme ve araştırma zamanı bulunmaması, hızlı çalışma zorunluluğu ve zamana karşı yarış nedeniyle yüksek hata yapma riskinin yargı erkinde güç kaybına yol açma olasılığı, not ve dosya eritme kaygısıyla gereğinden hızlı yapılmak zorunda kalınan yargılamanın adalet kavramını içeriiksizleştirmesi,
- 3- Yüksek yargı organlarında daire başkanı-üye-tetkik hakimi-raportör ilişkilerinde yetki kullanımından kaynaklanan sorunlar, yasal temeli bulunmamakla birlikte kurumsallaşma tehlikesi taşıyan özgür inceleme ve görüş açıklama konusundaki sınırlamalar, özellikle tetkik hakimlerinden görevli olmadığı konularda çalışmasının beklenmesi,
- 4- İnceleme ve değerlendirme süresinin yetersizliğinden kaynaklanan hata yapma riski, kararların bozulması olasılığının yarattığı stres nedeniyle iş veriminin düşmesi,

5- Belirli süre aralıklarında, işin güçlüğüne, ihtilafın niteliğine bakılmaksızın belirli dosya sayısının bitirilme baskısı, yargılamanın niteliğinin yerini niceliksel verilere bırakması, yargıcın bir dosya otomatına dönüşmesi,

6- Heyet halinde çalışılan mahkemelerde ve dairelerde toplantı sıklığı, eşitlik ilkesine aykırı uygulamalarla karşılaşılması,

7- Yeterli araştırma ve inceleme için kaynak sıkıntısı, kütüphane yokluğu ya da yetersizliği,

8- İşe motive olamama, davalara kendini verememe,

9- Komisyonlarla ilişkilerde özellikle yetkilendirme, personel görevlendirme gibi konularda yoğunlaşan sorunlar, komisyon kararlarının gerekçesiz yazılması,

10- Yargı bağımsızlığı ve yargıç ve savcı güvencesiyle ilgili eylem, işlem ve hakların yargıç ve savcılar tarafından dile getirilmesi dahi engellenirken, örgütlenme konusunda engeller getirilirken, yargı alanı dışında geniş bir kesimin yargı bağımsızlığı konusunda gelişigüzel yorumlar yapabilmeleri, hatta yargıyı her alanda hedef tahtası haline getirebilmelerinin yarattığı moral kaybı,

11- Yargıya, silahlı dahil her türlü saldırının yapılabilmesi, zaman zaman tehditler savrulabilmesi, yargı mensuplarının hedef gösterilmeleri, yasadışı dinlenmeleri, kişisel verilerinin, yaptıkları soruşturma ya da kovuşturmaların deşifre edilmesi, yayınlanması gibi nedenlerle yargıç ve savcının kendisini güvenceli olarak hissedememesi,

12- Yoğun iş yükü ve personel eksikliği nedeniyle, duruşma günü belirlenirken yöntem kurallarına uyulmaması, makul sürenin aşılması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne başvuru halinde tazminat riski doğması.

III- YARGIDA ÇALIŞANLARIN ÇALIŞMA KOŞULLARI ANKARA-İZMİR ANKET SONUÇLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Anket, Ankara’da, Yargıtay, Danıştay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Adliyesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ve İdare Mahkemelerinde; İzmir’de ise İzmir Adliyesi ve İzmir Bölge İdare Mahkemesi ve İdare Mahkemelerinde toplam 598 anketörün katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları, Prof. Dr. Ata Soyer tarafından değerlendirilmiş ve aşağıdaki toplu sonuçlar elde edilmiştir. Değerlendirmede, Ankara ve İzmir Adliye, Bölge İdare ve İdare Mahkemeleri, “Ankara Adliyesi” ve “İzmir Adliyesi” başlıkları altında gösterilmiştir. Kurum bazında örnek çalışma ise, YARSAV Genel Sekreteri M. Önder Tekin tarafından Danıştay’da yapılmış ve sonuçlar EK-1’de verilmiştir.

A-ÇALIŞMA SÜRESİ:

Yargı mensuplarının çalışma süresi, günlük 8 saat üzerinden hesaplanan normal kamu çalışanlarının çok üzerinde bulunmuş, % 81.3’ü 8 saatten fazla çalıştığını ifade etmiştir.

Yargı mensuplarının % 35.6’sı 8-10 saat, %33.8’i 10-12 saat, %11.7’si de 12 saatten fazla çalışmak zorunda kalmaktadır. Fazla çalışma konusunda, yargıç ve savcı ayrımı söz konusu değildir, her iki meslek grubu da aynı ölçüde fazla çalışmak durumunda kalmaktadır.

Fazla çalışma konusunda, çalışılan kurumlar açısından sınırlı farklar olmakla birlikte, araştırma kapsamındaki tüm kurumlarda fazla çalışma söz konusudur. (Tablo 1)

Tablo 1. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Çalışma Süreleri %

Çalışılan Kurum	8 saat	8-10 saat	10-12 saat	12 saatten fazla
Ankara Adliyesi	16.2	35.1	44.6	4.1
Danıştay	23.4	40.0	27.6	9.0
Yargıtay	13.5	30.7	37.6	17.9
İzmir Adliyesi	27.6	42.9	24.8	4.8

Fazla çalışma, yargı mensuplarında günlük çalışma ile yani hafta içi çalışma ile sınırlı değildir; yargı çalışanlarının önemli bölümü (%90) hafta sonu çalışmak zorunda kalmaktadır. Yargı mensuplarının %9.7'si en az ayda bir hafta sonunu işte geçirirken, her hafta sonu çalışmak durumunda kalan yargı çalışanlarının oranı %63.3'dür. Hafta sonu çalışma, tüm yargı kurumları için de geçerlidir. (Tablo 2)

Tablo 2. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Bir Ay İçinde Hafta Sonu Çalışma Durumları %

Çalışılan Kurum	1 hafta Sonu	2 hafta sonu	3 hafta sonu	4 + hafta sonu
Ankara Adliyesi	10.8	18.5	12.3	58.5
Danıştay	10.3	21.4	11.1	56.3
Yargıtay	4.9	11.4	8.9	74.8
İzmir Adliyesi	22.2	19.8	14.8	43.2

Gerek hafta içi, gerekse hafta sonu fazla çalışma zorunda kalmak, yargı kurumlarında olağan olarak kabul edilmektedir. Fazla çalışmanın olağan kabul edildiğini ifade eden yargı mensuplarının oranı, %95.2'dir.

Fazla çalışma, işyerleri ile sınırlı olmamaktadır. Her 10 yargı mensubundan 9'u, evine işini taşıdığını belirtmiştir. Bu durum, aynı zamanda yargı mensuplarının % 86.6'sının ailesine yeterli zaman ayıramadığını ifade etmesi ile birlikte değerlendirilmelidir. Eve iş taşıma ve aileye yeterli süre ayıramamak, tüm kurumlardaki yargı mensupları için geçerlidir. (Tablo 3)

Tablo 3. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Eve İş Götürme ve Aileye Yeterli Süre Ayıramama %

Çalışılan Kurum	Eve İş Götüren	Ailesine Yeterli Süre Ayıramayan
Ankara Adliyesi	87.5	87.8
Danıştay	87.6	85.5
Yargıtay	86.3	92.3
İzmir Adliyesi	80.0	72.4

B-İŞYÜKÜ:

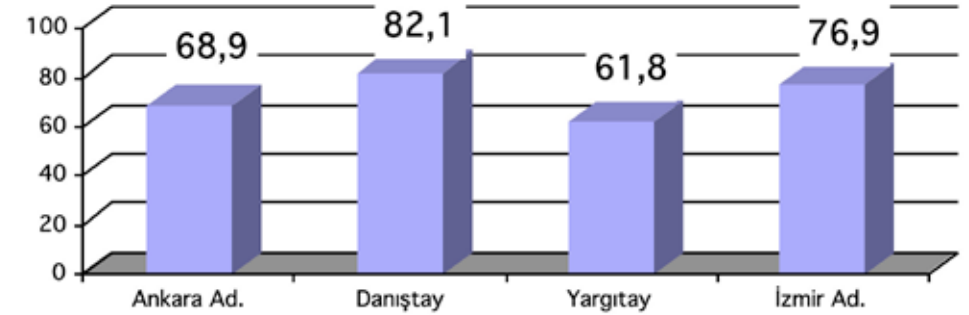
Bir günde bakılan dosya sayısı, bir yargı mensubunun iş yükünün en somut ifadesi olarak nitelendirilmektedir. Yargı çalışanlarının sadece %2.8'i bir haftada 10 ve daha az dosyaya bakmak durumundayken, %52.2'si haftada 40'dan fazla dosyaya bakmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, tüm kurumlarda geçerli olmasına karşın, özellikle adliyelerde daha yoğun yaşanmaktadır. (Tablo 4)

Tablo 4. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Haftada Baktıkları Dosya Sayısı %

Çalışılan Kurum	10 dosyadan az	10-20 dosya	20-40 dosya	40 dosyadan çok
Ankara Adliyesi	0	1.4	16.2	79.7
Danıştay	9.0	35.9	13.8	35.9
Yargıtay	1.1	14.2	35.0	46.7
İzmir Adliyesi	1.0	4.8	19.0	69.5

Yargı mensupları, sadece kendi işlerini yapmamaktadır. Yani, iş yükleri, sadece asıl işlerinden ibaret değildir. Hemen tüm yargı kurumlarında, yargı çalışanları, kendi asli işlerinin dışında iş yapmak zorunda kalabilmektedirler. Yargı çalışanlarının %76.9'u, kurumlarında kendi işleri dışında özel bilgi ve uzmanlık gerektirmeyen işler yapmak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. (Grafik 1)

Grafik 1. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Asli İşlerinin Dışında İş Yapma Durumu %

C-ÇALIŞMA ORTAMI:

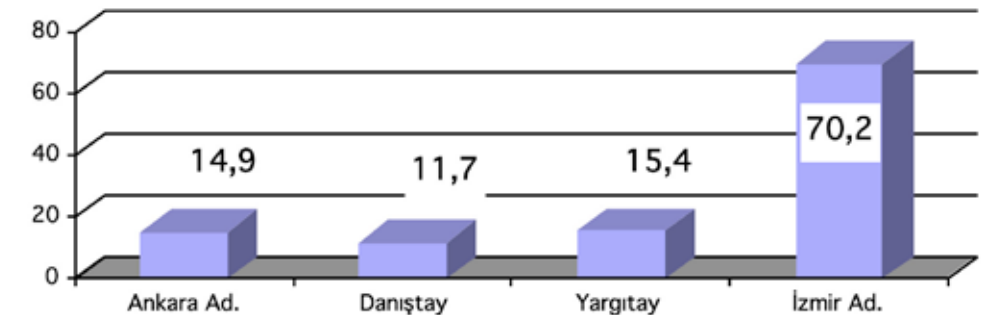
İşyükünün ve ağır çalışma koşullarının hüküm sürdüğü çalışma ortamları ise, bu yükü taşıma konusunda yeterli donanım ve konfora sahip değildir. Yargı mensuplarının çok azı (%38.9), tek başına bir odada çalışabilirken, her 10 yargıç ve savcıdan 6'dan fazlası başka meslektaşları ile odalarını paylaşarak mesleğini icra etmek durumunda kalmaktadır. Kurumlar açısından bakıldığında, yeni bir binaya taşınmış olan İzmir Adliyesi çalışanları daha şanslı görünürken, diğer kurumdakiler ise sıkışık ve en basit konfordan uzak koşullarda çalışmak durumundadırlar. (Tablo 5)

Tablo 5. . Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Çalışılan Odayı Paylaşma Durumu %

Çalışılan Kurum	Odasını Kimseyle Paylaşmıyor	1 kişi ile paylaşıyor	2 kişiyle paylaşıyor	3 kişiyle paylaşıyor	4 + kişiyle paylaşıyor
Ankara Adliyesi	0	29.4	52.9	11.8	5.9
Danıştay	26.6	23.8	25.9	11.2	12.6
Yargıtay	26.6	14.3	31.1	22.5	5.3
İzmir Adliyesi	91.3	3.9	1.1	1.0	2.9

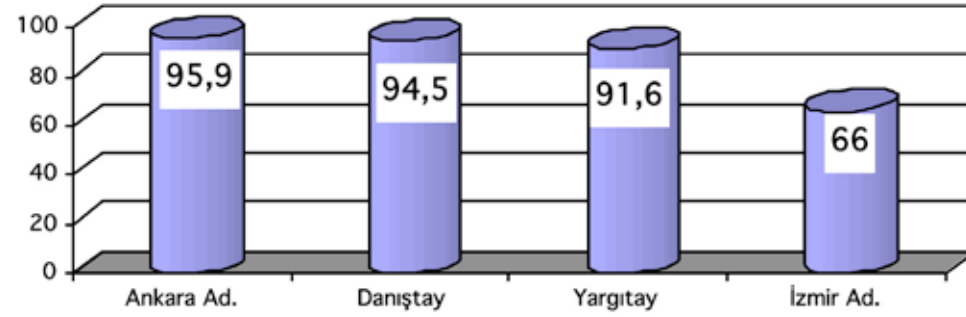
Çalışma ortamının sorunları, sadece odadaki kişi sayısı ile sınırlı değildir. Odanın, özellikle soğuk, sıcak, toz, gürültü gibi etkenlerden yalıtılmış olması önemlidir. Yargı mensuplarının sadece %21'i, çalışma ortamının dış etkenlerden yalıtılmış olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda yine en şanslı kurum, İzmir Adliyesi görünmektedir. (Grafik 2)

Grafik 2. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Çalışma Ortamının Dış Etkenlerden Yalıtılma Durumu %

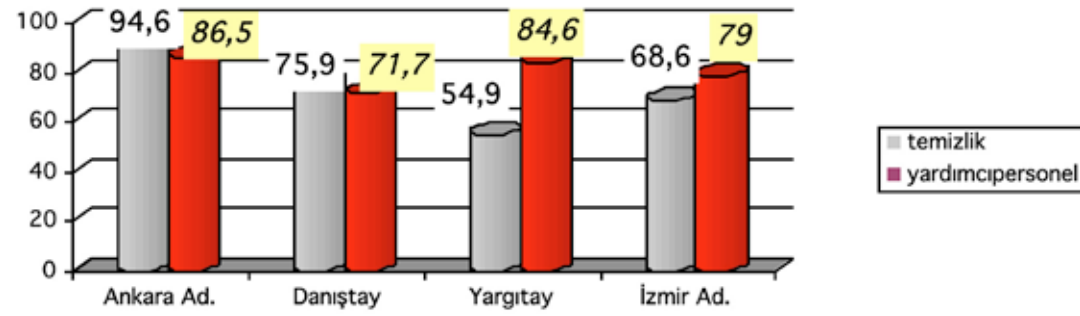
Yargı mensuplarının, çalışma ortamlarındaki en büyük sorun odalarını işgal eden dosyalardır. Çalışanların %88.4'ü, dosyaların odalarında önemli yer işgal ettiğini belirtmişlerdir. (Grafik 3)

Grafik 3. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Dosyaların Çalışma Ortamını İşgal Etme Durumu %

Yoğun işyükü altında ve kalabalık bir ortamda çalışmak durumunda kalan yargıç ve savcılar, kurumlarındaki temizlik hizmetlerinin yetersizliğinden ve yeterli sayıda yardımcı personel olmamasından yakınmaktadırlar. (Grafik 4)

Grafik 4. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Çalışma Ortamının Yetersiz Temizlik ve Yardımcı Personel Durumu %

D-ÇALIŞMA ORTAMININ RİSK DURUMU VE SAĞLIK SORUNLARI:

Genellikle bir büro çalışması gibi algılanan yargı ortamı, yargı mensuplarınca oldukça riskli bir ortam olarak değerlendirilmektedir. Mesleğini risksiz olarak değerlendirenlerin oranı, sadece %3.6'dır. %56.4'ü mesleklerini orta derecede riskli olarak nitelerken, %40.1'i ise çok riskli olarak değerlendirme yapmaktadır. (Tablo 6)

Tablo 6. Yargı Mensuplarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Mesleğin Risk Durumu %

Çalışılan Kurum	Hiç risk yok	Orta derecede riskli	Yüksek düzeyde riskli
Ankara Adliyesi	4.2	56.9	38.9
Danıştay	6.4	53.2	40.4
Yargıtay	0.7	59.3	39.9
İzmir Adliyesi	6.8	52.4	40.8

İşin ilginç noktalardan birisi, ankete katılanların hemen hepsinin, mesleki riskleri çalışma hayatına atıldıktan sonra fark ettiklerini ifade etmeleridir. İşyükü, fazla çalışma, çalışma ortamının yetersizliği gibi etmenlerin bir araya gelmesi, yargı çalışanlarının sağlığını bozucu etki yapmaktadır. Yargı çalışanlarının %69.4'ünde, en az bir işle/mesleğiyle ilgili sağlık sorunu olduğu saptanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Yargı Mensuplarının Sağlık Sorunlarının Sağlık Sorunu Türlerine Göre Dağılımı %

Hastalık türü	%
Kas-iskelet-eklem	38.2
Kalp-damar	16.5
Ruhsal	9.2
Göz	8.6
Alerji, cilt	7.6
Sindirim sistemi	6.5
Endokrin	4.6
Solunum sistemi	3.7
Diğer	2.0

IV- SONUÇ

Yargı çalışanlarının çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik eylem, bu rapordaki verilerle birlikte YARSAV Yönetim Kurulu tarafından, YARSAV üyelerinin katılımıyla sürdürülmektedir. Hem sorunlar hem de çözüm önerileri ve yolları konusunda her aşamada üyelerimiz fiilen ve sürekli eylem içinde olacaklardır.

Türk Tabipler Birliği'yle anket, alan çalışması, raporlama, çözüm önerileri konularında ortak çalışma devam edecektir.

Çözüm önerileri çalışmanın süreçlerine göre belirlenecek, çalışmanın tamamlanması beklenmeden ortaya çıkan öneriler ve alınabilecek önlemler ilgili makamlara aktarılacaktır. Eylem Planı, çözüm önerileriyle birlikte, her aşamada sonuç alınacak şekilde yürütülecektir.

Yargıda reform iddiasıyla Anayasa'da değişiklik yapıldığı bir dönemde, yargı çalışanlarının "çalışma koşullarının", sorunlarının, "basit ve kararlı" adımların atılması ile çözülebileceği düşüncesi ile yukarıdaki sonuçları kamuoyu ile paylaşmanın anlamlı olduğunu düşündük.

Bu çalışmanın, sadece "çözüm sonuçlu" yönü ile değil, örgütlenmenin katılımcılıkla birlikte ortak hareketinin, TTB ve YARSAV organizasyonunun güzel örneklerinden biri olarak da anılacağına, yüksek performansıyla yargı tarihindeki özel yerini hak edeceğine inanıyoruz.

YARSAV
YARGIÇLAR VE SAVCILAR BİRLİĞİ

YARGIDA ÇALIŞMA KOŞULLARI
ANKET ÇALIŞMASI:
DANIŞTAY ÖRNEĞİ
(ÖN RAPOR)

Hazırlayan:
M. Önder TEKİN
(YARSAV GENEL SEKRETERİ)

Ankara
OCAK 2010

GİRİŞ

Türkiye’de yargıç ve savcılarının örgütlenmesi konusunda bir ilk gerçekleştirilerek dernek statüsündeki YARSAV kurulmuştur. YARSAV, 26.6.2006 tarihinden itibaren yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığı ve yargıç güvencesinin ülkemizde koşulsuz yaşama geçirilmesi için birçok girişim ve etkinlikte bulunmuştur. Bu kapsamda, yargı alanında iş yükünün standardizasyonu ile yargı organlarının ve bu organlardaki yargıç ve savcı sayısının buna göre belirlenmesi, yargıç ve savcılarının çalışma koşullarının ve meslek mensupları ile emeklilerinin özlük haklarının, mesleğin saygınlığı ile orantılı olarak iyileştirilmesi ilkelerinden hareketle çalışmalar yapılmıştır.

Bunlardan birisi olan yargıda çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmanın başlangıcı, adli ve idari yargı teşkilatında her geçen gün artan iş yükü ve hizmet binalarının fiziki yetersizliği konusundaki yoğun yakınmalara ilişkin basın açıklamasıdır. “Yargıç ve Savcılarının Çalışma Koşulları Hakkında” 26.11.2007 tarihinde yapılan basın açıklamasında; YARSAV’ın yargıda çalışma koşulları konusunda Türk Tabipler Birliği ile ortak yürüteceği projenin yargıda çalışma koşullarının standartlarını bilimsel verilerle ortaya koyacağı belirtilmiş ve 2008 yılı Bütçe Kanunu’nun TBMM’nin ilgili komisyonunda görüşüldüğü hatırlatılarak; yargıç ve savcı sayısının iş yükü ile orantılı olarak otomatik biçimde artırılması, fiziki mekanların insan ve meslek onuruna uygun hale getirilmesi, yardımcı personel, araç ve gereç eksikliklerinin nitelik ve nicelik olarak giderilmesi gibi yöntemlerle kronikleşmiş sorunlara acil, kalıcı ve kesin çözümler üretilmediği sürece, adalet hizmetlerinde etkinliğin sağlanamayacağı duyurulmuştu.

Bu duyurudan sonra, Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) Yönetim Kurulu’nun “Çalışma Koşulları ve Risk Analizi” konusunda aldığı karar ile başlayan ve YARSAV ile Türk Tabipler Birliği’nce ortaklaşa yürütülen projeye, olumsuz çalışma koşullarının yargıçların, savcılarının ve diğer tüm yargı çalışanlarının beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri araştırılmaktadır.

“Çalışma koşulları” konulu araştırmanın birinci sürecinde sorunların genel başlıklar altında toplandığı bir ön rapor hazırlanmıştır. Çeşitli yargı birimlerinden örnekleme yoluyla toplanan bilgi ve öneriler genel çalışmanın hazırlığı amacıyla bu raporda yer almıştır.

YARSAV’ın, çalışma koşullarının yargıçların, savcılarının ve diğer tüm yargı çalışanlarının beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda başlattığı çalışma, üyelerimizin yoğun ilgisi ve katkısıyla genişlemiş ve zenginleşmiştir. Böylece, Türk Tabipler Birliği (TTB) ile birlikte fiilen alana inilmeden önce, önemli derecede bilgi birikimi ve kaynak elde edilmiştir. Çalışma koşullarındaki olumsuzlukların yargı bağımsızlığı ve yargıç güvencesi üzerindeki etkilerinin analiziyle birlikte içinden farklı çalışmaların çıkabileceği bir boyut yakalanmıştır.

Bilgilerin toplanmasında, (i) YARSAV yönetim kurulu üyeleri tarafından ikili görüşmeler yoluyla toplanan bilgiler, (ii) yargıç ve savcılardan doğrudan gelen bilgiler olmak üzere iki yöntem kullanılmıştır. Ön raporda yer alan bilgiler üyelerimize gönderilmiş ve yapılan değerlendirme ve eklemelerle 2008 yılı sonunda bir genel rapor hazırlanmıştır. Üyelerimiz ile birlikte üyemiz olmayan meslektaşlarımızın da katıldığı anket çalışmasının taslağı da bu süreçte ortaya çıkmıştır. Bu ön raporda ise, anket formlarının değerlendirilmesi yer almaktadır. Daha sonra alan çalışmasına (iş ortamının –fiziki ortamın- gözlenmesine) geçilmesi planlanmaktadır. Hemen her süreçte, ortaya çıkan sorunların çözü-

müne yönelik girişim ve işlemlerin somutlaştırılması için gerekli başvuruların yapılması yolu benimsenmiş ve böylece sürekli yaşayan bir raporlama ve çalışma yöntemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Basit bir işyeri incelemesini aşacağı ortaya çıkan çalışma, ailesel ilişkileri de etkileyen sağlık sorunlarından, sosyolojik ve psikolojik, hatta yargı bağımsızlığı, yargıç ve savcı güvencesine kadar uzanan geniş bir alanı kapsamaktadır. Yargı alanının özelliği, alan genişliğini kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır

İşyeri, işin uyuşmazlık ağırlıklı negatif özelliği, sürekli tartışma ve üretme eğilimi, iş yükü ve sağlık sorunları, yargıç ve savcının maddi ve manevi yaşamını etkilemekte, bu etkilemedeki olumsuzluklar da “yargıç ve savcı güvencesi”ne ve “yargı bağımsızlığı”na etkide bulunmaktadır. Olumsuz çalışma koşulları ve iş yükü bir arada değerlendirildiğinde “yemeyen, içmeyen, uyumayan, eğlenmeyen”, bir çeşit biyonik insan tarafından yerine getirilen bir meslekle karşılaşmaktadır. “Yargıçlık bir özveri mesleğidir” argümanının artık tartışılması, özveri sınırlarının nesnel ve belirlenebilir hale getirilmesi gerekmektedir.

“Yargı kararlarıyla konuşur” söylemiyle suskunluğa itilen yargıç ve savcı, çalışma ortamı ve koşulları ile aşırı iş yükü karşısında da aynı suskunluğa mahkum edilmiştir. Tüm olumsuzluklara karşın, yıllık olarak çıkarılan ve bütün kuralları altüst eden karar sayıları, hafta sonu mesaipleri bir sorun olarak değil, insan doğasında var olan yenilenme gereksinimi adeta yok farz edilerek ve övünülerek anlatılabilmektedir. Yargıç ve savcı güvencesinden ve yargı bağımsızlığından söz edilebilmesi için çalışma koşulları ve iş yüküyle ilgili sorunların açıklıkla ve gerçek boyutuyla tartışılması, her tartışmanın da olumlu sonuçlar yaratacak eyleme dönüştürülmesi gerekmektedir.

Bu amaçla, Yargıtay, Danıştay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ile Ankara ve İzmir Adliyesi’nde görev yapan Üye, Savcı ve Yargıçların iş yükleri ve fiziki ortam ile birlikte çalışma koşullarına yönelik olarak hazırlanan anket formları Mayıs 2009 ayı sonlarında dağıtılmış ve toplanmıştır. Anketin uygulama alanı Ankara ve İzmir olarak belirlenmiştir.

Bu raporda, Danıştay’da görev yapan Danıştay üyesi, Danıştay savcısı ve Danıştay tetkik hakimlerinin verdiği yanıtlar ve değerlendirilmesi yer almaktadır. Uygulama alanındaki tüm yanıtlar toplanıp değerlendirildiğinde çıkacak sonuçlar genel bir rapor ile ayrıca duyurulacaktır.

Araştırmanın evreninde yer alan Danıştay’da görev yapan üye, yargıç ve savcılara anket formu dağıtılabilmesi için yazılı izin talebine Danıştay Başkanlığı’nca olumlu yanıt verilmesi üzerine 300 anket formu dağıtılmış, yanıtlanarak teslim edilen 145 form değerlendirilmiştir. Ankete katılanların 26’sı Danıştay Daire Başkanı ve Üyesi, 12’si Danıştay Savcısı, 5’i Kıdemli Tetkik Hakimi, 92’si Danıştay Tetkik Hakimi ve 10 kişi de görevini belirtmeyenlerden oluşmaktadır.

Anket formlarında ankete katılanlara toplam 45 soru yöneltilmiştir. Bu sorular; ankete katılanların kimlik tespiti amacıyla sorulan sorular, çalışma koşullarının sağlık açısından taşıdığı riskleri belirlemeye yönelik sorular, çalışma süresinin ve yoğunluğunun belirlenmesi için sorulan sorular, çalışma ortamının fiziki ve diğer yeterlilik veya yetersizliklerinin tespiti için sorulan sorular olarak gruplandırılabilir.

Ankette yer alan “Mesleğinizde yeni yaklaşımlar ve mesleğin gelişimi için öneriler kurumunuzda kabul görüyor mu? Kurumunuzda araştırma planlama birimi kurulmalı mı?” sorusu ile iki hususun yanıtlanması istenildiğinden, verilen yanıtların bazılarında iki yanıt bulunması, bazı yanıtların tek seçenek işaretlenerek verilmiş olması nedeniyle sorunun yargıç ve savcılarının meslekte getirdikleri yeni yaklaşımlar ve mesleğin gelişimi için getirdiği önerilerin kurumda kabul görüp görmediği ve kurumda araştırma planlama birimi kurulup kurulmamasına yönelik eğilimi belirlemeden uzak olduğu, yanıtların sağlıklı değerlendirmeye olanak vermeyeceği görüldüğünden, bu soru iptal edilerek değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Bu raporda, ankette yer alan sorular ile sorulara verilen yanıtlar, grafik ve tablolardan yararlanmak suretiyle değerlendirilmiş, bağlantılı sorular ile birlikte sonuçlar açıklanmıştır. Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılarının çalışma koşullarının deyim yerindeyse, “fotoğrafını çeken” bu çalışmanın, meslektaşlarımızın büyük özverileri ile yürütülen yargılama faaliyetinin daha sağlıklı koşullarda yapılabilmesi için gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarına bir başlangıç olmasını umut ediyoruz.

KATILIMCI PROFİLİ:

a- Cinsiyet

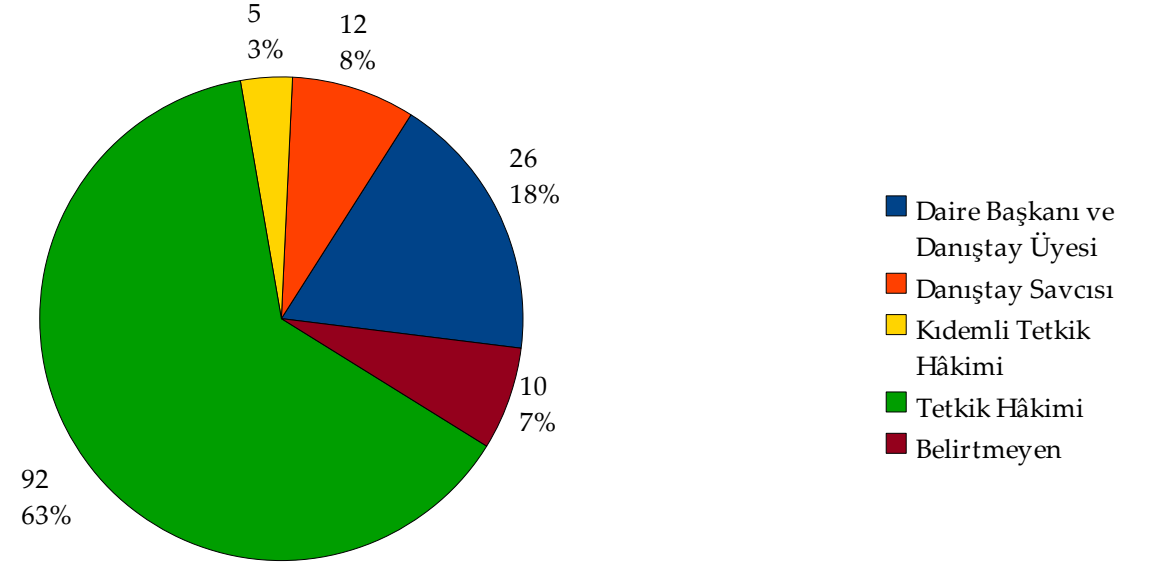
TABLO 1		
Ankete katılanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı		
E	75	51,7
K	69	47,6
Belirtmeyen	1	0,69
TOPLAM	145	

Tablo 1’den de görüleceği üzere ankete katılanlar içinde kadın oranı yaklaşık %48, erkek oranı ise yaklaşık %52’dir.

b) Unvan

TABLO 2			
Unvana Göre Dağılım			
Unvan	Sayı	%	
Daire Başkanı ve Danıştay Üyesi	26	17,9	
Danıştay Savcısı	12	8,3	
Kıdemli Tetkik Hâkimi	5	3,4	
Tetkik Hâkimi	92	63,5	
Belirtmeyen	10	6,9	
TOPLAM	145		

Tablo 2’den de görüldüğü üzere, ankete katılan 145 kişiden 92’si tetkik hakimi, 26’sı Danıştay üyesi, 12’si Danıştay savcısı, 5’i kıdemli tetkik hakimi, 10’u da görevini belirtmeyenlerdir.

c) Yaş Ortalaması

TABLO 3	
Unvan	Yaş Ortalaması
D. Üyesi (26)	58
D.Savcısı (12)	49
Kd. T.Hâkimi (5)	46
T.Hâkimi (92)	37
Belirtmeyen (10)	42
TOPLAM (145)	42

Anketi yanıtlayan 145 kişinin yaş ortalaması 42’ dir. En düşük yaş ortalamasına sahip grup 37 yaş ortalaması ile Tetkik hakimleridir. En yaşlı grup ise, 58 yaş ortalaması ile Danıştay üyeleridir.

d) Eğitim Durumu

TABLO 4				
Eğitim Durumu				
Unvan	Üniversite	%	Y.Lisans Doktora	%
D. Üyesi (26)	22	85	4	15
D.Savcısı (12)	9	67	3	33
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60
T.Hâkimi (92)	55	60	37	40
Belirtmeyen (10)	6	60	4	40
TOPLAM (145)	94	65	51	35

Tablo 4’de görüldüğü üzere ankete katılan ve Danıştay’ da görevli yargıç ve savcılarının yüksek lisans ya da doktora yapma oranı %35’dir.

TABLO 5						
Kurumda asli görevinizden muaf tutulmadan başka bir görev verildiği oluyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	26,9	18	69,2	1	3,9
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	2	40	2	40
T.Hâkimi (92)	16	17,4	70	76,1	6	6,5
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	26	17,9	110	75,9	9	6,2

Tablo 5’den de görüleceği üzere, ankete katılanların yaklaşık %18’i asli görevlerinden muaf tutulmadan başka bir görevle görevlendirildiklerini belirtmiştir. Ankete katılan gruplar içinde Danıştay üyeleri yaklaşık %27 ile en yüksek oranda asli görevleri yanında başka görevle görevlendirildiklerini belirtmiştir. Ayrıca hangi görevle görevlendirildiklerini belirtenlerin yanıtlarından verilen görevler şöyle özetlenebilir; diğer kurum personellerine ders verme, çeşitli komisyonlarda raportörlük, bazı seminerlerde Danıştay’ı temsil etme, Türkiye Adalet Akademisi’nde ders verme, Yüksek Seçim Kurulu üyeliği, Disiplin Kurulu üyeliği, Tasnif Kurulu üyeliği, personel eğitimi, çeviri yapmak, dosya tasnifi, vs.

Bu soruya “evet” yanıtı verenlerin oranı (yaklaşık %18) düşük gibi görünse de, anketin oldukça ağır bir iş yükü altında olan Danıştay’da görev yapan üye, savcı ve tetkik hakimlerine uygulandığı göz önüne alındığında, asıl görevden muaf tutulmadan üstlenilecek en basit görevin dahi ağır bir iş yükü altında olan yargıç ve savcılar için oldukça zor olduğu açıktır. Ayrıca ankete katılanlar tarafından asıl görevin yanında üstlenildiği belirtilen görevlerin basit olmayıp önemli ölçüde emek ve zaman gerektiren görevler olduğu da görülmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Hukuk Mahkemelerindeki Aşırı İş Yükünü Önleyici ve Azaltıcı Tedbirler Hakkındaki (86) 12 sayılı Tavsiye Kararı’nda yer alan, hakimlere tevdi edilmiş bulunan adli olmayan görevleri artırmak yerine bu görevlerin diğer kişi veya organlara verilmesi suretiyle azaltılmasına yönelik tavsiyesi doğrultusunda yargılama faaliyetine ilişkin olmayan görevlendirmelerin yapılmaması iş yükünü azaltacaktır.

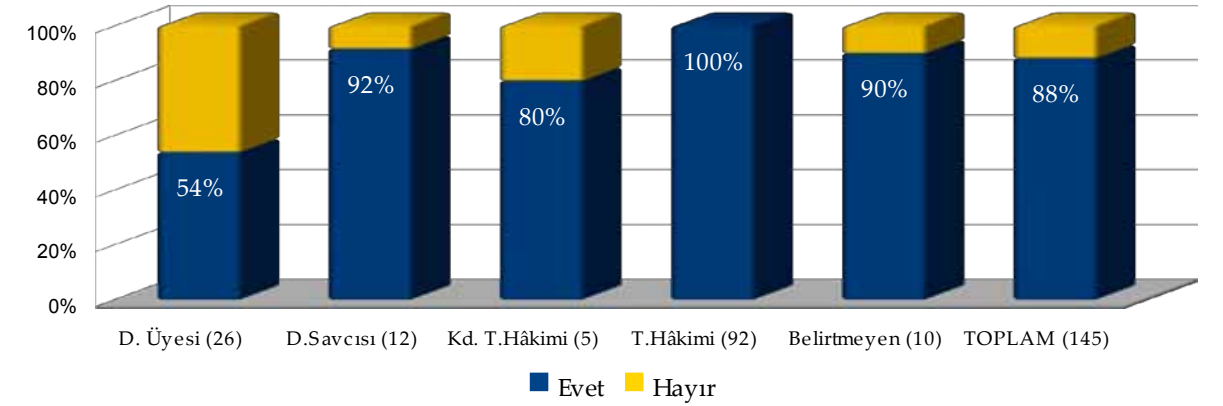
TABLO 6								
Mesleğinizin sağlığınızdı açısından taşıdığı tehlike düzeyini nasıl ifade edersiniz?								
Cevap:	Hiçbir risk yok		orta düzeyde risk		yüksek düzeyde risk		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	5	19,2	11	42,3	9	34,6	1	3,8
D.Savcısı (12)			6	50	5	41,7	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			3	60	2	40		
T.Hâkimi (92)	3	3,3	47	51,1	40	43,5	2	2,1
Belirtmeyen (10)	1	10	8	80	1	10		
TOPLAM (145)	9	6,2	75	51,7	57	39,3	4	2,8

Ankete katılanların yarısından çoğu (yaklaşık %52) mesleklerinin sağlıkları açısından orta düzeyde risk oluşturduğunu düşünmektedir. Yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünenlerin oranı ise yakla-

şık %40’dır. Mesleklerinin sağlıkları açısından yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünenler arasında, tetkik hakimleri yaklaşık %44 oranı ile en yüksek orana sahiptir. Ankete katılanların %91’i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğunu fkrindedir. Bu soruyu yanıtlayan 141 kişiden yalnızca 9’u mesleğinin sağlığı açısından hiçbir risk oluşturmadığını düşünmektedir.

Bu oldukça önemli bir sonuçtur. Ankete katılan Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılarının %90’dan fazlası mesleklerinin sağlıkları açısından önemli bir tehdit oluşturduğunu düşünmektedir. Bu sorunun bu şekilde cevaplandırılmasında, yargıçlık ve savcılık mesleğinin ülkemizde oldukça ağır bir iş yükü altında ve olumsuz çalışma koşullarında icra ediliyor olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Sağlıklarının tehdit altında olduğunu düşünen yargıç ve savcılarının yargılama faaliyetini ne kadar sağlıklı gerçekleştirebilecekleri ise önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

TABLO 7																
Çalışırken bilgisayar kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız günlük kullanım süreniz:																
Cevap:	Evet		Hayır			evet diyenler		1 saat		2 saat		3 saat		4 saat veya daha fazla	yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%		sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%	
D. Üyesi (26)	14	53,8	12	46,2	D. Üyesi (14)	9	64,3	4	28,6						1	7,1
D.Savcısı (12)	11	91,7	1	8,3	D.Savcısı (11)	2	18,2	2	18,2	3	27,3	3	27,3		1	9
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20	Kd. T.Hâkimi (4)			2	50	2	50					
T.Hâkimi (92)	92	100	0		T.Hâkimi (92)	6	6,6	13	14,1	20	21,7	53	57,6			
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10	Belirtmeyen (9)			1	11,1	2	22,2	6	66,7			
TOPLAM (145)	128	88,3	17	11,7	Toplam	17	13,3	22	17,2	27	21,1	62	48,4		2	1,56

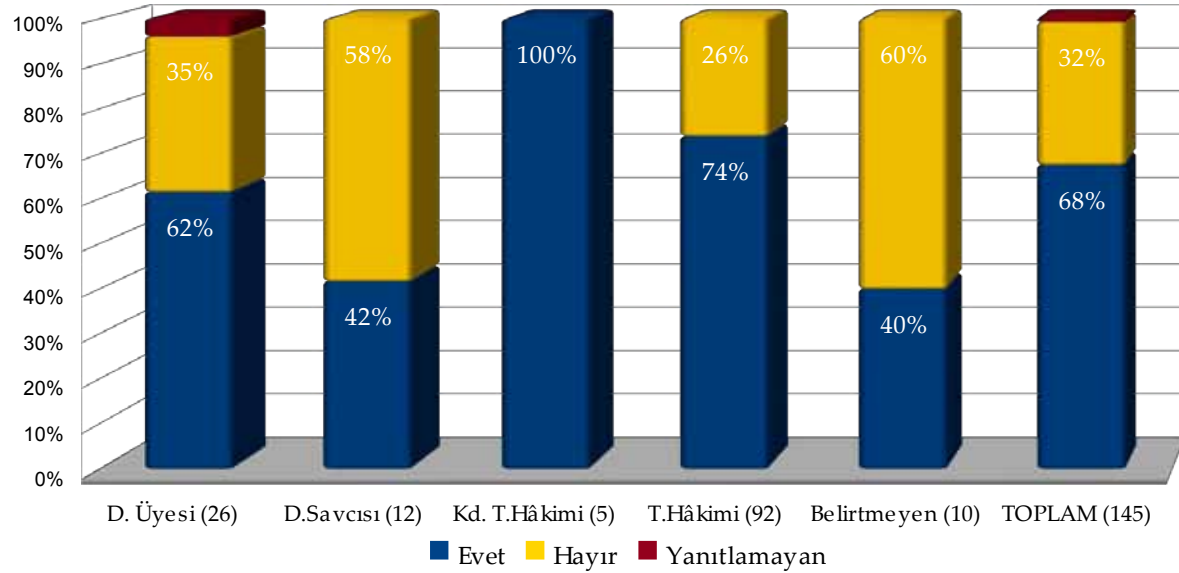

Ankete katılanların yaklaşık %88’i bilgisayar kullanıyor musunuz sorusuna “evet” yanıtı vermiştir. Ankete katılan toplam 145 kişiden bilgisayar kullanmadığını belirten 17 kişinin 12’si Danıştay üyesidir. Danıştay üyelerinin yarısından biraz fazlası bilgisayar kullandığını, belirtmiştir. Danıştay savcılarının yaklaşık %92’si, kıdemli tetkik hakimlerinin de %80’i, tetkik hakimlerinin ise %100’ü bilgisayar kullandığını belirtmiştir.

“Bilgisayar kullanıyor musunuz” sorusuna “evet” cevabı verenlerin %50’ye yakını 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %58’i 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimleri dışında 4 saat veya daha fazla bilgisayar kullandığını belirtenler Danıştay savcılarıdır. Danıştay savcılarının ise yaklaşık %30’u 4 saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %64’ü 1 saat süreyle, yaklaşık %29’u da 2 saat süreyle bilgisayar kullandıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinden üç saat veya daha fazla süreyle bilgisayar kullandığını belirten bulunmamaktadır.

Ankete katılan grupların bu soruya verdiği cevaplar gerek bilgisayar kullanılıp kullanılmaması, gerekse bilgisayar kullanım süresi bakımından değerlendirildiğinde, tetkik hakimlerinin tamamının bilgisayar kullandığı ve %60'a yakınının da 4 saat veya daha fazla süreyle kullandığı görüldüğünden, Danıştay tetkik hakimlerinin ankete katılan diğer gruplara göre daha fazla bilgisayar kullandıkları ve dolayısıyla bilgisayar kullanımına bağlı risklere daha fazla maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

TABLO 8						
Bu kurumda çalışmaya başladığınızdan beri hiç işinizle ilgili olduğunu düşündüğünüz bir hastalık (meslek hastalığı) tanısı aldınız mı? Ya da bir sağlık sorununuz oldu mu?						
Unvan	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	16	61,5	9	34,6	1	3,8
D.Savcısı (12)	5	41,7	7	58,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	68	74	24	26		
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60		
TOPLAM (145)	98	67,6	46	31,7	1	0,7

Ankete katılanların yaklaşık %68'i bu kurumda çalışmaya başladıktan sonra işleriyle ilgili olduğunu düşündükleri hastalık tanısını aldıklarını veya bir sağlık sorunları olduğunu belirtmiştir. Bu oldukça önemli bir sonuçtur. Bu soru 7. soruyla birlikte değerlendirildiğinde, ankete katılanların %91'i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünmekte; %70'e yakını ise, mesleklerinin neden olduğu sağlık sorunu yaşadığını düşünmektedir.

Danıştay'da çalışan yargıç ve savcıların önemli bir kısmı yaptıkları işin sağlıklarını tehdit ettiğini düşündüğü gibi önemli bir kısmı da yaptıkları işin neden olduğu sağlık sorunları yaşadıklarını düşünmektedir.

Ankete katılan gruplar içinde ise; kıdemli tetkik hakimlerinin tamamı, tetkik hakimlerinin yaklaşık %74'ü, üyelerin yaklaşık %62'si, savcıların ise yaklaşık %42'si mesleklerinin neden olduğunu düşündükleri bir sağlık sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Danıştay'da çalışmaya başladıktan sonra görevle ilgili bir hastalık tanısı aldığını ya da bir sağlık sorunu yaşadığını belirtenlerin, yanıtlarından en sık görülen hastalık veya sağlık sorunları sırasıyla şunlardır: bel fıtığı ya da bel ağrısı sağlık sorunu yaşayanlar(20 kişi), boyun düzleşmesi, boyun ağrısı yaşadıklarını söyleyenler(18 kişi), görme bozukluğu(14 kişi), strese bağlı hastalıklar(14 kişi), hipertansiyon(14 kişi), alerji ve cilt problemleri(9 kişi), migren(6 kişi), sırt ağrısı(5 kişi), solunum yolları hastalıkları(5 kişi), ürtiker(4 kişi), vertigo(4 kişi), diyabet(4 kişi), mide hastalıkları(3 kişi), yüksek kolesterol(2 kişi), kireçlenme(2 kişi), gastrit(2 kişi), omurilik düzleşmesi(2 kişi), boyun kireçlenmesi(2 kişi), tiroit sorunu(2 kişi), farenjit(2 kişi), bunların yanında hiperlipidemi, halsizlik, yorgunluk, baş ağrısı, uyku düzensizliği, meniere, periyodik mikrobik rahatsızlık, pulmenar emboli, spastik bağırsak, aritmi, diz rahatsızlığı, guatr, depresyon, kan dolaşımı ve sindirim sistemi bozukluğu, oturarak çalışma nedeniyle kilo fazlalığı, kasık kisti gibi sağlık sorunları da belirtilmiştir.

TABLO 9							
İşinizin sağlığınızdaki risk taşıdığını ne zaman farkettiliz?							
Cevap:	mezuniyet öncesi eğitimim sırasında		çalışmaya başladıktan sonra, bana bu konuda eğitim verildi		çalışmaya başladıktan sonra gözlem ve deneyimlerimle kendim farkettiliz		yanıtlamayan
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı %
D. Üyesi (26)					20	77	6 23
D.Savcısı (12)	1	8,3			10	83,3	1 8,3
Kd. T.Hâkimi (5)					5	100	
T.Hâkimi (92)	2	2,2			85	92,4	5 5,4
Belirtmeyen (10)	1	10			8	80	1 10
TOPLAM (145)	4	2,8			128	88,2	13 9

Ankete katılanların yaklaşık %88' i görevlerinin sağlıkları açısından risk taşıdığını çalışmaya başladıktan sonra gözlem ve deneyimleriyle kendilerinin fark ettiklerini ifade etmiştir. Ankete katılanların hiçbirisi görevlerinin sağlıkları açısından risk oluşturduğu konusunda kendilerine eğitim verildiğine ilişkin seçeneği işaretlememiştir. Bu soru 7. soru ile birlikte değerlendirildiğinde, ankete katılanların yaklaşık %90'nın mesleklerinin sağlıkları açısından önemli düzeyde bir risk oluşturduğunu, mesleklerini icra ederken kendi tecrübeleriyle fark ettikleri anlaşılmaktadır.

Ankete katılan 145 kişiden hiçbirinin mesleklerinin sağlıkları açısından oluşturduğu risk konusunda eğitim aldım seçeneğini işaretlememiş olması, Danıştay'da bu konuda kurumsal bir bilincin geliştirilmediğini göstermektedir.

TABLO 10						
Çalışma yaşamınızda karşılaştığınız tehlikelere ve bu tehlikelerden korunmayı sağlayan önlemlere yönelik bir hizmetiçi eğitim programına katıldınız mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	2	7,7	23	88,5	1	3,8
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)			92	100		
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)	2	1,4	142	98	1	0,6

Ankete katılanların %98'i bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Danıştay savcısı, kıdemli tetkik hakimi, tetkik hakimleri ve görevini belirtmeyenlerin tamamı soruya hayır yanıtı vermiştir. Danıştay üyelerinden 23'ü hayır, 2'si de evet yanıtı vermiştir. Ankete katılanların Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılar olduğu göz önüne alındığında, Danıştay'da yargıç ve savcılara görevleri nedeniyle ne gibi tehlikelerle karşılaşabilecekleri ve bu tehlikelerden korunmayı sağlayan önlemler konusunda hizmet içi eğitim verilmediği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede bir hizmet içi eğitimin verilmesi, yargıç ve savcılarının karşılaşabilecekleri tehlikeler konusunda bilinçlenmelerini sağlayabileceği gibi bu bilinçlenme sayesinde tehlikelerle yüz yüze geldiklerinde kendilerini korumak açısından daha donanımlı olabilecekleri düşünülmektedir.

TABLO 11									
Sağlık kurumlarından öncelikli derecede yararlanabiliyor musunuz?									
Cevap:	Evet		Hayır		Bazen		Yanıtlamayan		
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
D. Üyesi (26)	20	76,9	6	23,1					
D.Savcısı (12)	2	16,6	8	66,7	2	16,6			
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60					
T.Hâkimi (92)	33	35,8	56	61	1	1,1	2	2,1	
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50					
TOPLAM (145)	62	42,7	78	53,8	3	2,1	2	1,4	

Ankete katılanların yaklaşık %54'ü sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabildiklerini belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %77'si, savcılarının yaklaşık %17'si, kıdemli tetkik hakimlerinin %40'ı, tetkik hakimlerinin ise yaklaşık %36'sı sağlık kurumlarından öncelikli yararlandığını belirtmiştir. Sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabildiğini belirtenler arasında Danıştay üyelerinin oranı diğerlerine göre dikkat çekici derecede yüksektir.

Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının oldukça yoğun bir iş yüküyle karşı karşıya oldukları bilinen bir gerçektir. Ankete katılanların 10. soruya verdikleri yanıtlar değerlendirilirken belirtildiği üzere, ankete katılanların %70'e yakını yaptıkları iş nedeniyle sağlık sorunu yaşadıklarını düşünmektedir. Bu da Danıştay'da çalışan yargıç ve savcılarının sağlık sorunları nedeniyle sağlık kurumlarına sık sık ihtiyaç duyacaklarını göstermektedir. Yargıç ve savcılarının sağlık sorunları nedeniyle başvurdıkları sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanamamaları, hem Danıştay'daki davaların yargılama süresini uzatacağı gibi hem de sağlık kurumlarında zaman kaybeden yargıç ve savcılarının işyerlerine döndüklerinde buna bağlı olarak streslerinin daha da artmasına neden olacaktır. Bu nedenle Danıştay'da çalışan tüm yargıç ve savcılarının sağlık kurumlarından öncelikli yararlanmasını sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.

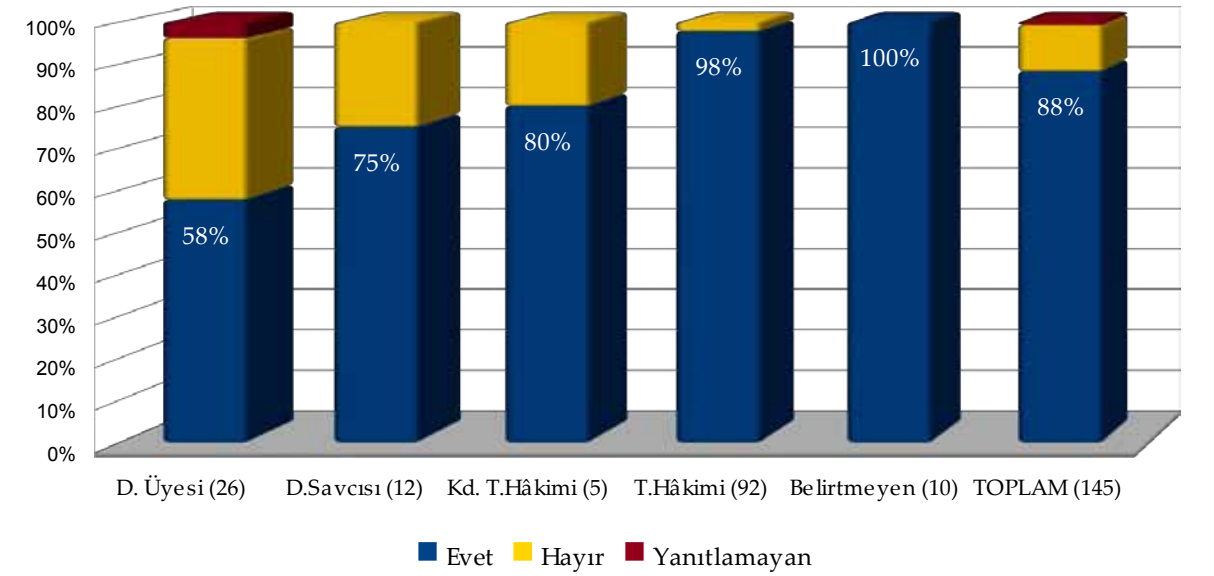
TABLO 12									
Bir günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?									
Cevap:	8 saat		8-10 saat		10-12 saat		12 saatten fazla		
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
D. Üyesi (26)	15	57,7	7	27	3	11,5	1	3,8	
D.Savcısı (12)	5	41,7	6	50	1	8,3			
Kd. T.Hâkimi (5)			2	40	3	60			
T.Hâkimi (92)	13	14,1	38	41,3	30	32,6	11	12	
Belirtmeyen (10)			8	80	1	10	1	10	
TOPLAM (145)	33	22,8	61	42	38	26,2	13	9	

Ankete katılanların %42'si günde 8-10 saat, yaklaşık %26'sı 10-12 saat, yaklaşık %23'ü 8 saat, yaklaşık %10'u ise 12 saatten daha fazla çalıştıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %40'ı, savcılarının yaklaşık %58'i, kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü, tetkik hakimlerinin yaklaşık %86'sı 8 saatten daha fazla çalıştıklarını belirtmiştir. Ankete katılanların yaklaşık %77'si 8 saatten daha fazla çalışmaktadır. Bu sonuç da Danıştay'da çalışan yargıç ve savcılarının oldukça ağır bir iş yüküyle karşı karşıya olduklarını göstermektedir. 8 saatlik günlük çalışma süresi içinde işlerin bitirilememesi ve çalışma süresinin özel hayatın içine uzaması yargıç ve savcılar açısından başta sağlık sorunlarına yol açacağı gibi ailelerine yeterince zaman ayıramamaları nedeniyle psikolojik ve ailesel sorunlara da yol açabilecektir. Ayrıca yargıç ve savcılarının kişisel gelişimlerinin durması nedeniyle yapılan yargılamanın niteliğinde gerileme ve bozulmaya da yol açacağı düşünülmektedir.

Bir diğer önemli noktada günde 12 saatten fazla çalıştıklarını belirten bir Danıştay üyesi, 11 tetkik hakimi, ve görevini belirtmeyen bir kişi olmak üzere toplam 13 kişi bulunmaktadır. Uyku dışında kalan zamanının tamamına yakınına çalışarak geçirmek zorunda bulunan yargıç ve savcılarının, uzun çalışma sürelerinin beden ve ruh sağlığına olan etkilerinin ayrıntılı olarak incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

Yargılamanın daha da nitelikli hale gelebilmesi için öncelikle yargıç ve savcılarının dosyaları inceleme, görüşme, kararını yazma çerçevesindeki çalışmalarının 8 saatlik günlük çalışma süresi içinde bitirilebilecek şekilde iş standardizasyonu ve çalışma koşullarının ayarlanması zorunludur.

TABLO13													
Haftasonu çalıştığınız oluyor mu? Ayda kaç gün olduğunu belirtiniz.													
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan		1 gün		2 gün		3 gün		4 gün veya daha fazla
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	belirtmeyen
D. Üyesi (26)	15	57,7	10	38,5	1	3,8	3	20	6	40	3	20	
D.Savcısı (12)	9	75	3	25			1	11,1	3	33,3			
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20					1	25			
T.Hâkimi (92)	90	97,8	2	2,2			6	6,7	17	18,9	10	11,1	
Belirtmeyen (10)	10	100					3	30	1	10	2	20	
TOPLAM (145)	128	88,3	16	11	1	0,7	13	10,1	28	21,9	15	11,7	

Ankete katılanların yaklaşık %88'i hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin tamamına yakını, kıdemli tetkik hakimlerinin %80'i, Danıştay savcılarının %75'i, Danıştay üyelerinin yaklaşık %60'ı hafta sonu çalıştıklarını ifade etmiştir. Görüldüğü üzere Danıştay'da görevli yargıç ve savcılarının hafta sonu çalışma oranları da oldukça yüksektir.

Ankete katılanların yaklaşık %56'sı ayda 3–4 gün veya daha fazla hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir. Kıdemli tetkik hâkimlerinin %75'i, tetkik hâkimlerinin yaklaşık %62'si, ayda 4 gün veya daha fazla, Danıştay üyeleri ve savcılarının yaklaşık %49'u ayda 3 gün hafta sonu çalıştıklarını belirtmiştir.

13. soruya verilen yanıtlar değerlendirilirken belirtildiği üzere ankete katılan yargıç ve savcılarının %80'ine yakını 8 saatten daha fazla çalışmaktadır. Hafta sonu çalışma oranı da dikkate alındığında, Danıştay'da görevli yargıç ve savcılarının hayatlarının önemli bir kısmını mesleki çalışmalarının kapladığı, başka alanların açılmasının özel bir özveri gerektirdiği görülmektedir.

TABLO 14						
Hafta içi ve hafta sonu kurumunuzda fazla çalışmanız olağan kabul ediliyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	21	80,8	2	7,7	3	11,5
D.Savcısı (12)	12	100				
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	91	99			1	1
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	138	95,1	3	2,1	4	2,8

Tablo 14'de de görüldüğü üzere ankete katılan 145 kişiden 138'i, oransal olarak da %95'i hafta içi veya hafta sonu fazla çalışmalarının kurumlarında olağan kabul edildiğini belirtmiştir.

Yargıç ve savcılarının sürekli olarak fazla çalışmasıyla işlerin yürümesinin kurumsal olarak olağan görülmesi, normal çalışma koşullarının sağlanması için kurumsal olarak çözüm üretilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Yargıç ve savcılarının kişisel özverileriyle işlerin yürümesinin kurumca olağan karşılanması, kurumca yargıçlık ve savcılık mesleğinin sadece dosya inceleme, görüşme ve karar yazma olarak tanımlanması anlamına gelmektedir. Oysa kariyer mesleği olan yargıçlık ve savcılıkta nitelik ve verimliliğin artırılabilmesi için kişisel ve mesleki gelişim de oldukça önemlidir. Yargıç ve savcılar mesleki gelişimleri için dil öğrenmek, sempozyumlara katılmak, hukuki yayınları takip etmek gibi uğraşlara da zaman ayırmaları gerekmektedir. Yargıç ve savcılarının mesleki ve kişisel gelişimi her şeyden önce yargıya başvuranların adil yargılanma hakkı ve yargıda niteliğin artırılması açısından gerekli ve önemlidir.

Yargıç ve savcılarının dinlenmeye de ihtiyaçları vardır. Aşırı iş yükünden kaynaklanan fazla çalışma nedeniyle bedensel ve ruhsal dinlenme yönteminin “tek dinlenme” yöntemi olması gerektiğinde kuşku yoktur.

TABLO 15				
İşinizi eve taşıdığınız oluyor mu?				
Cevap:	Evet		Hayır	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	14	53,8	12	46,2
D.Savcısı (12)	11	91,7	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100		
T.Hâkimi (92)	86	93,5	6	6,5
Belirtmeyen (10)	10	100		
TOPLAM (145)	126	87	19	13

Ankete katılanların %87'si işlerini eve taşıdıklarını belirtmiştir. Danıştay üyelerinin yaklaşık %46'sı, Danıştay savcılarının %8'i, tetkik hakimlerinin yaklaşık %6'sı bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Ankete katılan gruplar içinde kıdemli tetkik hakimleri ve tetkik hakimleri en yüksek oranda işlerini eve taşıyan gruptur. Danıştay üyeleri ise en düşük oranda işlerini eve taşıyan gruptur.

Daha önceki sorulara verilen yanıtlardan da görüldüğü üzere, Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılar çoğunlukla 8 saatten daha fazla çalışmakta, yine çoğunluğu zaman zaman hafta sonu çalışmakta veya işlerini eve taşımaktadır.

TABLO 16					
Ailenize yeterli zaman ayırdığınıza inanıyor musunuz?					
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı %
D. Üyesi (26)	9	34,6	17	65,4	
D.Savcısı (12)	3	25	8	66,7	1 8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100	
T.Hâkimi (92)	9	9,8	82	89,1	1 1,1
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90	
TOPLAM (145)	22	15,2	121	83,4	2 1,4

“Ailenize yeterli zaman ayırdığınıza inanıyor musunuz?” sorusuna ankete katılanların yaklaşık %83'ü hayır yanıtını vermiştir. Hayır yanıtı verenler içinde %100 ve yaklaşık %90 ile en yüksek oran sırasıyla kıdemli tetkik hakimleri ile tetkik hakimlerine aittir.

Çalışma süresiyle ilgili sorulara verilen yanıtlarla birlikte değerlendirildiğinde, çalışma süresi normalden çok fazla olan yargıç ve savcılarının bu soruya verdikleri yanıt diğerleriyle uyumludur. Hayatlarının önemli bir kısmını mesleki çalışmalara ayıran yargıç ve savcılarının ailelerine ayıracak zamanlarının kalmayacağı açıktır. Yargıç ve savcılarının mesleklerini sağlıklı icra edebilmeleri kuşkusuz aile hayatlarının sağlıklı ve huzurlu olmasıyla da bağlantılıdır. Yargıç ve savcılarının ailelerine zaman ayıramaması ise, aile hayatlarının kalitesinin bozulmasına yol açabilecektir.

Ailenin huzur ve refahını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması yükümlülüğü bulunan Devletin; ağır iş yükü nedeniyle hafta sonunu, akşamlarını dosyalara ayıran yargıç ve savcılarının aile ortamındaki huzurun bozulmaması için gerekli tedbirleri öncelikli olarak alması da gerekmektedir.

TABLO 17									
Bir haftalık süre içerisinde kaç adet dosyayı incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorundasınız?									
Cevap:	0—10		20—30		20—40		40 dan fazla		Yanıtlamayan
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı %
D. Üyesi (26)							26	100	
D.Savcısı (12)			1	8,3	2	16,7	9	75	
Kd. T.Hâkimi (5)							1	20	4 80
T.Hâkimi (92)	13	14,1	50	54,3	16	17,4	10	10,9	3 3,3
Belirtmeyen (10)			3	30	2	20	5	50	
TOPLAM (145)	13	9	54	37,2	20	13,8	51	35,2	7 4,8

Ankete katılan Danıştay üyelerinin tamamı, Danıştay savcılarının %75'i bir haftada inceledikleri ve çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısının 40'dan fazla olduğunu belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %54'ü bir haftalık sürede 10-20 dosya, yaklaşık %28'i, 20'den daha fazla dosya incelediklerini belirtmiştir. Ankete katılanların yaklaşık %37'si bir haftada 10-20, yaklaşık %49'u 20'den daha fazla, yaklaşık %35'i ise 40'dan fazla dosya incelediklerini ifade etmiştir.

Danıştay’da dosyalar tetkik hakimleri tarafından incelenip beş Danıştay üyesinin oluşturduğu heyete anlatıldığından ve Danıştay üyeleri de bir haftada tetkik hakimlerinin anlattığı sayıda dosyayı karara bağladıklarından inceledikleri dosya sayısının 40’dan fazla olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 16’ dan tetkik hakimlerinin Danıştay üyeleri ile savcılara göre bir haftalık sürede daha az dosya incelediği görülse de, dosyaları inceleyip karara hazır hale getirerek heyete anlatan ve heyetçe verilen kararı kaleme alan tetkik hakimleri olduğundan, diğerlerinden daha az sayıda dosya incelemeleri yaptıkları işin niteliğinden kaynaklanmaktadır.

Görüldüğü üzere, yüksek oranda 8 saatten fazla çalıştıklarını, zaman zaman hafta sonu ve evde çalıştıklarını belirten Danıştay’da görevli yargıç ve savcılar, bir haftalık sürede incelemeleri gereken dosya sayısı da oldukça fazladır. Bu kadar fazla dosya yükü altında olan yargıç ve savcılar günlük çalışma süreleri içinde bitiremedikleri işleri hafta sonu ve evde çalışarak bitirmeye çalışmakta ve bu insanüstü çalışma sonucunda da sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar.

TABLO 18						
Kurumunuzda mesleğinize ilişkin özel bilgi ve uzmanlık gerektirmeyen herhangi bir iş yapmanız isteniyor mu?(tebligat, dosya düzenleme vs.)						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)			26	100		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	1	20	2	40
T.Hâkimi (92)	23	25	69	75		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	26	17,9	117	80,7	2	1,4

Ankete katılanların yaklaşık %81’i bu soruya hayır yanıtı vermiştir. Evet yanıtı verenler kıdemli tetkik hakimleri ile tetkik hakimleridir. Kıdemli tetkik hakimlerinin %40’ı, tetkik hakimlerinin ise %25’i bu soruya evet yanıtı vermiştir. Oldukça ağır bir iş yükü altında olan Danıştay’da görevli yargıç ve savcılar bu tür işleri de yapmak zorunda olmalarının çalışma koşullarını daha da ağırlaştıracığı açıktır.

TABLO 19										
Çalıştığınız odayı kaç kişiyle paylaşıyorsunuz?										
Cevap:	Paylaşmıyorum		1 kişiyle		2 kişiyle		3 kişiyle		3 ten fazla kişiyle	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	23	88,5	1	3,8					2*	7,7
D.Savcısı (12)			3	25	5	41,7	4	33,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100								
T.Hâkimi (92)	6	6,5	31	33,7	29	31,5	12	13	14	15,2
Belirtmeyen (10)	3	30	2	20	3	30	1	10	1	10
TOPLAM (145)	37	25,5	37	25,5	37	25,5	17	11,7	17	11,7

* Daire Başkanı olan iki katılımcı, çalışma odalarını aynı zamanda müzakere odası olarak da kullandıklarından dolayı bu cevabı vermişlerdir.

Yargıçlık ve savcılık mesleği titiz bir çalışmayı gerektiren inceleme, araştırma, kanaat oluşturma, karar verme ve karar yazma ile yürütülen bir meslektir. Bir yargıç ve savcının çalışma odasının yalnız kendisine ait olması yapılan işin niteliğinin gerektirdiği bir zorunluluktur. Fakat Türkiye’de görev yapan yargıç ve savcılar pek çoğu, odalarını bazen bir, bazen daha fazla sayıda meslektaşlarıyla paylaşarak mesleklerini yürütmeye çalıştıkları görülmektedir.

Anketimizde yer alan bu soruyla Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılar odalarını kaç kişiyle paylaştıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Ankete katılanların yaklaşık %75’i odalarını bir veya daha fazla sayıda kişiyle paylaştıklarını belirtmiştir. Odasını kimseyle paylaşmayan 37 kişidir. Bunlardan 23’ü Danıştay üyesi, 5’i kıdemli tetkik hakimi, 6’sı tetkik hakimi, 3’ü ise görevini, belirtmeyendir. Danıştay üyelerinden 2 kişi 3’den fazla seçeneğini işaretlemiş ise de; Tablo 17’deki dipnotta belirtildiği üzere Daire Başkanları odalarını aynı zamanda müzakere odası olarak da kullandıklarından bu seçeneği işaretlemişlerdir. Daire Başkanlarına tahsis edilen odaların, ayrı müzakere odası tahsis edilmemesi nedeniyle müzakere odası olarak da kullanıldığı ve Daire Başkanlarının temsil ve idare görevinin de bulunduğu göz önüne alındığında ayrı bir müzakere oda tahsisinin zorunlu olduğu açıktır. Danıştay savcılarının tamamı odalarını bir ila üç kişiyle paylaşmaktadır. Tetkik hakimlerinin %94’ü odalarını bir veya daha fazla sayıda kişi ile paylaştıklarını, %14’ü ise odalarını üçten fazla kişiyle paylaştıklarını belirtmiştir.

Görüldüğü üzere Danıştay’da çalışan yargıç ve savcılar büyük bir bölümünün yalnız kendilerine ait bir çalışma odası bulunmamaktadır. Oldukça ağır bir iş yükü altında olan yargıç ve savcılar titizlik gerektiren mesleki çalışmalarını iki, üç ve daha fazla sayıda meslektaşlarıyla paylaştıkları çok sayıda dosyanın yığılı olduğu küçük ve havasız odalarda sağlıklı bir biçimde yürütmelerinin olanaklı olmadığı açıktır.

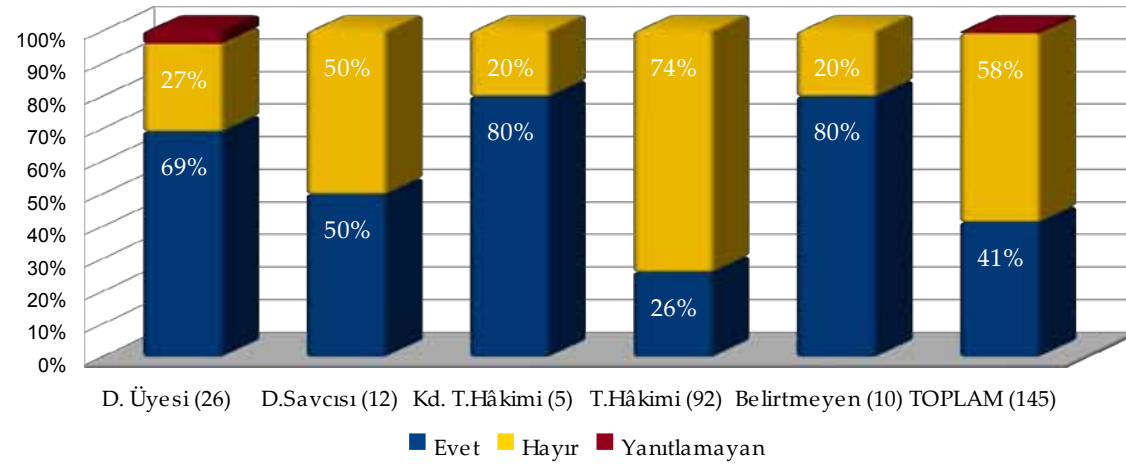
TABLO 20						
Çalışma ortamınız dış etkenlerden (sıcak, soğuk, kreş, okul gürültüsü, toz vb.) yalıtılmış mıdır?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	5	19,2	21	80,8		
D.Savcısı (12)	2	16,7	10	83,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	4	80		
T.Hâkimi (92)	7	7,6	85	92,4		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	16	11	129	89		

Bu soruya ankete katılanların %89’u hayır yanıtını vermiştir. 20. soruda belirttiğimiz üzere titiz bir çalışmayı gerektiren yargılama faaliyetinin yürütüldüğü hizmet binalarının sıcak, soğuk, gürültü, toz gibi çalışma ortamını bozacak dış etkenlerden arındırılmış olmasının gerekliliği de tartışmasızdır. Fakat ankete verilen yanıtlar yüksek bir mahkeme olan Danıştay’da bunun sağlanmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

TABLO 21						
Dosyalar çalışma alanınızı işgal ediyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	24	92,3	2	7,7		
D.Savcısı (12)	10	83,3	2	16,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	88	95,7	4	4,3		
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	136	93,8	9	6,2		

Ankete katılanların yaklaşık %94’ü çalışma alanlarının dosyalar tarafından işgal edildiğini belirtmiştir. Yılda yaklaşık 125.000 dosyanın geldiği bilinen Danıştay’da dosyalar mevcut dolaplara sığdırılamadığından yargıç ve savcı odalarında koltuk, sehpa ve masaların üzerine de yayılmakta ve zaten iki ve daha çok sayıda yargıç ve savcı tarafından kullanılan çalışma odalarını hareket edilemez hale getirmektedir. Dışarıdan gelen tozlardan da yalıtılamayan odaların çalışma açısından oldukça havasız ve sağlıksız bir ortama sahip olduğu görülmektedir.

TABLO 22						
Kurumunuzda yeterli düzeyde bilgiye erişim olanağı var mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	18	69,2	7	27	1	3,8
D.Savcısı (12)	6	50	6	50		
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20		
T.Hâkimi (92)	24	26,1	68	73,9		
Belirtmeyen (10)	8	80	2	20		
TOPLAM (145)	60	41,3	84	58	1	0,7

Mahkemeye başvurma hakkı kullanılarak açılan davaları çözümleyecek olan yargıç ve savcılarının bilgiye erişimlerinin kolaylığıyla davanın makul bir sürede çözülmesi olasılığı doğru orantılıdır. Önerindeki uyuşmazlığın çözümünde gerekli bütün bilgilere ulaşılabilen yargıç ve savcılarının hakka-niyete uygun bir kanaate sahip olacakları açıktır.

Bu soruya yanıt veren katılımcılardan Danıştay’da yeterli düzeyde bilgiye erişim olanağının olduğunu düşünenler içerisinde en yüksek orana sahip grubu %80 ile kıdemli tetkik hakimleri oluşturmaktadır. Tetkik hakimleri ise %74 gibi bir oranda bu soruya hayır yanıtını vermiştir. Dosyanın incelenmesi, uyuşmazlığın çözümünde gerekli mevzuatın toparlanması ve araştırmanın yapılması gibi tüm hazırlıkları yaparak dosyanın kurula sunumunu yapan tetkik hakimlerinin bu hazırlık sürecinde gerekli olan bilgiye erişimde %74 gibi yüksek bir oranda zorlandıklarını belirtmeleri, tetkik hakimlerinin daha uzun bir süre araştırmaya zaman ayırmasını zorunlu kıldığı gibi, davanın taraflarınca arzu edilen makul sürede yargılanma hakkını da zora sokmaktadır.

Tetkik hakimlerince çözüm için gerekli olan bilgilerin güçlükçe de olsa derlenip, toparlanması ve Danıştay üyelerince bu bilgilerden de yararlanılarak uyuşmazlık hakkında bir kanaat oluşmasını sağladığından, Danıştay üyelerinin yaklaşık %70’inin bilgiye erişim olanağının yeterli olduğunu belirttikleri düşünülmektedir...

Ankete katılanlardan %58’inin bu soruya “hayır” yanıtı vermeleri Danıştay’da bilgiye erişimin gö-rev yapan tüm yargıç ve savcılar için yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

TABLO 23						
Kurumunuz mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanmanıza olanak tanıyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,8	16	61,5	2	7,7
D.Savcısı (12)	3	25	9	75		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	18	19,6	70	76,1	4	4,3
Belirtmeyen (10)	3	30	7	70		
TOPLAM (145)	32	22,1	107	73,8	6	4,1

Kurumun mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanma olanağı tanıyıp tanımadığının belirlenmesi için sorulan soruya verilen yanıtlarda iki farklı seçeneğin işaretlenmiş olması, mesleki konulardaki yayınlardan indirimli yararlanma olanağının birçok kişi tarafından bilinmediğini göstermektedir.

Eğer Danıştay tarafından böyle bir olanak sağlanmasaydı hiç kimsenin “evet” yanıtı veremeyeceği göz önüne alındığında, evet yanıtıyla birlikte hayır yanıtı da verilmesi çelişkili bir durumu ortaya çıkarmaktadır.

TABLO 24						
Kurumunuzda güvenlik önlemleri yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	15	57,8	10	38,4	1	3,8
D.Savcısı (12)	6	50	6	50		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	2	40	1	20
T.Hâkimi (92)	38	41,3	52	56,5	2	2,2
Belirtmeyen (10)	7	70	3	30		
TOPLAM (145)	68	47	73	50,3	4	2,7

Ankete katılanların yarısından fazlası (%50,3) kurumda güvenlik önlemlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Tetkik hakimleri yaklaşık %57 ile güvenlik önlemlerinin yetersiz olduğunu düşünenler içerisinde en yüksek grubu oluşturmaktadır. Kurumdaki güvenlik önlemlerinin yeterli olduğunu düşünenler arasında %58 ile en yüksek orana Danıştay üyeleri sahiptir.

Anket formlarının 2009 yılı Mayıs ayı sonlarında yanıtlanmış olduğu düşünüldüğünde, 2006 yılında silahlı saldırıya uğrayan Danıştay’da görev yapan savcı ve yargıçların artırılan güvenlik önlemlerine rağmen kendilerini yeterince güvende hissetmedikleri anlaşılmaktadır.

TABLO 25						
Kurumunuzda temizlik hizmetleri yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,8	18	69,2		
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	3	60	1	20
T.Hâkimi (92)	19	20,6	72	78,3	1	0,7
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50		
TOPLAM (145)	37	25,5	106	73,1	2	1,4

Ankete katılan her dört kişiden sadece birisi Danıştay’da temizlik hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu soru temizlik hizmetlerinin alanlar itibariyle yeterliliğini ortaya koyacak şekilde ayrıntılı olarak sorulmadığından, temizliğin yeterince yapılmadığı alanların tespiti yapılamamaktadır.

Sağlıklı, temiz bir çalışma ortamında yargılama faaliyetini sürdürmeleri gereken yargıç ve savcılar %73 gibi yüksek bir oranda temiz olmayan bir ortamda görev yapmak zorunda olmaları yargılama faaliyetinin sağlığını da olumsuz etkileyecektir.

TABLO 26						
Otopark, çalışan kişi ve araç sayısına oranla yeterli mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)			26	100		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)			91	98,9	1	1,1
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)			144	99,3	1	0,7

Ankete katılanların 144’ü soruya hayır yanıtını vermiştir. Bir kişi ise yanıtlanmamıştır. Ankete katılanlardan hiçbirisi otoparkın yeterli olduğunu söylememiştir. Ankete yanıtlayan Danıştay üyesi, Danıştay savcısı ve Danıştay tetkik hakimlerinin tamamı otoparkın yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bu konunun acil çözüm gerektirdiği anlaşılmaktadır.

TABLO 27						
Lojman ve servisten yararlanıyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	23	88,5	3	11,5		
D.Savcısı (12)	7	58,3	5	41,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80	1	20		
T.Hâkimi (92)	59	64,1	32	34,8	1	1,1
Belirtmeyen (10)	7	70	3	30		
TOPLAM (145)	100	69	44	30,3	1	0,7

Lojman ve servisten yararlandığını belirtenlerin oranı %69’dur. Danıştay üyeleri bu soruya yaklaşık % 89 oranında evet yanıtı vermiştir. Evet yanıtını en az işaretleyenler %58 oranıyla Danıştay savcılarıdır. Genel toplam içerisinde lojman ve servisten yararlanamadığını söyleyenlerin oranı anketi yanıtlayanların yaklaşık %30’udur. Lojman ve servisten yararlanmaya ilişkin mevcut durumun tek bir soru ile belirlenmeye çalışılmış olması nedeniyle tek başına lojman ya da servisten yararlanmama oranının %30’dan yüksek olacağını ortaya koymaktadır.

Danıştay ve Adalet Bakanlığı’nca yapılan tahsislere rağmen yargıç ve savcılar %30’a ulaşan bir oranda hala lojmandan yararlanamamaları, lojmandan yararlananlar ile yararlanamayanlar arasında ve bununla bağlantılı olarak servisten yararlanma konusunda da bir eşitsizliğe yol açmaktadır.

TABLO 28						
Kurumunuzca servisten yararlanmayanlar için ulaşım ek bir katkı sağlıyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	1	3,8	23	88,4	2	7,8
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	1	1,1	89	96,7	2	2,2
Belirtmeyen (10)			9	90	1	10
TOPLAM (145)	2	1,4	138	95,2	5	3,4

Anketi yanıtlayanlardan 138 kişi servisten yararlanamayanlara ek bir katkı sağlanmadığını belirtmiştir. Ankete katılanlardan sadece iki kişinin bu soruya evet yanıtını vermeleri ilginçtir. Servisten yararlanamayanlara ulaşım ne gibi bir ek katkı sağlandığı sorulmadığından, ek katkının ne olduğu ve neden sadece iki kişinin yararlandığını belirtmeleri anlaşılamamıştır. Soruyu yanıtlanmayanlar değerlendirme dışında bırakıldığında, %99’a yakın bir oranda ulaşım ek bir katkı sağlanmadığının belirtilmiş olması aslında ulaşım ek bir katkı sağlanmadığını göstermektedir. Servisten yararlanamayan yargıç ve savcıların ulaşım sorununa katkı sağlanmasının servisten yararlananlar yararlanmayanlar arasında eşitliğin sağlanması açısından uygun olacağı düşünülmektedir.

Kurumda bulunan sosyal tesisler ile destek birimlerinin işaretlenmesinin istenildiği soruya verilen yanıtlar; Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılarının tamamı için aynıdır. Anket, Danıştay dışında, Yargıtay, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Adliyesi, Ankara Bölge İdare Mahkemesi ve İzmir’de görev yapan yargıç ve savcılara uygulandığından, her kurum itibariyle farklı sosyal tesis ve destek birimlerinin belirlenmesi amacıyla bu soru yer almaktadır.

Verilen yanıtlardan Danıştay’da çalışanların yararlandığı sosyal tesis ve destek birimleri şunlardır: Tatil kampı, yemekhane, berber, postane ve kafeterya.

TABLO 29						
Kurumunuzda bulunan sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanabiliyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	24	92,3	2	7,7		
D.Savcısı (12)	8	66,7	4	33,7		
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60		
T.Hâkimi (92)	61	66,3	29	31,5	2	2,2
Belirtmeyen (10)	8	80	2	20		
TOPLAM (145)	103	71	40	27,6	2	1,4

Ankete katılanların %71’i kurumlarında bulunan sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanabildiklerini belirtmiştir. En yüksek oranda evet yanıtı verenler yaklaşık %92 ile Danıştay üyeleridir. En düşük oranda (%40) evet yanıtı verenlerse kıdemli tetkik hakimleridir. Sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarda yararlanmadığını düşünenler arasında %34 ile Danıştay savcıları en yüksek orana sahiptir.

Sosyal tesisler ve destek birimlerinden eşit olanaklarla yararlanamamanın nedenleri ve eşit olanaklarla yararlanmayı sağlayacak hangi düzenlemelerin yapılması gerektiği her sosyal tesis ve destek bi-

rimi itibariyle belirlenerek gerekli düzenlemelerin yapılması durumunda eşitlik ilkesi sosyal tesisler ve destek birimlerinden yararlanma açısından yaşama geçirilecektir.

TABLO 30						
Görev yaptığınız alanda yeteli sayıda yardımcı personel var mı?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	12	46,2	13	50	1	3,8
D.Savcısı (12)	2	16,7	10	83,3		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	4	80		
T.Hâkimi (92)	23	25	68	74	1	1
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60		
TOPLAM (145)	42	29	101	69,7	2	1,3

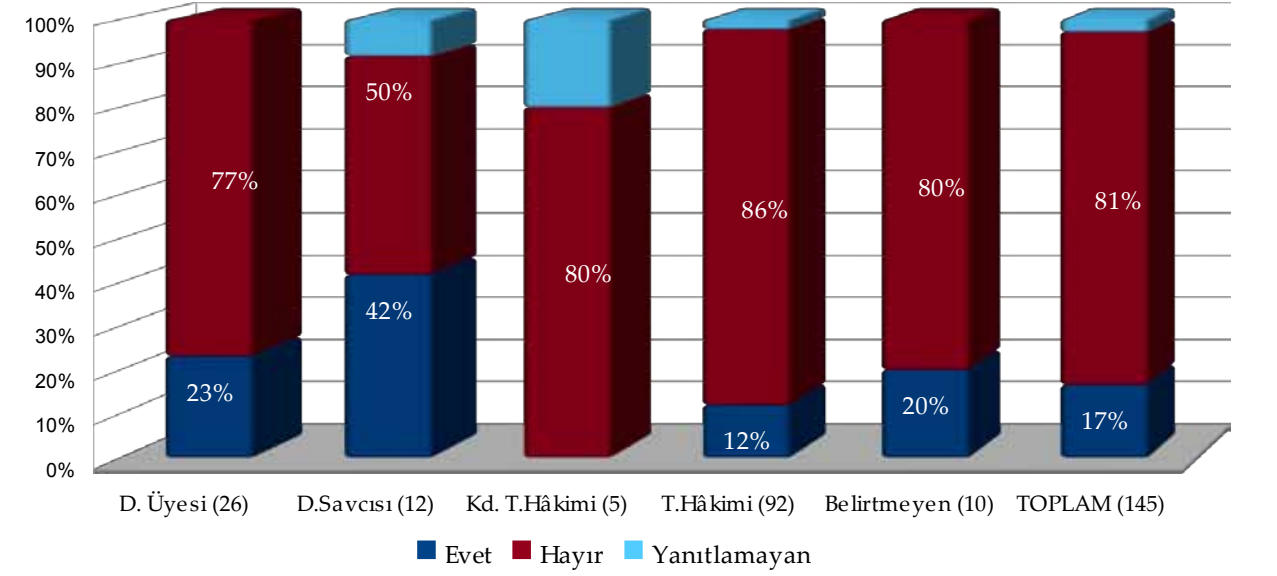
Ankete katılan Danıştay savcılarının yaklaşık %84'ü görev yaptıkları katta yeterli sayıda yardımcı personel olmadığını belirtmiştir. Bu soruyu yanıtlayanların sadece %29'u yeterli sayıda yardımcı personel olduğunu belirtmiştir. Yeterli sayıda yardımcı hizmetli bulunmaması, çok sayıda dosyanın müzakere ve karar yazımı için sık sık yargıç ve savcı odalarından gönderilmek zorunda olması nedeniyle dosyaların taşınmasında sorun yaratacağı ve bu işi de fiilen yargıç ve savcılarının üstlenmesine neden olacağı gibi; oda temizliği ve diğer hizmetlerde yeterli düzeyde sağlanamayacaktır. Bu soru ile 26. soru birlikte değerlendirildiğinde, kurumdaki temizlik hizmetlerinin yeterli olmamasının bir nedeninin de, Danıştay'da bu hizmeti sağlayacak yeterli sayıda yardımcı personel bulunmaması olduğu anlaşılmaktadır.

TABLO 31						
Kurumunuz mesleki araştırma ve akademik çalışmaları özendiriyor, olanaklar sunuyor mu?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	27	18	69,2	1	3,8
D.Savcısı (12)	3	25	9	75		
Kd. T.Hâkimi (5)	1	20	3	60	1	20
T.Hâkimi (92)	21	22,8	69	75	2	2,2
Belirtmeyen (10)	5	50	5	50		
TOPLAM (145)	37	25,5	104	71,7	4	2,8

Bu soruya yaklaşık %26 evet, yaklaşık %72 oranında hayır yanıtı verilmiştir. Danıştay savcıları ve hakimleri tarafından verilen hayır yanıtı oranı %75'dir. Görevlere göre verilen yanıtların birbirine yakın olması da mesleki araştırma ve akademik çalışmalara özendirilme ve olanak sunumunun bütün görevler için yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Danıştay üyesi ve savcılara göre daha genç yaş ortalamasına sahip olan tetkik hakimlerinin %75 gibi bir oranda mesleki araştırma ve akademik çalışmalara yeterince özendirilmemesi mesleki gelişimden o oranda uzaklaşılması anlamına gelmektedir.

TABLO 32						
Terfi sisteminde kullanılan ölçütleri yeterli ve objektif buluyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	6	23	20	77		
D.Savcısı (12)	5	41,7	6	50	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)			4	80	1	20
T.Hâkimi (92)	11	12	79	86	2	2
Belirtmeyen (10)	2	20	8	80		
TOPLAM (145)	24	16,5	117	80,7	4	2,8

Ankete katılanların sadece %16,5'i terfi siteminde kullanılan ölçütleri yeterli ve objektif bulmaktadır. Soruyu yanıtlayan yargıç ve savcılarının yaklaşık %83'ü terfide baz alınan ölçütlerin yetersiz ve subjektif olduğunu düşünmektedir. Bu oran tetkik hakimlerinde %90'a yaklaşmaktadır. Mesleğin ilk yıllarında olan ve ileride terfi ederek belli görevlerde bulunacak olan tetkik hakimlerinin %86'sının bu görevler için kullanılan ölçütlerin yeterli ve objektif olmadığını düşünmeleri; terfide esas alınan ölçütlerin gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

TABLO 33						
Yabancı literatür ve yargı sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil biliyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	3	11,5	23	88,5		
D.Savcısı (12)			12	100		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	16	17,4	76	82,5		
Belirtmeyen (10)	2	20	8	80		
TOPLAM (145)	21	14,5	124	85,5		

Yargılama faaliyetinde niteliği artırabilmek için yabancı literatür ve yargılama sistemlerinin yargıç ve savcılar tarafından izlenmesinin önemi ortadadır. Bu nedenle ankete katılan yargıç ve savcılara yabancı literatür ve yargılama sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil bilip bilmedikleri sorulmuş ve ankete katılanların yaklaşık %86'sı bu soruya hayır yanıtı vermiştir. 16 tetkik hakimi, 3 Danıştay üyesi ile görevini belirtmeyen 2 kişi bu soruya evet yanıtı vermiştir.

Görüldüğü üzere Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılarının önemli bir kısmı mesleklerine katkı sağlayabilecek düzeyde yabancı dil bilmemektedir. Yargıç ve savcılarının yabancı dil bilmemesinde Türkiye’deki ilk ve orta dereceli eğitim ile yüksek öğretim düzeyinde yeterli düzeyde yabancı dil eğitimi verilmemesi etkili olduğu gibi yargıç ve savcı adaylığı döneminde de yabancı dil öğrenilmesi için olanak tanınmaması da etkili olmaktadır. Yargıçlık ve savcılık mesleğine atandıktan sonra yabancı dil öğrenme konusunda bazı olanaklar sağlansa da bunlar oldukça yetersizdir. Bu olanaktan çok az sayıda kişi yararlanabilmekte ve ayrıca dil öğrenmede oldukça önemli olan yurt dışı eğitimi olanağı da çok az sayıda yargıç ve savcıya sağlanabilmektedir. Ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından organize edilen yurt dışı eğitim olanaklarından yararlandırılmanın objektif olarak yapıldığı konusunda da yaygın bir kuşku vardır.

Yargıç ve savcılara öncelikle adaylık döneminde muhakkak yabancı dil öğrenme olanağı sağlanmalıdır. Görevde olan yargıç ve savcılara da yurt dışına giderek dil öğrenme de dahil olmak üzere gerekli olanaklar tanınmalıdır. Anket çalışmasının yapıldığı Danıştay açısından tabloya bakıldığında ise, içtihatlarıyla idari yargıya yön veren Danıştay’da bu kadar az sayıda yargıç ve savcının yeterli düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmasının yargılamanın niteliğinin artırılması açısından olumsuz bir tablo yarattığı açıktır.

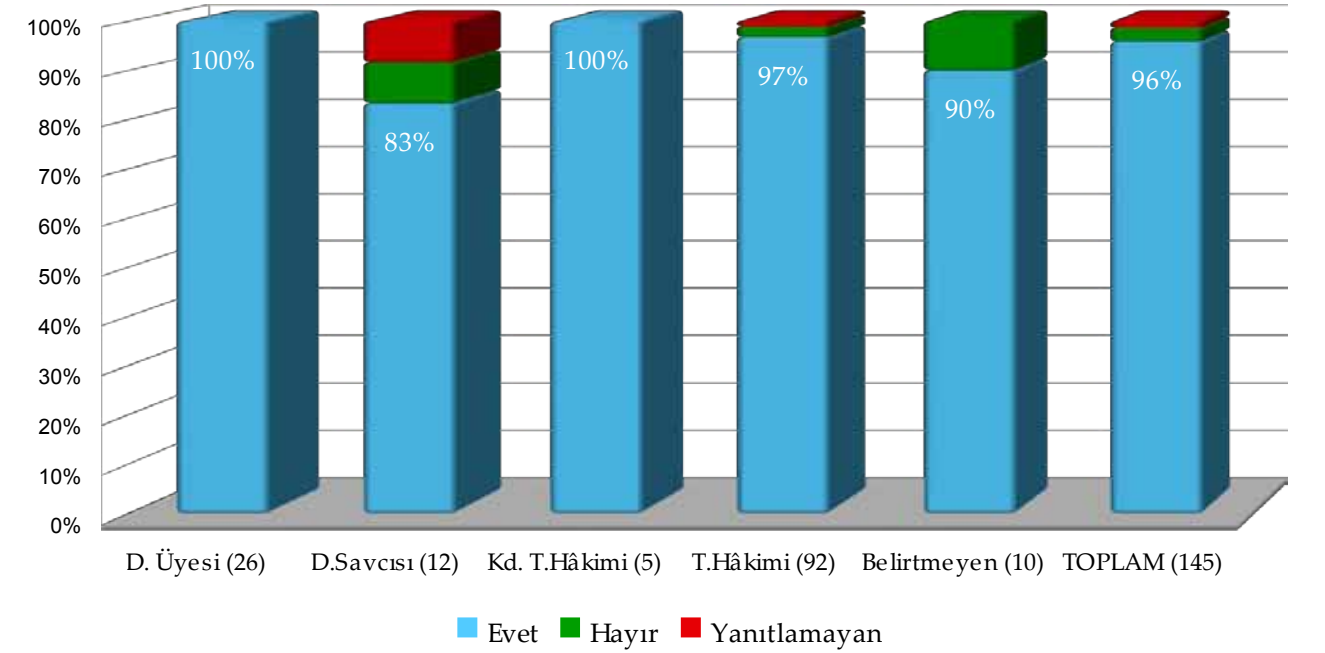
TABLO 34						
Kurumunuzca eğitim amacıyla yurtdışına gönderildiniz mi?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	6	23	20	77		
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)			4	80	1	20
T.Hâkimi (92)	12	13	80	87		
Belirtmeyen (10)			10	100		
TOPLAM (145)	19	13,1	125	86,2	1	0,7

Ankete katılan yargıç ve savcılarının yalnızca yaklaşık %13’ü eğitim amacıyla yurt dışına gönderildiklerini belirtmiştir. Danıştay üyelerinin %23’ü, Danıştay savcılarının yaklaşık %8’i, tetkik hakimlerinin %13’ü yurt dışı eğitimine gönderildiklerini ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere ankete katılanların bu soruya verdikleri cevaba göre, Danıştay’da görev yapan yargıç ve savcılarının oldukça az bir bölümüne kurumlarınca yurt dışı eğitim olanağı sağlanabilmiştir. “Yabancı dil biliyor musunuz?” sorusuna toplam 21 kişi, bu soruya ise 19 kişi evet yanıtı vermiştir. Yurt dışı eğitim olanağı sağlanmasıyla yabancı dil bilme arasında bir paralellik vardır. Ya yabancı dil bilenler yurt dışı eğitim olanağından yararlandırılmakta, ya da yurt dışı eğitim olanağı sağlananlar yabancı dil öğrenme olanağına da sahip olmaktadır. Bu da hiç yabancı dil bilmeyenler aleyhine bir kısır döngüye yol açmaktadır.

Yargıç ve savcılarının gerek kişisel gerekse mesleki gelişimlerinde yurt dışı eğitimin önemi yadsınmaz. Bu çerçevede de daha fazla sayıda meslek mensubuna yurt dışı eğitim olanağı sağlanması gerekmektedir. Elbette yurt dışı eğitim olanaklarının objektif ölçütlerle sağlanması da önemlidir.

TABLO 35						
Mesleki dayanışmanın geliştirilmesinin, çalışma koşullarınıza katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	26	100				
D.Savcısı (12)	10	83,3	1	8,3	1	8,3
Kd. T.Hâkimi (5)	5	100				
T.Hâkimi (92)	89	96,7	2	2,2	1	1,1
Belirtmeyen (10)	9	90	1	10		
TOPLAM (145)	139	95,9	4	2,7	2	1,4

Tablodan da görüleceği üzere ankete katılanların yaklaşık %96’sı mesleki dayanışmanın geliştirilmesinin çalışma koşullarına katkı sağlayacağını düşünmektedir. Ankete katılan sadece 4 kişi bu soruya hayır yanıtı vermiştir.

Mesleki dayanışmanın geliştirilmesinde örgütlenmenin, sorunların çözümünde odak oluşturacak bir meslek örgütünün önemi büyüktür. Ankete katılanların önemli bir kısmının mesleki dayanışmanın çalışma koşullarının iyileştirilmesine katkı sağlayacağını düşünmesi önemli bir sonuçtur. Ankete katılan 145 kişiden 107’si yani yaklaşık %74’ü anketin uygulandığı tarihte Türkiye’de kurulu olan tek yargıç ve savcı örgütü olan YARSAV’a üye olmadıkları halde mesleki dayanışmaya %96 gibi yüksek bir oranda olumlu yaklaşım göstermeleri ayrı bir araştırmanın konusu da olabilir. Danıştay üyeleri ve kıdemli tetkik hakimlerinin %100’ü mesleki dayanışmanın gerekliliği yönünde görüş belirtmişler, soruya yanıt veren Danıştay savcılarının bir kişi, tetkik hakimlerinden de 2 kişi dışında herkes mesleki dayanışmadan yana tutum sergilemiştir.

TABLO 36				
Kurumunuzdaki mevcut yapılanma (takrir ortamı, kalem denetimi vs.) iş stresinizi ne şekilde etkiliyor? Örnek veriniz.				
Cevap:	Yanıtlamayan		Yanıtlayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	17	65,5	9	34,5
D.Savcısı (12)	9	75	3	25
Kd. T.Hâkimi (5)	3	60	2	40
T.Hâkimi (92)	55	59,8	37	40,2
Belirtmeyen (10)	10	100		
TOPLAM (145)	94	64,9	51	35,1

“Kurumunuzdaki mevcut yapılanma iş stresinizi nasıl etkiliyor?” sorusuna ankete katılan 89 kişi yanıt vermemiştir. Danıştay üyelerinden 9 kişi bu soruya yanıt vermiş olup, verilen yanıtlar şöyle özetlenebilir: Daire başkanı olunması nedeniyle her kademede bulunan personel ile çalışmanın yarattığı stres, gürültülü bir ortamda görev yapılması, kalem denetiminin yetersiz olması, çok önemli konuların 3-5 dakikada karara bağlanmasının zorluğu, odaların yetersizliği, nitelikli eleman yokluğu, fiziki ortamın yetersizliği, kalem personelinin ve tetkik hakimlerinin nitelikli seçilememesi nedeniyle yaşanan sıkıntılar, dosya sayısının çokluğu nedeniyle her dosyaya gereken sürenin ayrılamaması iş stresini artıran nedenler olarak belirtilmiştir.

Danıştay savcılarından bu soruyu sadece 3 kişi yanıtlamıştır. Bu yanıtlarda da; fiziki koşulların yetersiz olması, çalışma ortamının yoğun şekilde dosyalarla kaplı olması, sürekli dosya sirkülasyonunun tozlu bir ortam ve gerginlik yaratması, gürültülü ve gayri sıhhi bir ortamda çalışıyor olunması iş stresini artıran nedenler olarak belirtilmiştir.

Kıdemli tetkik hakimlerinden 2 kişi bu soruyu yanıtlamıştır. Yanıtlayanlar; mevcut yapılanmanın oldukça olumsuz etkilediğini, sürekli bölünerek ve gürültülü bir ortamda çalışılmasının, haklı olunan konularda bile kendilerini savunmak zorunda kalmalarının iş stresini artırdığını belirtmiştir.

Ankete katılan 92 tetkik hakiminden 37’si bu soruya yanıt vermiştir. Verilen yanıtlarda; dosyanın kalemde kaybolmasının yanlış yere gönderilmesinin sorumlusu olarak görülme, dosya postaya verilinceye kadar sorumluluğun taşınması, her hafta sınava hazırlanırcasına dosya hazırlanması, hata yapma ya da bir şey atlama olasılığının yarattığı stres, bir işin yapılması için gereken süreden daha önce o işin bitirilme beklentisinin yarattığı stres, dosya sayısının fazlalığı, iş dağıtımının adil olmaması, yargıca yardımcı olacak hukuk fakültesi mezunu personel çalıştırılmaması, dosyalarda kısa tel kullanılmasının dosyayı düzenlemede ve dolayısıyla da okumada yarattığı sıkıntı, dosyaların yırtık, düzensiz ve dağınık olması, çalışma binası ve odaların yetersizliği, bilgiye zamanında erişememe nedeniyle yaşanan huzursuzluk, ast- üst ilişkisinin keskinliği nedeniyle değersizlik hissi yaşama, kalem personelinin amiri olunmaması nedeniyle iş yaptırma yaşanan zorluklar, detayda boğulma, işin fazlalığına karşılık yetersiz sayıda personel çalıştırma, donanım eksikliği, görev dağılımındaki belirsizlik, dosyaların karara bağlandığı odaların yeterli aydınlatılmaması, havalandırılmaması, kalem personelinin etkin ve verimli olmamasının işte aksamaya neden olması, çalışma ortamının yetersizliği, hiyerarşik yapıda kırılma, üstün desteklediği astın ortamı yönlendirme ve kontrol arzusu, gereksiz diyaloglar, otorite boşluğu, personelin her zaman için tetkik hakimine göre tercih edilmesi, kalem odası-

nın ve personelinin yetersizliğinin işe olumsuz yansması, tebligat aşamasına kadar her dosyanın ağır sorumluluğu, başkan, üyeler ve tetkik hakimleri arasında bulunan statü farklılığının yarattığı diğer sorunlar, tetkik hakiminin raportör olarak görülmesi, mevcut yapılanmanın Weberyen katı hiyerarşik bir yönetim tarzını oluşturması nedeniyle orta ve alt düzeyde çalışanların kendilerini ifade edememelerinin yarattığı mutsuzluk, çalışmalar karşısında takdir edilme yerine önemsiz birçok nedenden dolayı haksız eleştirilere maruz bırakılma, Danıştay’ın değişik dairelerinde görev yapan tetkik hakimlerinin iş yükleri arasında bulunan dengesizlik, bilgisayarda karar yazan personelin az olmasının işi geciktirmesi gibi iş stresini artıran nedenler belirtilmiştir.

TABLO 37				
Kendinizi genel olarak hangi ruh haline uygun görüyor sunuz? (tedirgin, huzurlu, güvenli, aceleci, mutsuz, güvensiz, değersiz vs.)				
Cevap:	Yanıtlamayan		Yanıtlayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,7	18	69,3
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60
T.Hâkimi (92)	9	9,8	83	90,2
Belirtmeyen (10)	4	40	6	60
TOPLAM (145)	27	18,6	118	81,4

Ankete katılan 26 Danıştay üyesinden 18’i bu soruya yanıt vermiştir. Yanıt verenler kendilerini şu ruh halinde gördüklerini belirtmiştir: 1-Huzurlu, güvenli, 2- Huzurlu, güvenli, 3-Huzurlu, 4-Huzurlu, 5-Tedirgin, 6-Mutsuz, 7-Mutsuz, 8-Tedirgin, aceleci, mutsuz, 9-Tedirgin, aceleci, mutsuz, 10-Tedirgin, 11-Tedirgin, 12-Tedirgin, 13-Tedirgin, 14-Aceleci, mutsuz, 15-Aceleci, tedirgin, 16-Aceleci, tedirgin, 17-Tedirgin, aceleci, güvensiz, 18-Güvenli

Bu soru değerlendirilirken, ankete katılanlara ruh hallerini anlatmaları için verilen örneklerden huzurlu, güvenli seçenekleri olumlu, tedirgin, aceleci, mutsuz, güvensiz ve değersiz seçenekleri ise olumsuz seçenekler olarak alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Bu soruya yanıt veren Danıştay üyelerinden yaklaşık %22’si ruh hallerini anlatmak için seçeneklerde yer alan olumlu örnekleri kullanırken, geriye kalan %82’si, olumsuz örneklerle ruh hallerini ifade etmiştir.

Ankete katılan 12 Danıştay savcısından 8’i bu soruya yanıt vermiştir. Yanıtlar şöyledir: 1-Huzurlu, 2-Aceleci, 3-Huzurlu, 4-Aceleci, 5-Aceleci, güvenli, 6-Tedirgin, mutsuz, 7- Gergin, iş yetiştirme kaygısı, 8-Tedirgin, güvensiz.

Soruya yanıt veren Danıştay savcılarından %25’i ruh halini olumlu bir örnekle anlatırken, %75’, olumsuz bir örnekle anlatmıştır.

Kıdemli tetkik hakimlerinden 3 kişi bu soruya yanıt vermiş ve ruh hallerini; 1-Aceleci ve güvensiz, 2-Aceleci, 3-Tedirgin, aceleci olarak belirtmiştir. Soruyu yanıtlayan kıdemli tetkik hakimlerinin tamamı ruh hallerini olumsuz örneklerle ifade etmiştir.

Ankete katılan 92 tetkik hakiminden 83’ü bu soruyu yanıtlamıştır. Verilen yanıtlar içinde 31 kez aceleci, 42 kez tedirgin, 30 kez mutsuz, 22 kez güvensiz, 34 kez değersiz, 6 kez huzursuz seçenekleri işaretlenmiş, bunun yanında ruh halini 7 kişi stresli, 1 kişi yoğun, 3 kişi yorgun, 1 kişi öfkeli, 1 kişi

şüpheli, 1 kişi kaygılı, 2 kişi gergin, 1 kişi endişeli, 1 kişi yakınlarına zaman ayıramama nedeniyle yaşanan suçluluk duygusu ifade etmiştir.

Buna karşın, ruh halini 4 kişi huzurlu, 2 kişi mutlu, 5 kişi de güvenli olarak belirtmiştir.

Görüldüğü üzere soruya yanıt verenlerden 11 kişi (oransal olarak yaklaşık %13) ruh hallerini olumlu bir nitelikle anlatırken, geriye kalanlar %87 oranında ruh hallerini olumsuz nitelendirmiştir.

Ankete katılan tetkik hakimleri yüksek oranda kendilerini, aceleci, tedirgin, mutsuz, güvensiz, değersiz ruh halinde görmektedir.

Ankete katılıp görevini belirtmeyen 10 kişiden 6'sı bu soruyu yanıtlamış ve ruh hallerini; 1-Güvenli, 2- Tedirgin, aceleci, 3-Değersiz, 4-Tedirgin, aceleci, mutsuz, değersiz, 5-Aceleci, 6-Tedirgin olarak belirtmiştir. Sadece bir kişi ruh halini anlatmak için olumlu bir nitelendirme kullanırken diğer beş kişi olumsuz nitelendirmeler kullanmıştır.

Bu soruyu yanıtlayan, Danıştay üyelerinin %82'si, Danıştay savcılarının %75'i, kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü, tetkik hakimlerinin %87'si ruh halini olumsuz nitelendirmeler ile ifade etmiştir.

Tetkik hakimlerinden bu soruya yanıt veren 34 kişinin, görevini belirtmeyenlerden ise 2 kişinin kendilerini değersiz gördüklerini belirtmeleri dikkate değerdir. Bu iki grup dışında diğer gruplarda ruh halini “değersiz” nitelendirmesiyle ifade eden çıkmamıştır.

Sonuç olarak ankete katılan Danıştay'da görev yapan yargıç ve savcılarının genelde ruh hallerinin tedirgin ve aceleci olduğu ve bunun da ağır iş yükünün ve çalışma ortamındaki olumsuzlukların ortaya çıkardığı bir sonuç olduğu söylenebilir.

TABLO 38								
Göreviniz stres yaratıyor mu? Neden? Örnek veriniz?								
Cevap:	Evet		Hayır		Bazen		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	19	73			2	7,7	5	19,3
D.Savcısı (12)	6	50	1	8,3	1	8,3	4	33,4
Kd. T.Hâkimi (5)	4	80					1	20
T.Hâkimi (92)	76	82,6	1	1,1			15	16,3
Belirtmeyen (10)	4	40	1	10			5	50
TOPLAM (145)	109	75,2	3	2,1	3	2,1	30	20,6

Ankete katılanların yaklaşık %75'i görevlerinin stres yarattığını belirtmiştir. Tetkik hakimlerinin yaklaşık %83'ü, kıdemli tetkik hakimlerinin %80'i, Danıştay üyelerinin %73'ü, Danıştay savcılarının ise %50'si görevlerinin stres yarattığını belirtmiştir.

Bu soru ankete katılan 30 kişi tarafından yanıtlanmamıştır. Bu soruya 115 kişi yanıt vermiş ve yanıt verenlerin yaklaşık %95'i de görevlerinin kendilerinde stres yarattığını ifade etmiştir.

İşlerinin kendilerinde stres yarattığını belirtenlerin neden stres yarattığına ilişkin gösterdiği sebepler şöyle özetlenebilir: iş yükünün fazlalığı, yargılamanın doğru, güvenli ve gecikmeden yapılması çabası, adaletin gecikmesi kaygısı, nitelikli iş çıkarabilmek için zaman ve donanımın yetersiz olması, yargı kararlarının çok tartışılması, kararın özüne inilmeden yanlı yorumların yapılması, Daire Başkanlığı görevi, yargılamanın doğasında stresin var olması.

Ancak şunu ifade etmek gerekir ki, görevin stres yaratmasının nedeni olarak en çok iş yükü, zamanın yetersizliği ve çalışma koşullarının olumsuzluğu gösterilmiştir.

Tetkik hakimleri üzerinde stres yaratan nedenler olarak en çok iş yükünün yanında heyet toplantı-

ları, her hafta heyete girme zorunluluğu, dosya yetiştirme kaygısı, hata yapma korkusu, bütün sorumluluğun tek kişiye yüklenmesi, bir hafta içinde nitelik ve kapsamına bakılmaksızın belli sayıda dosya çözümleme zorunluluğu, yargıç teminatının bulunmaması, sağlık sorunu yaşanıldığında da aynı performansın beklenilmesi, işin önemine rağmen koşulların yetersizliği, saatlerce zaman ayrılarak incelenen bir dosyanın çok kısa bir sürede anlatılmasının istenilmesi gösterilmiştir.

TABLO 39						
Herhangi bir sosyal veya kültürel etkinliğe katılıyor musunuz? (sinema, tiyaro, spor vs.) Hangi sıklıkta?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	19	73,1	6	23,1	1	3,8
D.Savcısı (12)	8	66,6	2	16,7	2	16,7
Kd. T.Hâkimi (5)	2	40	3	60		
T.Hâkimi (92)	69	75	23	25		
Belirtmeyen (10)	10	100				
TOPLAM (145)	108	74,5	34	23,4	3	2,1

Ankete katılanların yaklaşık %75'i “herhangi bir sosyal ve kültürel faaliyete katılıyor musunuz?” sorusuna evet yanıtı vermiştir.

Soruya evet yanıtı veren 19 Danıştay üyesinin 9 kişisi haftada bir, 6 kişisi ayda bir, 3 kişisi ise yılda bir, 1 kişide yılda birden daha az sıklıkla, Danıştay savcılarının evet diyen 8 kişiden, 5 kişisi haftada bir, 3 kişisi ayda bir sıklıkla, kıdemli tetkik hakimlerinden evet yanıtı veren 2 kişiden biri haftada bir, diğeri ise ayda bir sıklıkla, tetkik hakimlerinden ise evet yanıtı veren 69 kişiden, 10'u haftada bir, 36'sı ayda bir, 17'si yılda bir, 4'ü ise bir yıldan daha az sıklıkla kültürel ve sosyal faaliyetlere katıldıklarını belirtmiştir.

Bu soruya evet yanıtı veren 108 kişiden 27'si yani %25'i haftada bir sıklıkla sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabildiklerini belirtmiştir.

Adil yargılanma ilkesinin, adaletle karar verebilmenin ön koşulu, yargıç ve savcılarının yüksek bir mesleki donanım ve entelektüel birikime sahip olmalarıdır. Tabloya bakıldığında ankete katılan yargıç ve savcılarının %74,5'inin sosyal ve kültürel etkinliğe katıldıklarını belirttiği görülmektedir. Ancak bu sorunun yanıtının değerlendirilmesinde asıl önemli olan hangi sıklıkla bu etkinliklere katılabildiğidir. Ankete katılanların ancak %25'inin haftada bir gibi bir sıklıkla sosyal ve kültürel etkinliğe katıldıklarını ifade etmelerinden, yargıç ve savcılarının mevcut çalışma koşulları altında bilim, kültür, sanat etkinliklerine zaman ayıramadığını göstermektedir.

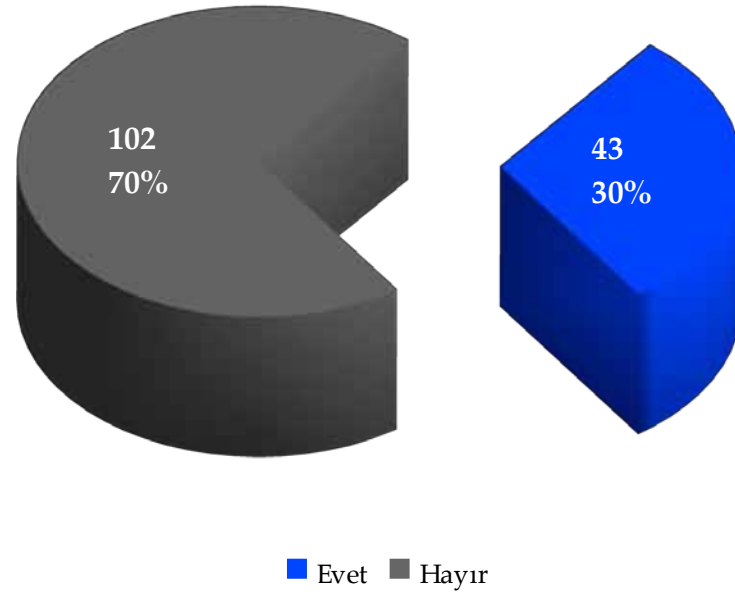
Danıştay üyelerinin yaklaşık %35'i, Danıştay savcılarının yaklaşık %42'si, kıdemli tetkik hakimlerinin %20'si, tetkik hakimlerinin ise yaklaşık %11'i haftada bir sıklıkla bu tür etkinliklere katılabildiklerini belirtmiştir.

TABLO 40						
Adli tatil süresini yeterli buluyor musunuz?						
Cevap:	Evet		Hayır		Yanıtlamayan	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	8	30,9	17	65,3	1	3,8
D.Savcısı (12)	1	8,3	11	91,7		
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100		
T.Hâkimi (92)	15	16,3	77	83,7		
Belirtmeyen (10)	1	10	9	90		
TOPLAM (145)	25	17,2	119	82,1	1	0,7

Anketi yanıtlayanların yaklaşık %83'ü adli ara verme süresinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu oran kıdemli tetkik hakimlerinde %100, Danıştay savcılarında ise %92 oranındadır. Danıştay üyelerinde bu oran %66'ya gerilemektedir ki; adli ara verme süresinin yeterli olduğunu düşünen kurum çalışanları arasında en yüksek oran (%31) Danıştay üyelerine aittir.

2004 yılında yapılan değişiklik ile, adli ara verme süresi 35 gün olarak belirlenmiştir. Yargı organlarındaki artan iş yüküne kalıcı çözüm bulunması yerine; uzayan yargı sürecine neşter vurmak(!) amacı ile getirilen adli ara verme süresinin kısaltılmasına ilişkin düzenlemenin, Danıştay'da 2004 yılında (70.000) olan derdest dava sayısının 2009 yılı sonunda (170.000)'e çıkmasına engel olamamış, ancak; Danıştay'da görevli yargıç ve savcıların yeterli olarak dinlenmelerine engel olmuştur. Yargıdaki çalışma koşulları gerçek anlamda iyileştirilmeden, sürekli uyuşmazlık üretmeye koşullanmış idarelerin hukuka bağlı idare olarak konumlandırılmaları ve yargı kararlarına uymaları sağlanmadan, adli ara verme süresinin kısaltılması ile sorunun çözümünün mümkün olmadığı görülmüştür.

TABLO 41				
Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) üyesi misiniz?				
Cevap:	Evet		Hayır	
Unvan	Sayı	%	Sayı	%
D. Üyesi (26)	7	27	19	73
D.Savcısı (12)	4	33,3	8	66,7
Kd. T.Hâkimi (5)			5	100
T.Hâkimi (92)	32	34,8	60	65,2
Belirtmeyen (10)			10	100
TOPLAM (145)	43	29,6	102	70,4

Ankete katılanların yaklaşık %30'u YARSAV üyesidir. Buna bağlı olarak %70'i de YARSAV üyesi değildir. Ankete katılan kıdemli tetkik hakimlerinin %100'ü YARSAV üyesi değildir. Aynı şekilde görevini yazmamış olan 10 kişinin tamamı YARSAV üyesi değildir. Ankete katılan tetkik hakimlerinin yaklaşık %35'i YARSAV üyesidir. Bu oran Danıştay savcılarında %33, Danıştay üyelerinde ise, %27'dir.

Çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin çözüm önerilerinin sorulduğu soruya verilen yanıtlarda; Ankete yanıtlayan 145 kişiden 89'u(oransal olarak %61,4) çalışma koşullarının iyileştirilmesine ilişkin olarak çözüm önerisinde bulunurken, 56 kişi(oransal olarak %38,6) çözüm önerisinde bulunmamıştır. Danıştay üyelerinden 16 kişi, Danıştay savcılarında 6 kişi, kıdemli tetkik hakimlerinden 3 kişi, tetkik hakimlerinden 62 kişi, görevini belirtmemiş olanlardan 2 kişi çözüm önerisinde bulunurken; Danıştay üyelerinden 10 kişi, Danıştay savcılarında 6 kişi, kıdemli tetkik hakimlerinden 2 kişi, tetkik hakimlerinden 30 kişi, görevini belirtmemiş olanlardan da 8 kişi çözüm önerisinde bulunmamıştır.

Çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik çözüm önerisinde bulunan 16 Danıştay üyesinin önerileri şöyle sıralanabilir; Daire sayısının artırılması, üye ve tetkik hakimi takviyesi ile iş yükünün azaltılması, tetkik hakimlerinin bilgisayardan daha olanaklı faydalanmalarının sağlanması, alan çalışması sonuçlarının bilimsel yöntemlerle yorumlanmasının ve yayınlanmasının çözüm üretmeye katkı sağlayacağı, çözümünde başkalarına bırakmak yerine projelendirilip, karar mekanizmalarına sunmak ve takibini ısrarla sürdürerek gerçekleştirilmesi, yeni bir çalışma binası, adaletin hızlandırılması için yasal düzenleme ve rantabl çalışma yollarının acilen araştırılması, öncelikle tetkik hakimlerinin en fazla iki kişi olarak odayı paylaşması gerekirken, bu sayının üç ve daha çok olması, dosya sayısı fazlalığı, meslek mensubu sayısına karşılık Danıştay hizmet binasının alan, yükseklik, statik dayanıklılık durumu ve kent içerisinde bulunduğu yer itibarıyla güvenlik sorunu yarattığından bu sorunların giderildiği yeni bir binaya taşınması, yeterli sayıda klima alınması, İdari Dava Daireleri Kurulunun yeniden yapılandırılması, sosyal faaliyetlerin geliştirilmesi, Danıştay'da bakılacak dava sayısının azaltılarak Bölge İdare Mahkemelerinde itiraz olanağının getirilmesi, terfi sisteminin adil ve düzenli olması, bilgisayar ve yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi, lojman sayısının artırılması, yargıç güvenliği ve yargı bağımsızlığının tam anlamıyla sağlanması, uyuşmazlık yaratan idarelerin az sayıda uyuşmazlık yaratacağı yasal düzenlemelerin yapılması, daha az sayıda dosya ile daha sağlıklı karar verilebilecek düzenlemelerin yapılması, adil ücret sistemi, yargı bağımsızlığını sağlayacak yargı reformunun yapılması, nitelikli personel, iş akışını azaltacak alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının geliştirilmesi, Danıştay'ın gerçek anlamda temyiz mahkemesi işlevini yapabileceği düzenlemelerin yapılması, af, dava açma süresi, zamanaşımı gibi tespiti kolay olan davalar ile ilgili olarak mahkemelerde tek hakim, Danıştay'da her ay nöbetçi bir üye tarafından karar verilebilecek düzenlemenin yapılması, yargıç ve savcıların kendilerine zaman ayırabilecekleri iş yükünün sağlanması.

Danıştay savcılarında çalışma koşullarının iyileştirilmesine dair çözüm önerisinde bulunan 6 kişinin önerileri de şöyle özetlenebilir: Dairelerin çalışma konularının bölünmesi, yeni ve modern bir binada çalışma ortamının yaratılması, dosya sayısının azaltılması, her yargıç ve savcının tek kişilik odalarda çalışmasının sağlanması, dosya dolabı, yeterince koltuk ve sandalye alınması, iyi aydınlatılmış çalışma odalarının yapılması.

Çözüm önerisinde bulunan 3 kıdemli tetkik hakiminin önerileri de şunlardır: çalışma ortamının daha iyileştirilmesi için yeni bir binaya taşınmasının zorunlu olduğu, yargıç ve savcılarının tamamına bağımsız oda verilmesi, aylık incelenecek dosya sayısının kişi başına yirmili rakamlara düşürülmesi, kurumsal bütünlük içinde adil, dengeli, uzmanlaşmaya dayalı görev dağılımı, yurt dışı ve yurt içi mesleki etkinlikler, kurumsal kültürü geliştirici çalışmaların yapılması, uygun çalışma odası ve donanım.

Görevini belirtmemiş olup da çözüm önerisinde bulunan iki kişinin çözüm önerileri; Danıştay binasının öncelikli olarak yapılması, Daire ve tetkik hakimi sayısının artırılması, bunun içinde öncelikle yeni bir binaya taşınması ve Dairelerin görev dağılımının adil olarak yapılması suretiyle iş yükü dağılımı açısından daireler arasındaki eşitsizliğin giderilmesi olarak özetlenebilir.

Danıştay tetkik hakimlerinden çözüm önerisinde bulunan 62 kişinin çözüm önerileri ise şöyle özetlenebilir: dosyaları tasnif için odalarda yeterli sayıda dolap bulundurulması, bilgisayar ve bilgi akış sisteminin iyileştirilmesi, sağlık biriminde gerekli uzman doktorların bulundurulması, temizliğin daha düzgün yapılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, her odada klima bulundurulması, Bölge İdare Mahkemelerine yetki devri, yeterli sayıda daire kurulması, tetkik hakimi sayısının artırılması, karar yazımında yetkin personel görevlendirilmesi, rahat çalışma ortamı sağlayacak tek kişilik oda tahsisi, görev süresinin 8 saat olduğu göz önünde bulundurularak iş yükünün azaltılması, mesleğin özel bilgi gerektirmeyen işlerinin diğer personele gördürülmesi, hizmet içi eğitime ağırlık verilmesi, tetkik hakimlerinin yurtdışına gönderilerek etkileşimde bulunmalarının sağlanması, idareler ile sorunların tartışıldığı interaktif buluşmalar yapılması, her tetkik hakimine çok iyi derecede yabancı dil kullanabileceği şekilde yurt içi ve yurt dışı eğitim verilmesi, öğle arasında spor yapılabilecek ortamın yaratılması, dosya sayısını azaltacak yasal düzenlemenin bir an önce çıkarılması, yeni bir binaya taşınması, medyadan yargıya yönelik saldırılara karşı gereken yanıtların gecikmeksizin verilmesi, yargıya güveni artıracak çalışmalar yapılması, yargıç ve savcıların kendilerine ve ailesine zaman ayırmabileceği bir iş yükünün yaratılması, üç yılda bir her yargıcın hizmet içi eğitime alınması, dosya çözümünde gerekli olan mevzuata kolay ulaşım, her yargıca ses yalıtımı iyi olan bir oda verilmesi, adli ara verme süresi içinde tatil yerine yılın değişik dönemlerinde izin kullanılabilmesi, daha iyi organizasyon ve daha fazla demokrasi, istinaf mahkemeleri yoluyla Danıştay’da çözümlenen dava sayısının azaltılması, yeni daireler kurulması, bilgiye erişim sisteminin geliştirilerek bilgiye erişimin kolaylaştırılması, yardımcı hizmetli sayısının artırılması, dosya sayısının azaltılarak mesleki araştırma olanaklarının sunulması, çalışma odalarının tek kişilik olması, dosya sayısının makul düzeyde tutulması, kalem personeline yeterli eğitimin verilmesi, geleceğin planlanması, çalışma ortamının gürültüsüz olması, bilgisayara Word programının yüklenmesi, Dairelerin görev dağılımının eşit bir şekilde belirlenmesi, teknolojiden yararlanma olanağının artırılması, bilgisayarda daha önce verilen kararların aranmasında gelişmiş programların kullanılması, Danıştay dışından da Danıştay Bilgi Bankasından karar örneklerinin görülebilmesi, müzakerelerin iki haftada bir yapılması, Danıştay üyelerinin öncelikle karşı oy olmak üzere karar yazım sürecinde katkılarının sağlanması, iş odaklı çözüm yerine insan odaklı çözümlerin tercih edilmesi, her odaya bir kütüphane, meslektaş dayanışmasının artırılması için çalışma yapılması, acil işler dahil haftada 10 konu üzerinde çalışılması, adli ara verme süresinin uzatılması, görev tanımlamalarının tam olarak yapılması, çalışanların seçiminde titiz eleme ve iyi eğitim, yargıç ve savcılarının mali sıkıntılarının giderilmesi, Danıştay’da halkla ilişkiler ve strateji birimlerinin kurulması, aksaklıkların bu birimlere iletilmesi, açık algılı ve pratik çözümler bulan yöneticilerin görevlendirilmesi, zayıflayan kurum bilincinin güçlendirilmesi, objektif terfi kriterleri, insanların iyi niyetle birbirlerini anlayarak çalışmalarının işi kolaylaştıracağı bilincine varılması, tetkik hakimlerinin de “hakim” oldukları ve yazdıkları taslak metinlerinde bir hakim tarafından yazıldığı konusunda üyelerin bilinçlendirilmesi, çalışma saatlerinin esnetilmesi, adli ara verme süresinin 60

güne çıkartılması, yıl içerisinde hakimın uygun göreceği zamanlarda iki kez izin kullandırılması, tetkik hakimlerine dizüstü bilgisayar verilerek evde karar yazmalarını sağlayacak bilgisayar sisteminin kurulması, her açıdan donanımlı tetkik hakimi olabilmek için gerekli olan eğitim koşulları, yabancı dil kursları ve yurt dışına gönderilme imkanının tanınması, tetkik hakimlerine doğum sonrası bir yıl ücretli izin hakkı tanınması, Devlet Memurları Kanununda düzenlenen 10 günlük mazeret izninin her tetkik hakimince istenildiği zaman kullanabileceği şekilde verilmesi, katı hiyerarşik yapılanma ile kademli yargıç ve savcılar ve Adalet Bakanlığının denetim ve gözetimine son verilmesi, YARSAV tarafından meslek içi eğitim programları düzenlenmeli, paralı olan bu programların üniversiteler ile işbirliği içinde ve sertifika verilecek şekilde yapılması, Danıştay’ın yargıç ve savcılarını yurt dışına göndermesi konusunda bir program yapılması, eğitim, görgü ve bilgiyi artıracak bu programların her yıl uygulanması, uygar ülkeler ile yargıç değişim programının yaşama geçirilmesi, bunun yasal ve fiili altyapısının oluşturulması, ulusal veya uluslararası sanal kütüphane ve veri tabanlarına üye olunarak çalışanların enternasyonal bilgi ihtiyaçlarının karşılanması, kurumda okul ve kreş bulunmadığından her türlü eğitim kurumunda öncelik, kontenjan ve maddi desteğin sağlanması, doğum, ölüm, evlilik, hastalık gibi tamamen insani durumlarda mazeret göz önünde bulundurularak buna göre iş verilmesi, lojman tahsisi, sosyal, kültürel ve sportif aktivitelere zaman bırakılması, kütüphaneye daha fazla sayıda kitap alınması ve kütüphanede çalışma ortamının iyileştirilmesi, yükselmenin objektif kriterlere bağlandığı bir terfi sistemi, terfide kariyer, kıdem ve liyakate önem veren bir sistemin kurulması, hakimlere yardımcı olacak hukuk fakültesi mezunu personel istihdamı, temyiz aşamasında yürütmenin durdurulması istemine olanak veren yasal düzenlemenin kaldırılması, yeterli sayıda nitelikli memur ve yardımcı personel istihdam edilmesi, internet erişiminin sınırlandırılmaması, tetkik hakimlerinin de kalem personeli üzerinde etkin olabileceği organik bağın oluşturulması, yargı kararlarının idarelerce gecikmeksizin uygulanmasının sağlanması, düzenleyici işlem ile ilgili verilen bir iptal kararının davacı ile aynı konumda bulunan diğer kişilere de uygulanmasının sağlanması, idare ve vatandaşların iş yükünü artıracak şekilde dava açılmasına neden olan davranışlardan uzak durmaları konusunda bilinçlendirilmesi, çalışmanın, üretmenin objektif olarak değerlendirildiği bir terfi sisteminin getirilmesi, idarelerin hukuka bağlı ve hukukun üstünlüğünü gözeten idari işlem tesis etmelerinin idari yargıya da makul sayıda iş olarak yansıtılmasının göz önünde bulundurularak idari ajanlara gerekli eğitimin verilmesi, Bakanlıkların ve Genel Müdürlüklerin kamu görevlileri ve diğer konulardaki hizmet içi eğitim çalışmalarında yargıç ve savcı görevlendirilmesi uygulamasına son verilmesi, iş standardizasyonu belirlenerek her yıl itibarıyla yeterli sayıda hakim görevlendirilmesi, Daire Başkanı ve üyeler karşısında yeterli güvencenin sağlanması olarak belirtilmiştir.

SONUÇ

Bir ülkede adalet ve yargı sisteminin bozulması, bireylerin özgürlükleri ve toplumsal düzeni tehlikeye düşürür. Bu bakımdan adalet, Devletin temelidir. Bu temel bir kez bozuldu mu, bunu tekrar tesis etmek sanıldığından çok daha zordur. Ülkemizde yargının sorunları her geçen gün artmakta ve yargıç ve savcılarla birlikte diğer yargı çalışanları bu sorunlarla boğuşarak yargı hizmetini vermeye çalışmaktadır.

“1944 yılının ilk 6 ayında Temyiz Mahkemesi kalemlerinde numara alan dava dosyası sayısı 49 bin 114’ü bulmuştur. Bu tempoya göre bütün seneye ait toplamın yüz bine varacağı şüphe götürmez. Senenin tatil günleri ve dairelerin duruşma zamanları ile umumî heyet toplantıları ve müzakere müddetleri istisna olunursa beher temyiz hâkimi için her çalışma gününde ne kadar dosya tetkiki icap edeceğini anlamakta güçlük çekilmez”¹

“Davaların gecikmesinde tek etken hâkimler değildir. Mahkeme ve hâkim sayısının az, dava sayısının çok olması, bazı hâkimlerin ağır iş yükünü taşıyamaması iş yükü nedeniyle kendilerini yenileyememesi, davanın uzamasında yararı olan taraf ve vekillerinin, bu amaca yönelik olarak usul hükümlerini zorlaması, bilirkişilerin hızlı çalışmaması gibi sebepler davaların uzamasına sebep olmaktadır.”²

“Ülkemizde ne yazık ki, dava ve yargılama sürelerini hızlandırma konusunda çalışmalar usul ve yasa değişikliği ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm zorluklara ve olanaksızlıklara rağmen bütçeden yargıya ayrılan payın bugünün 4–5 katı olduğu bilinmektedir. Bu koşullarda ileri gitmesi beklenen yargı hizmetinin mevcut durumunu bile sürdürmesi güçlekle sağlanabilmektedir. ... Toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal yapılaşmasındaki gerileme ve kargaşa yargıyı kaçınılmaz biçimde olumsuz etkileyecektir. Yargı mensuplarının kişisel özverileri ile bu sorunun çözülebileceği olanağı bulunmamaktadır. Yargıya yatırım sonuçta topluma “adalet” olarak dönecektir. Diğer erklere göre kaynak kullanımında kıyaslanmayacak ölçüde geride bulunan yargı için yeterli olanak sağlanmasında zorunluluk vardır.”³

“1990 yılında Danıştay’da 34 bin 818, Bölge İdare ve İdare ve Vergi Mahkemelerinde 147 bin 771 olan dava ve iş sayısı 2000 yılında Danıştay’da 67 bin 167, Bölge İdare ve İdare ve Vergi Mahkemelerinde 145 bin, 2007 yılında ise, Danıştay’da 112 bin 238, Bölge İdare ve İdare ve Vergi Mahkemelerinde 306 bin 367’ye ulaşmıştır. Şu anda yanılmıyorsam 145 bin dava ile Danıştay’da iş yükü artmıştır. Görüldüğü gibi İdari Yargıda özellikle Danıştay üzerindeki iş yükü oldukça artmıştır. Her yıl daha fazla uyuşmazlığın karara bağlanmasına yönelik gayretlere rağmen iş ve dosya birikimi giderilememekte, dosyaların çoğu zaman arzu edilen tarihte sonuçlandırılması sağlanamamaktadır. İlk derece yargı yerlerinin gerek maddi olay, gerekse hukuka uygunluk denetimi bakımından iyi inceleme yapmaları ve isabetli karar vermeleri temyiz mercilerinin iş yükünü giderilmesi ve en önemlisi bireyin hukukunun korunması bakımından önem arz etmektedir.”⁴

1 Yargıtay Başkanı Halil ÖZYÖRÜK’ün 1944-1945 Adli Yıl açılış konuşmasından
2 Yargıtay Başkanı Osman ARSLAN’IN 2006-2007 Adli Yıl açılış konuşmasından
3 Yargıtay Başkanı Hasan Gerçek’ın 2009-2010 Adli Yıl açılış konuşmasından
4 Danıştay Başkanı Mustafa Birden’in İdari Yargının Kuruluşunun 27. Yıl Dönümü nedeniyle düzenlenen sempozyumda yaptığı konuşmadan. 31.12.2009 tarihi itibarıyla bu sayı yaklaşık 170.000’dir.

“100 bin kişiye düşen yargıç sayısı Almanya’da 23,5; İngiltere’de 16.6; Yunanistan’da 28.4 iken bu rakam Türkiye’de 9...-Bir hakimin bakacağı iş Avrupa ortalamasında 200 iken bu rakam Türkiye’de 1.078...”⁵

Yukarıda Yargıtay Başkanlarınca Adli Yıl açılışında yapılan konuşmalardan ve Danıştay Başkanınca İdari Yargının kuruluşu nedeniyle düzenlenen sempozyumda yapılan konuşmadan ve Adalet Bakanınca bütçe görüşmesi sırasında yapılan konuşmadan bölümler yer almaktadır. Bu konuşmalardan da görüleceği üzere, yargıdaki iş yükü ve çalışma koşulları sorunu 1940’lı yıllardan beri gündemde olan ve günümüzde hala çözüme kavuşturulamamış kemikleşmiş bir sorun olmaya devam ettiği gibi iş yükünün ağırlığını ortaya koyan rakamlar giderek yükselmekte ve adalet terazisini daha da zorlar hale gelmektedir.

Kuşkusuz demokratik bir topluma ulaşmanın en önemli yollarından biri bağımsız, süratli ve adil yargılanmayla bütünleşmiş bir yargı hizmetidir. Adil yargılanmanın gerçekleşmesi için yargının bağımsızlığının sağlanması kadar çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle iş yükünün azaltılmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde yargıyla ilgili sorunlar temelinde pek çok çevrede konuşulan ve bu çevrelerce de günümüzde yargının en önde gelen sorunlarından biri olduğu kabul edilen olumsuz çalışma koşulları ile iş yükünün yargının en önemli aktörleri olan yargıç ve savcılar üzerinde ne gibi olumsuz etkiler yarattığı, çalışma ve özel yaşamlarının, sağlıklarının nasıl etkilendiğini görmek için bu anket çalışması yapılmıştır.

Adalet Bakanının Meclis konuşmasında verdiği rakamlardan da görüldüğü üzere Türk yargıç ve savcıları Avrupa ülkelerindeki yargıç ve savcılara göre çok daha ağır bir iş yükü altındadır. Yargı hizmeti bu ağır iş yükü altında verilmeye devam etmektedir, ancak yargıç ve savcılar bunun için özel yaşamlarını, sağlıklarını feda etmektedirler. Bu anket çalışmasının sonuçları da bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yukarıda aktardığımız Danıştay Başkanı Mustafa Birden’in İdari Yargının 27. Kuruluş Yıldönümü nedeniyle düzenlenen sempozyumda yaptığı konuşmasında da belirttiği üzere, Danıştay’da 2000 yılında 67 bin 167 olan dava sayısı, 2009 yılında 145 bine ulaşmıştır. Bu sayı 2009 yılı sonunda yaklaşık 170.000’dir.⁶ Danıştay’ın 22 yıllık sürede iş yükünde yüzde 395’lik bir artış vardır. Bu ağır iş yükünün altında olan Danıştay’da görevli yargıç ve savcıların, fiziki ortam, personel ve diğer teknik ve alt yapı eksikliği gibi yetersizlikler de eklendiğinde oldukça elverişsiz olan bu koşullardan beden ve ruh sağlıklarının nasıl etkilendiği bu çalışmayla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anketimizin değerlendirme bölümünde ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere Danıştay’da görevli yargıç ve savcılar sağlıkları pahasına çalışmaktadırlar. Ankete katılan yargıç ve savcıların yüzde 91’i mesleklerinin sağlıkları açısından orta veya yüksek düzeyde risk oluşturduğunu düşünmekte, yüzde 70’e yakını da meslekleri ilgili olduğunu düşündükleri bir hastalıklarının olduğunu, yüzde 75’i gö-

5 Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin’in 2009 Yılı Bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmadan
6 Danıştay’da karara bağlanan dosya sayısı 2005 yılında yaklaşık 68.000 iken, 2009 yılında yaklaşık 106.000 olmuştur. Ocak 2006’ya devreden dosya sayısı yaklaşık 82.000, Ocak 2010’a devreden dosya sayısı ise yaklaşık 170.000’dir. (Danıştay Dava Daireleri İstatistiği) 2005–2009 yılları arasında her yıl karara bağlanan dosya sayısı artış gösterdiği halde devreden dosya sayısı 2006–2010 arasında %100’den fazla artmıştır.

revlerinin kendilerinde stres yarattığını ifade etmektedir. Ankete katılanlar ruh hallerini yüzde seksenlere yakın oranlarda tedirgin, aceleci, mutsuz ve güvensiz olarak belirtmiştir. Sağlıkları meslekleri nedeniyle önemli bir tehdit altında olan Danıştay’da görevli yargıç ve savcılara sağlık kurumlarından öncelikli yararlanabilip yararlanamadıkları sorulduğunda ise ankete katılanların ancak yarısı öncelikli yararlanabildiklerini belirtmiştir.

Anketimizin diğer bir sonucu Danıştay’da görevli yargıç ve savcılarının neredeyse uyku dışında zamanlarının tamamını çalışmaya ayırmak zorunda kaldıklarını göstermektedir. Ankete katılanların sadece yüzde 22’si günde sekiz saat çalıştığını belirtmiş, geriye kalan yüzde yetmiş sekiz dokuz ila 12 saat veya 12 saatten fazla çalıştığını, yüzde seksen sekizi hafta sonu çalıştığını, yüzde seksen yedisi işlerini eve taşıdıklarını, yüzde seksen üçü ailelerine yeterli zaman ayıramadığını belirtmiştir.

Ankete katılanlara bir haftada incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısı sorulduğunda sadece yüzde dokuzu, incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısını 0–10 seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir. Ankete katılanların yüzde doksan birinin incelemek ve/veya çözüme kavuşturmak zorunda oldukları dosya sayısını 10–20, 20–40, 40’dan fazla seçeneklerini işaretleyerek yanıtladığı göz önüne alındığında, bir yıl içerisinde bakılması gereken dosya sayısı Adalet Bakanınca belirtilen istatistiki rakamların çok üstüne olduğu ve iş yükünün kaldırılamayacak düzeyde olduğu ortaya çıkmaktadır. Yargıç ve savcılarının büyük özverileri çözüm bekleyen dosya sayısını azaltamamıştır. Yukarıda dipnot 6’da verilen istatistikî bilgiler yargısal faaliyetin olağanüstü gayretini de aşan idari uyumsuzluk artışını göstermektedir. Hukuka bağlı idare anlayışını sağlayacak idari reform gerçekleştirilmeden yargı organı ile ilgili düzenlemelerin tek başına idari yargıda iş yükü sorununu çözemeyeceği düşünülmektedir.

Yargıda artan iş yükü dinlenme süresinin de uzunluğunu gerektirmesine rağmen 14 Temmuz 2004 tarih ve 5219 sayılı Yasayla adli ara verme süresi yargıç ve savcılarının hiçbir şekilde düşüncesi alınmadan 1 Temmuz -1 Ekim tarihleri arasında tatil yapan Yasama organı tarafından 10 gün kısaltılmıştır. Ankete katılan Danıştay’da görevli bulunan yargıç ve savcılarının yüzde seksen üçü adli ara verme süresinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Ağır bir iş yükü altında olan yargıda, yargıç ve savcılar adli ara verme süresi 45 gün iken de bu sürenin tamamında tatil yapamazken, şimdi 35 günlük adli ara verme süresiyle yargıç ve savcılarının fiilen kullanabilecekleri izin süresi Yasama organına göre çok daha az olduğu gibi Devlet memurlarından da az duruma getirilmiştir. Yargı, bir güç olması nedeniyle yargıç ve savcılarının Devlet memurlarından farklı çalışma koşullarına sahip olması yadırganacak bir durum değil, işin özü ve gereğidir. Her zaman yakınılan konu, yargıçların memurlaşmaları ya da memurlaştırılmalarıdır. Çünkü, yargıçlık ile memurluk bağdaşmayan iki kavramdır.⁷

Bu kadar ağır iş yükü altında olan yargıç ve savcılar ne yazık ki, mesleki ve kişisel gelişimlerine de zaman ayıramamaktadır. Ankete katılanlara yabancı literatür ve yargılama sistemlerini izleyebilecek düzeyde yabancı dil bilip bilmedikleri sorulduğunda sadece yüzde on dördü bu düzeyde yabancı dil bildiklerini belirtmiştir. Yargıç ve savcılarının mesleki gelişimlerinde iş yükünün normalleşmesi kadar görev yaptıkları kurumca sağlanan olanaklar da etkili olmaktadır. Ankete katılan yargıç ve savcılardan yurt dışına eğitim amacıyla gönderilenlerin oranı yüzde on üçtür. Kurumlarca yurt içi ve dışı

eğitim olanakları sağlanmasında ise maddi kaynaklar belirleyici olmaktadır. Ülkemizde yargıya bütçeden ayrılan payın yargısına gereken önemi vererek demokrasisini oturtmuş ülkelere göre oldukça az olduğu bilinen bir gerçektir. Yargıç ve savcılarının sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilme sıklıkları da oldukça alt düzeydedir. Ankete katılan yargıç ve savcılarının ancak yüzde yirmi beşi haftada bir sıklıkla bir sosyal kültürel etkinliğe katılabilmektedir.

Yargıdaki fiziki ve teknik yetersizlikler de adalet hizmetinin daha iyi ve süratli sunulmasını engellemektedir. Yargı hizmetinin yürütüldüğü binalar ülkenin hukukunun üstünlüğüne ve adaletin sağlanmasına verdiği önemin somutlaştığı yapılardır. Ancak her birinde “adalet devletin temelidir” yazan ülkemizdeki adliye binaları, böyle bir mesajı vermekten çok uzaktır. Ülkemizde pek çok yerde fiziksel koşullar itibarıyla ihtiyaca cevap vermekten uzak, geçici çözümlerle alelacele bulunmuş, iş hanlarından bozma sürekli tadilata ihtiyaç gösteren, başta güvenlik olmak üzere sağlık, elverişlilik, ulaşılabilirlik gibi asgari özellikleri taşımayan binalar adliye ve mahkeme binaları olarak kullanılmaktadır. Otoparkı olmayan, tuvaletleri çalışmayan, deprem riskini karşılamayan, yeterli sayıda odası bulunmayan, havalandırmasız, ısıtma elemanları arızalı, camı penceresi kırık, rutubet kokan binalarda adalet dağıtılmaya çalışılmaktadır.⁸

Anketimizin sonuçları Danıştay’da görevli yargıç ve savcılarının fiziki ortam yönünden de oldukça elverişsiz koşullarla karşı karşıya bulunduklarını göstermektedir. Ankete katılan yargıç ve savcılarının yüzde yetmiş beşi odalarını bir veya daha fazla sayıda yargıç ve savcıyla paylaştıklarını, yüzde seksen dokuzu çalışma ortamlarının sıcak, soğuk, gürültü ve toz gibi dış etkenlerden yalıtılmadığını, yüzde doksan dördü dosyaların çalışma alanlarını işgal ettiğini, yüzde ellisi kurumdaki güvelik önlemlerinin yetersiz olduğunu, yüzde yetmiş beşi temizlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu, yüzde yüze yakını otoparkın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü üzere Danıştay’da görevli yargıç ve savcılar en az iki kişinin oturduğu, dosyaların çalışma alanlarını işgal ettiği, yeterince temizlenmemiş, tozlu gürültülü odalarda oturarak, güvenliği ve otoparkı yetersiz olan bir binada görev yapmaktadırlar. Türk Danıştay’ı 2009 yılında, 1976 yılında hizmete giren binada ağır ve olumsuz koşullarda hizmet vermeye çalışmaktadır. 2009 yılı sonunda yaşanan olumlu bir gelişmeyle Danıştay’ın yeni hizmet binasının temeli atılmıştır. Hizmet binasının temel atma töreninde Danıştay Başkanı Mustafa Birden tarafından yapılan konuşmada fiziki çalışma ortamının yargı hizmetinin sağlıklı bir şekilde sunulmasındaki önemine değinilmiştir.⁹

Bu anket çalışmamızla bütün ülkenin malumu olan yargıdaki ağır işyükü ve olumsuz çalışma koşullarıyla ilgili olarak alana inerek, “Yargı kararlarıyla konuşur” söylemiyle çalışma koşulları ve aşırı iş yükü karşısında da sükunluğa mahkum edilmiş olan iş yükünün altında ve olumsuz koşulların içinde olan yargıç ve savcılara söz vermek istedik. Bunun sonucunda gördük ki, sağlıkları pahasına çalışan, bütün hayatları mesleki çalışmaları olan, ailelerine zaman ayıramayan, sosyal ve kültürel fa-

⁸ Nilüfer Çelikler, “İstanbul’daki Adliye Binaları”, *Güneşli Dergisi*, 20. Sayı.

⁹ “Yargı hizmetinin hızlı ve verimli sunulmasında etkili olan öğelerden birinin de tüm personele çağın gereklerine uygun, sağlıklı ve donanımlı çalışma ortamlarının sağlanmasıdır. ‘Medeni ve gelişmiş dünya ülkelerinde yargıya verilen önemin, duyulan saygının göstergesi olarak en ihtişamlı binalar, çağdaş olanaklar yargının hizmetine sunulmuş, devlet imkanlarından yararlanmada yargıya önem ve öncelik verilmiştir. Bu kapsamda, adalet ve yargıya yapılan harcamanın, bireyin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasına, toplumsal huzura, barışa ve dolayısıyla da devletin ve milletin geleceğine yapılan yatırım olduğunu düşünmekteyiz.’” Danıştay Başkanı Mustafa Birden’in 14.12.2009 tarihinde yapılan Danıştay binası temel atma töreninde yaptığı konuşmadan.

aliyetlere katılamayan, 3–4 kişinin oturduğu, dosyaların işgali altında olan, tozlu, gürültülü, yeterince temizlenmeyen odalarda çalışan Danıştay’da görevli Türk yargıç ve savcılar, aceleci, tedirgin ve mutsuz bir ruh haliyle yılda 125.000’e yakın dosyayı inceleyip karara bağlamaya çalışmaktadırlar.

Daha önce de belirttiğimiz üzere yargıdaki iş yükü ve çalışma koşullarına ilişkin bu sorunlar çözülmekle adil yargılanmanın ülkemizde hayata geçirilmesi olanaklı değildir. Bu sorunların nasıl çözüleceği konusunda kuşkusuz ilk önce düşüncelerine başvurulması gerekenler yargıç ve savcılar ile diğer yargı çalışanlarıdır. Anket çalışmamızın değerlendirme bölümünde ankete katılan yargıç ve savcıların çözüm önerilerini özetlemeye çalıştık. Biz yargıç ve savcıların bu konudaki fikirleri alınmadan sorunların çözümünün olanaklı olamayacağını düşündüğümüz gibi bu sorunun uzun yıllardır kronikleşmiş ve çözümsüz kalmasında da yargının asıl aktörleri olan yargıç ve savcılarının konunun dışında tutulmalarının etkili olduğunu düşünüyoruz. Bu çalışmanın yapılmasındaki en temel amaç da, yargıç ve savcılarının kendi yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini öğrenerek sorunların çözümüne katılmalarını sağlamak yanında yargının sorunlarının çözümünün yargıç ve savcılar ile diğer yargı çalışanlarının dahil edildiği bir süreçle olanaklı olabileceğine dair kamuoyuna mesaj iletmektir.

